

Crna Gora
Vlada Crne Gore

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	31. 07. 2025. GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-72/25-79
VEZA:	
EPA:	643 XXVIII
SKRAĆENICA:	PRILOG:

Brg 11-011/25-2164/5

28. jul 2025. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

Gospodin Andrija Mandić, predsjednik

Vlada Crne Gore, na sjednici od 26. juna 2025. godine, usvojila je **IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA CRNE GORE ZA PERIOD 2023 – 2027, ZA 2024. GODINU**, koji Vam u prilogu dostavljamo radi stavljanja u proceduru Skupštine Crne Gore.

Za predstavnike Vlade, koji će učestvovati u radu Skupštine i njenih radnih tijela prilikom razmatranja ovog izvještaja, određeni su ERNAD SULJEVIĆ, ministar regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama i mr MILENA STRUGAR, načelnica Direkcije za kreiranje politike regionalnog razvoja u Ministarstvu regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama.

PREDSJEDNIK
mr Milojko Spajić, s. r.

VLADA CRNE GORE
Ministarstvo regionalno-investicionog razvoja
i saradnje sa nevladinim organizacijama

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI STRATEGIJE REGIONALNOG
RAZVOJA CRNE GORE 2023-2027, ZA 2024. GODINU

Podgorica, maj 2025. godine

Sadržaj

I UVODNI REZIME	2
Uvodne napomene	2
Status realizacije aktivnosti	4
Pregled realizovanih ulaganja u odnosu na plan	5
Ostvareni rezultati i izazovi	7
II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU STATEŠKIH I OPERATIVNIH CILJEVA	9
Opšti pregled.....	9
Napredak u ostvarenju ciljeva.....	11
III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE	22
IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA	119

I UVODNI REZIME

UVODNE NAPOMENE

Vlada Crne Gore je u julu 2023. godine donijela Strategiju regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. (SRR 2023-2027). Strategija regionalnog razvoja predstavlja osnovni planski dokument politike regionalnog razvoja kojim se utvrđuju ciljevi, prioriteti i aktivnosti radi smanjivanja regionalnih nejednakosti.

Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. definisana je vizija „Ravnomjerniji regionalni razvoj za život po mjeri čovjeka, zasnovan na konkurentnosti, inovativnosti, unaprjeđenju ljudskog kapitala, digitalizaciji, dekarbonizaciji i socijalnoj inkluziji“. Prethodno navedeno podrazumijeva povećanje kvaliteta života svih građana, kroz veću zapošljivost i dohodak per capita i posljedično smanjenje rizika od siromaštva i migracija. U skladu sa vizijom SRR 2023-2027 definisana su tri strateška cilja:

1. Jačanje funkcionalnosti JLS kroz sistemsko upravljanje regionalnim razvojem
2. Ostvarenje održivog ekonomskog razvoja regiona kroz jačanje ljudskih potencijala i podsticanje zapošljavanja radi poboljšanja kvaliteta života
3. Povećanje konkurentnosti regiona zasnovano na unaprjeđenju infrastrukture, poboljšanju poslovnog ambijenta i razvoj prioriternih sektora i sektora sa potencijalom rasta

Uz Strategiju, donešen je i Akcioni plan za njeno sprovođenje u 2023. godini. Prethodno nadležni resor za politiku regionalnog razvoja, Ministarstvo ekonomskog razvoja, pripremio je Izvještaj o realizaciji pomenutog Akcionog plana, koji je Vlada razmotrila i usvojila u junu 2024. godine. Takođe, rađeno je na pripremi dvogodišnjeg Akcionog plana 2024-2025. godina za predmetnu Strategiju. Po rekonstrukciji Vlade u julu 2024. godine ova politika prešla je u nadležnost novoformiranog Ministarstva regionlano-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama. U tom periodu bilo je otežano dobiti sva potreba mišljenja, na dvogodišnji Akcioni plan, tako da su podaci za 2025. godinu isključeni i krenulo se u proceduru pribavljanja mišljenja na jednogodišnji Plan. Procedura je ujedno podrazmijevala izmjenu određenih podataka i proces je potrajao do početka IV kvartala, tako da Akcioni plan nije dalje procesuiran prema Vladi.

Zakonom o regionalnom razvoju propisana je obaveza pripreme godišnjeg izvještaja o realizaciji Strategije koji se dostavlja Vladi i Skupštini na razmatranje. Organi i organizacije uključene u planiranje i sprovođenje politike regionalnog razvoja, shodno istom Zakonu, dužni su da dostave godišnji izvještaj o realizaciji razvojnih projekata koji su u funkciji sprovođenja Strategije i

Strateških planova. Ista obaveza propisana je i za sve jedinice lokalne samouprave. Godišnji izvještaji o realizaciji Strategije integrišu podatke pomenutih organa i svih jedinica lokalne samouprave.

Specifičnost Izvještaja o realizaciji Strategije u 2024. godini je ta što isti nije baziran na Akcionom planu za 2024. godinu, s obzirom da Plan nije usvojen, tako da Izvještaj daje pregled realizovanih projekata u svrhu sprovođenja Strategije, bez podataka o poređenju realizacije u odnosu na Plan (stepenu realizacije).

Izvještaj je pripremljen uz podršku Radne grupe koju čine predstavnici organa i organizacija uključenih u planiranje i sprovođenje politike regionalnog razvoja, a proces pribavljanja podataka trajao je u periodu od januara do aprila tekuće godine. Ovaj proces je bio veliki izazov, jer je sa jedne strane izostala ažurnost jednog broja resora u dostavljanju podataka, a sa druge strane proces je dodatno otežavalo dostavljanje nepotpunih podataka, na koje su uglavnom više puta pripremljeni komentari i sugestije.

Predmetni Izvještaj pripremljen je po Metodologiji razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata i Smjernica za izvještavanje o sprovođenju strateških dokumenata, u mjeri mogućeg, s obzirom na okolnost da Akcioni plan za 2024. godinu nije usvojen.

STATUS REALIZACIJE AKTIVNOSTI

Za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027, u 2024. godini planirana je realizacija 67 aktivnosti kroz 10 operativnih ciljeva, u funkciji ostvarenja strateških ciljeva regionalnog razvoja. U okviru pomenutih aktivnosti realizovano je 230 podaktivnosti/projekata.

Status realizacije aktivnosti posmatrano prema strateškim ciljevima je sledeći:

- U okviru strateškog cilja 1: Jačanje funkcionalnosti JLS kroz sistemsko upravljanje regionalnim razvojem u 2024. godini predviđeno je 6 aktivnosti, od kojih su u okviru 4 aktivnosti realizovane podaktivnosti/ projekti tj. kao dio kontinuiranih/ redovnih aktivnosti, a 2 aktivnosti nijesu imale realizovane podaktivnosti/ projekte
- Kada je u pitanju strateški cilj 2: Ostvarenje održivog ekonomskog razvoja regiona kroz jačanje ljudskih potencijala i podsticanje zapošljavanja radi poboljšanja kvaliteta života, od ukupno 15 planiranih aktivnosti, u okviru 11 aktivnosti su realizovane podaktivnosti/ projekti, dok 4 aktivnosti nijesu imale realizaciju
- U dijelu koji se odnosi na strateški cilj 3: Povećanje konkurentnosti regiona zasnovano na unaprijeđenju infrastrukture, poboljšanju poslovnog ambijenta i razvoj prioriternih

sektora i sektora sa potencijalom rasta, od ukupno 46 aktivnosti, u okviru 40 aktivnosti realizovani su projekti/ podaktivnosti, za 4 aktivnosti nije bilo realizacije, dok je za 2 aktivnosti dostavljena informacija da se sa njihovom realizacijom neće nastaviti

Dakle, od ukupno 67 aktivnosti, u okviru 55 aktivnosti u 2024. godini bilo je realizacije podaktivnosti/ projekata u većoj ili manjoj mjeri, u okviru 10 aktivnosti nije bilo realizacije, a za 2 aktivnosti je dostavljena informacija da se neće dalje realizovati. Procenat aktivnosti u okviru kojih je bilo realizacije podaktivnosti/ projekata je 82%, pri čemu, s obzirom da Akcioni plan za 2024. godinu nije usvojen, nije moguće analizirati stepen realizacije aktivnosti.

PREGLED REALIZOVANIH ULAGANJA

Za sprovođenje aktivnosti u svrhu realizacije Strategije regionalnog razvoja Crne Gore u 2024. godini, uloženo je ukupno 593,299,343 EUR.

Posmatrano po strateškim ciljevima skoro kompletan iznos, tačnije 96,6% ulaganja odnosi se na aktivnosti strateškog cilja 3:

- Za realizaciju aktivnosti u okviru **strateškog cilja 1** - Jačanje funkcionalnosti JLS kroz sistemsko upravljanje regionalnim razvojem nijesu bila predviđena posebna sredstva, već su gotovo sve aktivnosti planirane kao dio redovnih zadataka nadležnih resora (samo je 9.000 EUR realizovano iz nacionalnog budžeta)
- Za aktivnosti u okviru **strateškog cilja 2** – Ostvarenje održivog ekonomskog razvoja regiona kroz jačanje ljudskih potencijala i podsticanje zapošljavanja radi poboljšanja kvaliteta života, **uloženo je 20,1 mil. EUR**
- Ulaganja za realizaciju **strateškog cilja 3** - Povećanje konkurentnosti regiona zasnovano na unaprjeđenju infrastrukture, poboljšanju poslovnog ambijenta i razvoj prioriternih sektora i sektora sa potencijalom rasta **iznosila su 573,1 mil. EUR**

Posmatrano po regionima, prema dostupnim podacima, najveći iznos sredstava utrošen je za realizaciju aktivnosti u Središnjem regionu – 225,9 mil. EUR, zatim u Sjeverni region – oko 154,9 mil. EUR, dok je u Primorski region uloženo 72,6 mil. EUR.

Međutim, dodatno treba istaći da preostali dio uložених sredstava, koji je značajan – 139,8 mil. EUR, predstavljaju uložena sredstva koja nije bilo moguće rasporediti po regionima. Kao što je navedeno u uvodnim napomenama, prikupljanje adekvatnih podataka bio je veliki izazov, što se upravo odrazilo i na visinu ovog iznosa, koji nije bilo moguće locirati po regionima.

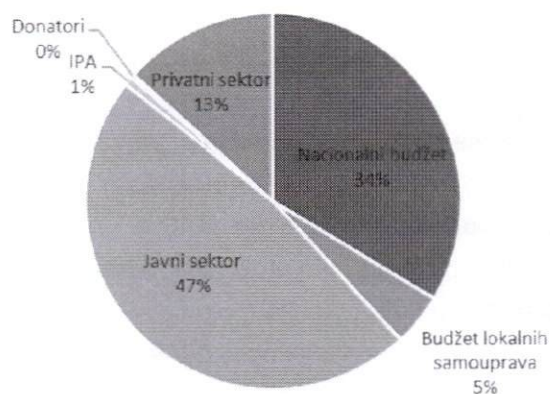
Grafik 1: Struktura realizovanih ulaganja po regionima

Struktura izvora finansiranja

Aktivnosti su u najvećoj mjeri finansirane sredstvima javnog sektora (IRF, javne institucije, uključujući privredna društva u većinskom državnom vlasništvu) 281,8 mil. EUR, od čega su kreditna sredstva IRF-a 186,1 mil. EUR i Nacionalnog budžeta u iznosu 199,4 mil. EUR. Dodatno, privatni sektor je doprinio ulaganjem od 79 mil. EUR, jedinice lokalne samouprave 26,8 mil. EUR. U značajno manjim iznosima realizovana su i sredstva iz IPA fondova – 4,4 mil. EUR i donatora – 1,8 mil. EUR.

Grafik 2: Struktura izvora finansiranja

OSTVARENI REZULTATI I IZAZOVI

Realizacijom aktivnosti za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja 2023-2027, u 2024. godini napravljen je iskorak ka postizanju ravnomjernijeg regionalnog razvoja. Ove aktivnosti doprinijele su povećanju kvaliteta života svih građana, poboljšanju zapošljivosti i rasta dohotka, čime se smanjuje rizik od siromaštva i sprečavaju migracije.

U okviru jačanja funkcionalnosti jedinica lokalne samouprave (JLS) kroz sistemsko upravljanje regionalnim razvojem, nastavljen je pozitivan trend povećanja broja projekata JLS koji se financiraju iz EU fondova. Radi unaprjeđenja mehanizma koordinacije u sprovođenju politike regionalnog razvoja, novi saziv Partnerskog savjeta za regionalni razvoj, zasijedao je jednom u toku godine, pri čemu treba imati u vidu da je rekonstrukcijom Vlade u julu prethodne godine, politika regionalnog razvoja prešla u nadležnost ovog resora, tako da je u međuvremenu rađeno na unaprjeđenju zakonskog okvira, kako bi i Partnerski savjet u narednom periodu imao i veći okvir djelovanja.

Radi postizanja održivog ekonomskog razvoja regiona kroz jačanje ljudskih potencijala i podsticanje zapošljavanja, pokrenute su aktivnosti usmjerene na poboljšanje kvaliteta obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite kroz jačanje infrastrukture. U oblasti zapošljavanja ostvaren je vidan napredak. Prema podacima Ankete o radnoj snazi iz 2024. godine, anketna stopa nezaposlenosti iznosila je 25,7% u Sjevernom regionu, u Središnjem regionu 8,4% i 2% u Primorskom regionu. U istom periodu, stope zaposlenosti bile su 43,5% u Sjevernom regionu, 62,3% u Središnjem regionu i 60% u Primorskom regionu. Nastavljeno je sa adaptacijom i rekonstrukcijom vrtića, škola, objekata socijalne i zdravstvene zaštite.

Na planu povećanja konkurentnosti regiona, zasnovanom na unaprjeđenju infrastrukture, poboljšanju poslovnog ambijenta i razvoju prioritetnih sektora i sektora sa potencijalom rasta, ostvareni su pozitivni pomaci. U cilju povećanja regionalne konkurentnosti, realizovane su značajne investicije u infrastrukturu za širokopojasni pristup internetu, kao i u unaprjeđenje institucionalne infrastrukture za razvoj preduzetništva i inovacija. Podrška preduzećima za unaprjeđenje konkurentnosti obezbijedena je kroz kreditna sredstva IRF-a za 414 korisnika u iznosu od 186,1 mil. EUR, kao i kroz različite programe podrške državnog budžeta.

Postignut je napredak u ostvarivanju zadatih ciljeva u razvoju prioritetnih sektora i sektora sa potencijalom rasta, kao i u unaprjeđenju uslova za proizvodnju visokokvalitetne hrane organskog porijekla, uz održiv dohodak poljoprivrednika.

U cilju unaprjeđenja saobraćajne infrastrukture, realizovane su investicije na poboljšanju putne infrastrukture u vrijednosti od 107,9 mil. EUR, od čega je 62 mil. EUR uloženo u Sjeverni regionu,

36,7 mil. EUR u Središnji regionu i 8,8 mil. EUR u Primorski regionu. Takođe, uloženo je 2,3 mil. EUR u željezničku infrastrukturu.

U oblasti zaštite životne sredine, razvoja energetike, unaprjeđenja energetske efikasnosti, adaptacije i mitigacije efekata klimatskih promjena, realizuju se aktivnosti na izgradnji infrastrukture za upravljanje otpadom, vodosnabdijevanjem i upravljanje otpadnim vodama. Takođe, u oblasti energetike sprovedene su aktivnosti na rekonstrukciji i modernizaciji proizvodnih kapaciteta, ugradnji fotonaponskih sistema u domaćinstvima i privredi ukupne instalisane snage od 30 MW, kao i na rekonstrukciji postojećih i izgradnji novih trafostanica i dalekovoda.

Glavne izazove za ostvarivanje ciljeva SRR 2023-2027. i dalje predstavljaju: neujednačeni fiskalni kapaciteti i način finansiranja JLS, zatim nedovoljno razvijeni administrativni kapaciteti JLS, nedostaci u koordinaciji politike regionalnog razvoja, ograničenost statističkih podataka na nivou regiona i JLS za praćenje ostvarenosti ciljeva, visoka nezaposlenost i stopa rizika od siromaštva, negativna demografska kretanja, nerazvijena infrastruktura, nedovoljna konkurentnost privrede i visok stepen neformalne ekonomije.

II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU STRATEŠKIH I OPERATIVNIH CILJEVA

OPŠTI PREGLED

Regionalna politika kojoj se Crna Gora prilagođava kroz proces pregovora o pristupanju, predstavlja dio politike EU koja se odnosi na pitanja finansijske podrške državama i regionima Evropske unije, u cilju daljeg ekonomskog razvoja slabije razvijenih regiona u EU, ujednačavanja razvijenosti po regionima i jačanja regionalne konkurentnosti. U tom smislu, shodno regulativi Evropske komisije, Crna Gora je definisana kao jedan statistički region na sva tri NUTS nivoa (NUTS 1=NUTS 2=NUTS 3).

Prema Zakonu o teritorijalnoj organizaciji¹, Crna Gora je podijeljena na 25 jedinica lokalne samouprave (23 opštine, Glavni grad i Prijestonicu), koje predstavljaju administrativne jedinice. Polazeći od potrebe planiranja razvojnih prioriteta i sprovođenja i praćenja politike regionalnog razvoja, Zakonom o regionalnom razvoju² su definisana tri regiona: Primorski, Središnji i Sjeverni. Region čine više geografski povezanih jedinica lokalne samouprave, i kao takav ne predstavlja administrativnu jedinicu, već područje sa sličnim geografskim karakteristikama, razmještajem prirodnih uslova i perspektivama za budući razvoj.

Prema posljednjim dostupnim podacima EUROSTAT-a, bruto domaći proizvod po stanovniku prema standardu kupovne moći u Crnoj Gori u 2023. godini dostigao je 51% prosjeka EU (u 2023. godini 50%), što predstavlja najveći nivo razvijenosti u poslednjih deset godina. Ipak, na unutrašnjem planu, posmatrano po geografskim regionima i jedinicama lokalne samouprave, prisutne su velike razlike u stepenu razvijenosti izražene kroz: stopu nezaposlenosti, fiskalne kapacitete JLS, neujednačeni dohodak stanovništva i kretanja stanovništva (migracije i negativan prirodni priraštaj). Pomenute razlike posebno su izražene između Sjevernog regiona, kao manje razvijenog sa jedne strane, i Središnjeg i Primorskog regiona sa druge strane. Pored toga, razlike su izražene u stepenu razvijenosti jedinica lokalne samouprave u okviru samih regiona, upućujući na potrebu ravnomjernog teritorijalnog razvoja.

Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine, kao krovnim strateškim dokumentom, u okviru prioritetne teme 2: Podrška vrijednostima, normama i obrascima ponašanja značajnim za održivost društva, definisan je strateški cilj 2.8. Postizanje ravnomjernijeg socioekonomskog razvoja svih jedinica lokalne samouprave i regiona, zasnovanog na konkurentnosti, inovativnosti i zapošljavanju (s posebnim akcentom na razvoj sjevernog regiona).

Polazeći od prepoznatih izazova, u skladu sa zakonskim obavezama, u cilju postizanja ravnomjernog rasta i razvoja svih jedinica lokalne samouprave i regiona, Vlada Crne Gore je u julu 2023. godine donijela Strategiju regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. i Akcioni plan za 2023.

¹ Zakon o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore ("Službeni list CG", br. 54/2011, 26/2012, 27/2013, 62/2013, 12/2014, 3/2016, 31/2017, 86/2018, 3/2020 i 92/2022.)

² Zakon o regionalnom razvoju ("Službeni list CG", br. 20/2011, 26/2011, 20/2015 i 47/2019.)

godinu. Strategijom je definisana vizija, strateški i operativni ciljevi. Za praćenje uspješnosti ostvarenja SRR 2023-2027. definisani su indikatori za strateške i operativne ciljeve, na nivou sva tri regiona.

VIZIJA Ravnomjerniji regionalni razvoj za život po mjeri čovjeka, zasnovan na konkurentnosti, inovativnosti, unaprjeđenju ljudskog kapitala, digitalizaciji, dekarbonizaciji i socijalnoj inkluziji.		
SC 1: Jačanje funkcionalnosti JLS kroz sistemsko upravljanje regionalnim razvojem	SC 2: Ostvarenje održivog ekonomskog razvoja regiona kroz jačanje ljudskih potencijala i podsticanje zapošljavanja radi poboljšanja kvaliteta života	SC 3: Povećanje konkurentnosti regiona zasnovano na unaprjeđenju infrastrukture, poboljšanju poslovnog ambijenta i razvoj prioriternih sektora i sektora sa potencijalom rasta
OC 1.1: Jačanje funkcionalnosti JLS i fiskalnih pozicija manje razvijenih opština; OC 1.2: Unaprjeđenje mehanizma koordinacije u sprovođenju politike regionalnog razvoja	OC 2.1: Unaprjeđenje ljudskog kapitala kroz poboljšanje kvaliteta obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite; OC 2.2: Povećanje stope zaposlenosti i smanjenje neformalne zaposlenosti; OC 2.3: Povećanje efikasnosti i učinkovitosti populacione politike	OC 3.1. Povećanje regionalne konkurentnosti OC 3.2. Razvoj prioriternih sektora sa potencijalom rasta sa fokusom na diverzifikaciju turističkog proizvoda, prerađivačku industriju i valorizaciju kulturne baštine OC 3.3. Unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture OC 3.4. Unaprjeđenje uslova za proizvodnju visokokvalitetne hrane, organskog porijekla uz održiv dohodak poljoprivrednika OC 3.5. Zaštita životne sredine, razvoj energetike, unaprjeđenje energetske efikasnosti, adaptacija i mitigacija efekata klimatskih promjena

Zakonom o regionalnom razvoju propisana je obaveza pripreme godišnjeg izvještaja o realizaciji Strategije i dostavljanje Vladi, najkasnije do 30. juna tekuće za prethodnu godinu, kao i obaveza Vlade da dostavi izvještaj Skupštini na razmatranje, do 31. jula tekuće za prethodnu godinu.

Organi i organizacije uključene u planiranje i sprovođenje politike regionalnog razvoja, u skladu sa Zakonom, su dužni da dostave godišnji izvještaj o realizaciji razvojnih projekata koji su u funkciji sprovođenja Strategije i strateških planova, najkasnije do 30. aprila tekuće za prethodnu godinu.

U cilju efikasnijeg izvještavanja o realizaciji Strategije regionalnog razvoja 2023-2027 i pripreme akcionih planova, formirana je Radna grupa koju čine predstavnici organa i organizacija uključenih u planiranje i sprovođenje politike regionalnog razvoja, sa zadatkom da pruži podršku Ministarstvu ekonomskog razvoja i koordinira prikupljanje podataka u nadležnosti resora. Iako je nakon rekonstrukcije Vlade u julu 2024. godine politika regionalnog razvoja prešla u nadležnost Ministarstva regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama, sastav

radne grupe ostao je nepromijenjen. Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2024. godinu je sačinjen na osnovu prikupljenih podataka u periodu od februara do aprila 2024. godine.

Monitoring sprovođenja SRR 2023-2027. predviđa kontinuirano praćenje realizacije planiranih aktivnosti Akcionim planovima, ostvareni napredak u realizaciji strateških i operativnih ciljeva, kao i analizu problema i prepreke nastale u procesu sprovođenja strateškog dokumenta.

Strategijom regionalnog razvoja 2023-2027. predviđena je ocjena ostvarenosti strateških i operativnih ciljeva na osnovu vrijednosti indikatora učinka nakon treće godine, odnosno 2025. godine. Ipak, imajući u vidu značaj praćenja uticaja aktivnosti za koordinaciju i sprovođenje SRR,, u izvještaju su prikazani trendovi u dostizanju operativnih ciljeva na osnovu dostupnih indikatora učinka, odnosno najvažnijih realizovanih aktivnosti za dostizanje operativnih ciljeva gdje nijesu bili dostupni podaci o indikatorima učinka. Takođe, ovakav pristup dodatno je podstaknut značajnim promjenama u odnosu na početno stanje, kao i dostupnošću novih relevantnijih podataka za praćenje ciljeva koji nijesu bili dostupni u trenutku izrade SRR 2023-2027.

NAPREDAK U OSTVARIVANJU CILJEVA

Informacija o napretku u ostvarivanju ciljeva predstavljena je kroz analizu reformskih dostignuća, pružajući uvid u dinamiku postizanja svakog operativnog cilja u okviru SRR 2023-2027, istovremeno pružajući osvrt na najvažnije realizovane aktivnosti i izazove koji mogu uticati na ostvarenje ciljeva.

STRATEŠKI CILJ 1: JAČANJE FUNKCIONALNOSTI JLS KROZ SISTEMSKO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM

U okviru prvog strateškog cilja, "Jačanje funkcionalnosti JLS kroz sistemsko upravljanje regionalnim razvojem", postavljena su dva operativna cilja koji će doprinijeti njegovom ostvarivanju.

Operativnim ciljem 1.1. Jačanje funkcionalnosti JLS i fiskalnih pozicija manje razvijenih opština predviđeno je smanjenje broja korisnika Egalizacionog fonda, unapređenje međuopštinske saradnje kroz povećanje broja zajedničkih poslova posebno u Središnjem regionu, kao i jačanje administrativnih kapaciteta i veće korišćenje pristupnih EU fondova JLS.

Indikatori za operativni cilj 1.1. Jačanje funkcionalnosti JLS i fiskalnih pozicija manje razvijenih opština (Pametan rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj JLS koje su korisnice sredstava Egalizacionog fonda (MF)	Sjeverni region: 13 Središnji region: 3 Primorski region: 1	Sjeverni region: 11 Središnji region: 2 Primorski region: 0	Sjeverni region: 10 Središnji region: 1 Primorski region: 0
Broj poslova u kojima je uspostavljena međuopštinska saradnja (MJU, ZO)	Sjeverni region: 20 Središnji region: n/a Primorski region: 10	Sjeverni region: 8 Središnji region: 5 Primorski region: 11	Sjeverni region: 9 Središnji region: 6 Primorski region: 12
Broj novih projekata JLS finansiranih iz EU fondova (MF, ZO)	Sjeverni region: 7 Središnji region: 10 Primorski region: n/a	Sjeverni region: 8 Središnji region: 12 Primorski region: 10	Sjeverni region: 10 Središnji region: 15 Primorski region: 12

U okviru operativnog cilja 1.1. Jačanje funkcionalnosti JLS i fiskalnih pozicija manje razvijenih opština neam promjena u pogledu jačanja fiskalnih kapaciteta i smanjenja broja korisnika Egalizacionog fonda. Tačnije, kao i 2022. godine, i u 2024. godini broj opština koje su bile korisnice sredstava Egalizacionog fonda bio je 18 (13 u Sjevernom, 3 u Središnjem i 2 u Primorskom regionu). Ukupan iznos ovog fonda prethodne godine iznosio je 51,7 mil. EUR.

Zabilježen je napredak u pogledu povećanja broja novih projekata lokalnih samouprava finansiranih iz fondova Evropske unije. Prema dostupnim podacima, u 2024. godini odobreno je 46 projekata, od čega su na 45 projekata lokalne samouprave nosioci ili partneri na projektima finansiranim iz fondova Evropske unije, dok je na jednom projektu partner direktno Zajednica opština.

Ključni izazovi za dostizanje ciljnih vrijednosti učinka uključuju izmjenu postojeće regulative izmjenom Metodologije izračunavanja indeksa razvijenosti JLS, izmjenu Zakona o finansiranju lokalnih samouprava i definisanja dodatnih kriterijuma za podsticaje finansiranja razvojnih projekata koje realizuju dvije ili više opština kroz izmjenu postojeće zakonske regulative. Takođe, u narednom periodu neophodno je nastaviti sa pripremom i realizacijom projekata JLS finansiranih iz EU fondova.

Operativni cilj 1.2. Unaprjeđenje mehanizma koordinacije u sprovođenju politike regionalnog razvoja predviđa unaprjeđenje institucionalnog okvira kroz veće učešće Partnerskog savjeta za regionalni razvoj i poboljšanje funkcije koordinacije i vršenja nadzora nad sprovođenjem politike regionalnog razvoja.

Indikatori za operativni cilj 1.2. Unaprjeđenje mehanizma koordinacije u sprovođenju politike regionalnog razvoja (Inkluzivni rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj sjednica Partnerskog savjeta za regionalni razvoj (MERT)	n/a	8 (kumulativno)	12
Broj mišljenja resora nadležnog za regionalni razvoj na strateška dokumenta, predloge zakona i podzakonskih akata relevantnih za regionalni razvoj (MERT)	15	18 (kumulativno)	20

U okviru operativnog cilja 1.2. Unaprjeđenje mehanizma koordinacije u sprovođenju politike regionalnog razvoja nije ostvaren konkretan napredak. Krajem 2023. godine usvojena je nova Odluka o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj, dok je Rješenje o imenovanju predsjednika, članova i sekretarke pomenutog tijela doneseno I kvartalu 2024. godine. Konstitutivna sjednica održana je 22. jula 2023. godine. Kako je ubrzo nakon toga uslijedila rekonstrukcija Vlade, dalje aktivnosti Partnerskog savjeta u predviđenom sastavu su onemogućene. Za dostizanje ciljnih vrijednosti učinka, neophodno je unaprijediti institucionalni okvir kako bi se ostvarila bolja koordinacija i nadzor nad sprovođenjem SRR. Takođe, eventualno bi trebalo razmotriti i objedinjavanje određenih nadležnosti radi efikasnije implementacije strategije i politike regionalnog razvoja.

STRATEŠKI CILJ 2: OSTVARENJE ODRŽIVOG EKONOMSKOG RAZVOJA REGIONA KROZ JAČANJE LJUDSKIH POTENCIJALA I PODSTICANJE ZAPOSŁJAVANJA RADI POBOLJŠANJA KVALITETA ŽIVOTA

U okviru drugog strateškog cilja, "Ostvarenje održivog ekonomskog razvoja regiona kroz jačanje ljudskih potencijala i podsticanje zapošļavanja radi poboljšanja kvaliteta života", postavljena su tri operativna cilja koji će doprinijeti njegovom ostvarenju.

Operativnim ciljem 2.1. Unaprjeđenje ljudskog kapitala kroz poboljšanje kvaliteta obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite predviđeno je jačanje infrastrukture na svim nivoima obrazovanja, unaprjeđenje ishoda učenja, kao i dalje profesionalno usavršavanje nastavnog kadra. Dodatno, jačanje infrastrukture u oblasti zdravstva i socijalne zaštite na nivou zemlje u cjelini, kao i izgradnja i unaprjeđenje stanja infrastrukture za sport i rekreaciju, trebalo bi da doprinesu daljem poboljšanju ljudskog kapitala.

Indikatori za operativni cilj 2.1. Unaprjeđenje ljudskog kapitala kroz poboljšanje kvaliteta obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite (Inkluzivni rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Indeks ljudskog kapitala za Crnu Goru, rang (Svjetska banka)	Za zemlju u cjelini: 0.63 (2020.)	0.64	0.65
Kvalitet obrazovanja, PISA test rang (MP)	Sva tri regiona: 52. (2018.)	Sva tri regiona: 50.	Sva tri regiona: 48.

Kada je u pitanju operativni cilj 2.1. Unaprjeđenje ljudskog kapitala kroz poboljšanje kvaliteta obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite posljednji dostupni podaci PISA testa za 2022. godinu pokazuju da je Crna Gora nazadovala u kvalitetu obrazovanja, zauzevši 54. mjesto od ukupno 81 zemlje koje su učestvovala u testiranju. Ipak, rezultati se odnose na period prije početka realizacije SRR 2023-2027. Tokom 2024. godine sprovedene su aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje znanja i vještina, što uključuje podsticanje proučavanja STEM programa (programa prirodnih nauka) u osnovnim, srednjim školama i na fakultetima, sa posebnim akcentom na veće učešće žena na STEM studijskim programima. Program je implementiran u 163 osnovne škole, 50 srednjih škola i 3 ustanove visokog obrazovanja. Takođe, uspješno su realizovani programi stručnog usavršavanja za primjenu savremenih metoda nastave i učenja u vidu 157 obuka, dok broj obučanih nastavnika/ca iznosi 2517.

U dijelu školska infrastruktura, realizuju se projekti izgradnje i rekonstrukcije objekata dječijih vrtića i škola. Do kraja 2023. godine završena je izgradnja vrtića "Naša Radost" na Savini u Herceg Novom. Unaprjeđenje zdravstvene zaštite kroz jačanje infrastrukture ostvaruje se kroz rekonstrukciju, adaptaciju i opremanje 9 mikrobioloških laboratorija, od kojih je 7 realizovano u 2023. godini, rekonstrukciju i proširenje objekata bolnica (Berane i Risan), izgradnju objekata za potrebe KCCG i IZJCG, kao i dogradnju Doma zdravlja u Ulcinju. Takođe, u toku 2024. godine rađeno je na rekonstrukciji i adaptaciji terena za sport i rekreaciju.

Operativnim ciljem 2.2. Povećanje stope zaposlenosti i smanjenje neformalne zaposlenosti predviđa se smanjenje stopa nezaposlenosti i povećanje stopa zaposlenosti u svim regionima, sa akcentom na Sjeverni i Središnji region uz smanjenje neformalne ekonomije.

Indikatori za operativni cilj 2.2. Povećanje stope zaposlenosti i smanjenje neformalne zaposlenosti (Inkluzivni rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022. ³	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Stopa nezaposlenosti, % (Monstat, ARS)	Sjeverni region: 34,1 Središnji region: 11,6 Primorski region: 3,6	Sjeverni region: 31 Središnji region: 9,5 Primorski region: 4,9	Sjeverni region: 29 Središnji region: 8 Primorski region: 4,5
Stopa zaposlenosti, % (Monstat, ARS)	Sjeverni region: 30,5 Središnji region: 57,3 Primorski region: 60,2	Sjeverni region: 33 Središnji region: 42 Primorski region: 42	Sjeverni region: 34 Središnji region: 44 Primorski region: 45

U okviru operativnog cilja 2.2. Povećanje stope zaposlenosti i smanjenje neformalne zaposlenosti ostvaren je vidan napredak u ostvarenju zadatih indikatora učinka. Prema podacima Ankete o radnoj snazi u 2024. godini, aktivnog stanovništva je bilo 315,2 hiljade od kojih je 278,7 hiljada ili 88,4% zaposlenih i 36,5 hiljada odnosno 11,6% nezaposlenih lica. Posmatrano po regionima: u Sjevernom regionu stopan nezaposlenosti u 2024. godini pala na 25,7% sa 31,9% koliko je iznosila 2023. godine, u Središnjem regionu takođe stopa nezaposlenosti je u padu – 8,4% sa 10,1%, što takođe bilježi i Primorski region u kojem je stopa nezaposlenosti iznosila 2% u 2024. godini, a u 2023. godini 3,1%. U istom periodu ostvarene su stope zaposlenosti: u Sjevernom regionu 43,5%, Središnji region 62,3% i Primorski region 60%. Program podrške zapošljavanju sproveden je za 1.235 nezaposlena lica, od kojih 747 nezaposlenih žena, odnosno 60,48% (u Sjevernom regionu 823 lica, od čega žene 563, u Središnjem 353 lica, od čega žene 163, u Primorskom 59 lica, od čega 21 žena). Ključni izazovi za postizanje ciljanih rezultata uključuju sprovođenje Programa suzbijanja siive ekonomije na nivou Crne Gore, povećanje mogućnosti zapošljavanja mladih i ostalih ciljnih grupa, sa posebnim fokusom na Sjeverni region, kao i reviziju socijalne politike u cilju većeg podsticanja radno sposobnog stanovništva na zaposlenje. Zbog uočenih grešaka u polaznim osnovama, prilikom izrade revizije SRR 2023-2027 trebalo bi postaviti nove ciljne vrijednosti imajući u vidu da su planirane već uveliko nadmašene.

Operativnim ciljem 2.3. Povećanje efikasnosti i učinkovitosti populacione politike nastoje se ublažiti negativni demografski trendovi (starenje stanovništva, negativan prirodni priraštaj i migracije) posebno u Sjevernom regionu kroz povećanje učešća mladih u ukupnoj populaciji i povećanjem njihove zaposlenosti.

³ Početna vrijednost podataka za stopa nezaposlenosti i zaposlenosti u 2022. godini je korigovana u odnosu na Akcioni plan za 2023. godinu i SRR 2023-2027, budući da je utvrđeno da prethodni podaci nijesu bili ispravni.

Indikatori za operativni cilj 2.3. Povećanje efikasnosti i učinkovitosti populacione politike (Inkluzivni rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Učešće mladih od 15 godina u ukupnom stanovništvu (%; ARS, Monstat)	Sjeverni region: 19,4 Središnji region: 18,7 Primorski region: 16,8	Sjeverni region: 19,6 Središnji region: 19 Primorski region: 17,1	Sjeverni region: 19,8 Središnji region: 19,2 Primorski region: 17,4
% zaposlenih starosti 15-24 godine u Crnoj Gori (ARS, Monstat)	9,4	10	11,3

Prema zvaničnim podacima Uprave za statistiku koji se odnose na procjenu stanovništva i osnovne demografske pokazatelje u 2024. godini, broj djece (0-17 godina) u Crnoj Gori sredinom 2024. godine iznosi 135.474 ili 21,7% od ukupnog broja stanovnika, od čega je 70.282 muškog pola, a 65.192 ženskog pola. Takođe, procenat zaposlenosti mladih (15-24 godine) na nivou Crne Gore je iznosio 10,3% što je više u odnosu na prethodne dvije godine. Od ključnog značaja za ostvarivanje cilja je intenziviranje aktivnosti i izrada strateškog okvira populacione politike, a kasnije i implementacija konkretnih mjera sa posebnim naglaskom za Sjeverni region.

STRATEŠKI CILJ 3: POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONA ZASNOVANO NA UNAPRIJEĐENJU INFRASTRUKTURE, POBOLJŠANJU POSLOVNOG AMBIJENTA I RAZVOJ PRIORITETNIH SEKTORA I SEKTORA SA POTENCIJALOM RASTA

U okviru trećeg strateškog cilja, "Povećanje konkurentnosti regiona zasnovano na unaprjeđenju infrastrukture, poboljšanju poslovnog ambijenta i razvoj prioritetnih sektora i sektora sa potencijalom rasta", postavljeno je pet operativnih ciljeva koji će doprinijeti njegovom ostvarenju.

Operativnim ciljem 3.1. Povećanje regionalne konkurentnosti planirano je dalje unaprjeđenje institucionalne infrastrukture i raspoloživost različitih servisa za razvoj MSP, jačanje saradnje sa akademskom zajednicom u oblasti inovacija, kao i unapređenje poslovnog ambijenta kroz smanjenje fiskalnih i parafiskalnih nameta.

Indikatori za operativni cilj 3.1. Povećanje regionalne konkurentnosti (Pametan rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Jaz u indeksu konkurentnosti najkonkurentnije i najmanje konkurentne JLS u Crnoj Gori (MERT)	Sjeverni region: 6 Središnji region: 2 (2017.) Primorski region: n/a	Sjeverni region: 5,5 Središnji region: 1,7 Primorski region: treba biti određena	Sjeverni region: 4,0 Središnji region: 1,5 Primorski region: treba biti određena
Broj parafiskalnih nameta u opštinama regiona, prosječno po opštini (MF, MERT, ZO, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost)	Sjeverni region: 57 Središnji region: 60 Primorski region: 58 (2021.)	Sjeverni region: 50 Središnji region: 55 Primorski region: 55	Sjeverni region: 45 Središnji region: 50 Primorski region: 50

Broj biznis centara i centara za saradnju naučno-istraživačke zajednice sa prioritetnim privrednim sektorima (MNTR, MERT)	Sjeverni region: 3 Središnji region: 1 Primorski region: 2	Sjeverni region: 5 Središnji region: 2 Primorski region: 3	Sjeverni region: 7 Središnji region: 3 Primorski region: 4
---	--	--	--

U okviru operativnog cilja 3.1. Povećanje regionalne konkurentnosti ostvaren je ograničen napredak. Poređenje i praćenje napretka konkurentnosti lokalnih samouprava, mjereno indeksom konkurentnosti JLS, biće moguće tek nakon novog proračuna, planiranog u 2025. godini, koji obuhvata period od 2022. do 2024. godine.

U cilju unaprjeđenja institucionalne infrastrukture za razvoj preduzetništva i inovacija, završeni su radovi na rekonstrukciji i adaptaciji objekta NTP u Podgorici i nastavljeni radovi na adaptaciji i rekonstrukciji dijela Doma revolucije u Nikšiću za potrebe Doma digitalne revolucije.

U 2023. godini nije zabilježeno smanjenje parafiskalnih nameta kroz izmjene zakonske regulative na državnom nivou. Dostupni podaci o parafiskalnim nametima ne predstavljaju validnu osnovu za ocjenu stanja u odnosu na prethodnu godinu. Prema dostupnim informacijama, predviđeno je prosječno 14 propisa u kojima je definisan prosječan iznos nameta 834 (i to u Sjevernom regionu 14 propisa prosječno 814 nameta, u Središnjem regionu prosječno 13 propisa i 844 nameta, u Primorskom regionu 15 propisa i prosječno 843 nameta).

Najznačajnija podrška preduzećima je realizovana kroz kreditne linije IRFCG za rast konkurentnosti privrede u okviru koje je odobreno 414 kredita (119 žene) u vrijednosti 186.127.530,69 eur. Posmatrano po regionima, preduzećima iz Sjevernog regiona je odobreno 137 kredita u vrijednosti 18.236.612,25 eur (10%), od čega žene čine 1%, odnosno 1.522.696,59 eura. U Središnjem regionu odobreno je 233 kredita u vrijednosti od 134.948.796,15 eura (73%), od čega žene čine 11%, odnosno 11.816.482,20 eura. U Primorskom dijelu odobreno je 44 kredita (17%) u iznosu od 32.942.122,29 eura, od čega žene čine 1% odnosno 1.201.000 eura.

Dodatno, pružena je podrška preduzećima od strane Ministarstava ekonomskog razvoja i drugih organizacija kroz programe razvoja inovacija i startapova, unaprjeđenje konkurentnosti privrede, podršku razvoju i promociji zanatstva, kao i podsticanje direktnih investicija u turizmu i ugostiteljstvu. Kroz programe Fonda za inovacije, pružena je podrška za ukupno 29 projekata u iznosu od 1.426.023 eura, od čega u Sjevernom regionu 33.260 eura, i u Središnjem 1.392.763 eura. Kroz Program za unaprjeđenje konkurentnosti koji sprovodi Ministarstvo ekonomskog razvoja, pružena je podrška za 94 projekta u ukupnom iznosu od 2.646.826 eura, od toga za žene 38 projekata u iznosu od 756.445 eura. Od pomenutih sredstava, za Sjeverni region izdvojeno je 1.060.867 eura, Središnji 1.488.652 eura, Primorski 97.307 eura. Kroz Program za razvoj i promociju zanatstva za 2024. godinu, plasirano je ukupno 200.000 eura (23 prijave, žene i mlađi od 35 godina 13 prijava), od čega u Sjevernom regionu 52.037 eura (6 prijava, žene i mlađi od 35 godina 2 prijave), u Središnjem 133.661 eura (15 prijava, žene i mlađi od 35 godina 8 prijava), u Primorskom 14.302 eura (2 prijave, žene i mlađi od 35 godina 1 prijava).

Također, realizovane su značajne investicije u infrastrukturu za širokopojasni pristup internetu, što je rezultiralo većim brojem domaćinstava povezanih na internet (84,50% domaćinstava u Crnoj Gori) i povećanim udjelom preduzeća koja imaju pristup mrežama nove generacije sa brzinama većim od 30 Mbps (82,02% preduzeća).

Za sprovođenje kapitalnih projekata finansiranih iz prihoda ostvarenih putem Programa ekonomskog državljanstva, u 2023. godini sredstva su odobrena za 13 opština u Sjevernom regionu, u ukupnom iznosu od 13 mil. eura. Od pomenutog iznosa, u 2024. godini utrošeno je 5.131.920,59 eura. Također, za unapređenje i razvoj lokalne tržišne infrastrukture opredijeljeno je 747.174,39 eura, od čega u Sjevernom regionu 697.853,76 eura, a u Središnjem 49.320,63 eura.

Operativni cilj 3.2. Razvoj prioritetnih sektora i sektora sa potencijalom rasta sa fokusom na diverzifikaciju turističkog proizvoda, prerađivačku industriju i valorizaciju kulturne baštine predviđa podizanje nivoa kvaliteta turističke ponude, razvoj i modernizaciju prerađivačke industrije sa posebnim naglaskom na prehrambenu, bolju povezanost poljoprivrede sa turizmom, kao i očuvanje i zaštitu kulturne baštine.

Indikatori za operativni cilj 3.2. Razvoj prioritetnih sektora i sektora sa potencijalom rasta sa fokusom na diverzifikaciju turističkog proizvoda, prerađivačku industriju i valorizaciju kulturne baštine (Pametani rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj smještajnih kapaciteta u hotelima i sl. objektima sa 4* i 5* (Monstat, MERT)	Sjeverni region: 874 Središnji region: 1.791 (2019.) Primorski region: 2.335 (2019.)	Sjeverni region: 3.000 Središnji region: 3.400 Primorski region: 4.000	Sjeverni region: 3.100 Središnji region: 4.000 Primorski region: 5.000
Broj registrovanih smještajnih kapaciteta u privatnom smještaju (Monstat, MERT)	Sjeverni region: 1.749 Središnji region: n/a Primorski region: 157.781 (2019.)	Sjeverni region: 1.970 Središnji region: treba biti određena Primorski region: 164.000	Sjeverni region: 2.100 Središnji region: treba biti određena Primorski region: 171.000
Broj noćenja turista (u svim vidovima smještaja - u kolektivnom i individualnom smještaju; Monstat, MERT)	Sjeverni region: 303.752 (2022.) Središnji region: 463.035 (2022.) Primorski region: 11.662.000 (2022.)	Sjeverni region: povećanje 3-5% Središnji region: povećanje 3-5% Primorski region: povećanje 3-5%	Sjeverni region: povećanje 3-5% Središnji region: povećanje 3-5% Primorski region: povećanje 3-5%

Prema poslednjim dostupnim podacima Monstata, za 2022. godinu, najveći broj smještajnih kapaciteta visoke kategorije, odnosno hotela i sličnih objekata⁴ kategorije 4 i 5 zvjezdica, nalazi se u Primorskom regionu - 167 (26.604 kreveta), zatim slijedi Središnji region sa 30 (2.381

⁴ Hoteli i slični objekti obuhvataju: apart hotel, mali hotel, boutique hotel, garni hotel, hotel, turističko naselje

kreveta), dok je najmanje objekata ove kategorije u Sjevernom regionu 17 (989 kreveta). U pogledu turističkog prometa, mjereno brojem ostvarenih noćenja, u 2024. godini u individualnom smještaju ostvareno je ukupno 10.393.405 noćenja, od čega su noćenja stranih gosti 10.353.281, a domaći 40.124. U kolektivnom smještaju ostvareno je ukupno 5.200.894, od čega su noćenja stranih gosti 4.634.197, dok su domaći gosti 566.697.

U cilju razvoja turizma, u toku su aktivnosti na izgradnji ski-centara za zimski turizam i valorizaciji Đalovića pećine na sjeveru, kao i na unapređenju turističke i prateće infrastrukture za žičaru u Kotoru.

Dalji razvoj turizma kao jedne od prioriternih grana, posebno u Sjevernom regionu, zavisice od dinamike realizacije planiranih aktivnosti na izgradnji turističke infrastrukture sa ciljem unaprjeđenja kvaliteta i raznovrsnosti turističke ponude, kao i prepoznatljivosti kroz razvoj brenda gradova i/ili regiona. Razvoj ostalih prioriternih sektora treba zasnivati na unaprjeđenju konkurentnosti, modernizaciji procesa, razmjeni znanja i inovacija, te povezivanju sa drugim sektorima, uz istovremenu valorizaciju i zaštitu kulturne baštine.

Operativnim cilj 3.3. Unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture predviđa se dalje unaprjeđenje putne i željezničke infrastrukture, kao jedan od ključnih preduslova ubrzanog razvoja svih regiona, kojim bi se unaprijedila unutrašnja povezanost i uvezivanje sa transportnom mrežom u regionu i Evropi.

Indikatori za operativni cilj 3.3. Unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture (Održivi rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Vrijednost investicija u izgradnju i održavanje saobraćajne infrastrukture (u mil. €, MKI)	Sjeverni region: 96 Središnji region: 90 Primorski region: n/a	Sjeverni region: 150 Središnji region: 130 Primorski region: 130	Sjeverni region: 210 Središnji region: 150 Primorski region: 160

U okviru operativnog cilja 3.3. Unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture realizovane su investicije na poboljšanju putne infrastrukture u vrijednosti 107.892.034,71 eura (od čega 62.314.151eura u Sjevernom, 36.754.472,53eura u Središnjem i 8.823.411,17eura u Primorskom regionu). Neke od završenih rekonstrukcija puteva su: Berane - Kolašin (dionica Lubnice-Jezerine), magistralni put Rožaje-Špiljani sa sanacijom tunela i mostova, sanacija klizišta Gojakovići, Donje Luge i Jabuka, regionalni put R-13 Mateševo – Kolašin uz sanaciju klizišta na tom putu, rehabilitacija kolovoza na regionalnom putu R-10 dionica Tomaševo-Pavino Polje itd. Osim pomenutih, u toku su rekonstrukcije velikog broja saobraćajnica u sva tri regiona zemlje. U okviru željezničke infrastrukture, u 2024. godini ulaganja iznose 2.299.212eura, i to u aktivnosti izvođenja glavnih radova na tunelima T-210 i T-211, kao i pripremnih radovi na tunelu T-242, zatim izrade Glavnog projekat dionice Golubovci-Bar (u toku je izrada Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu), kao i drugih Glavnih projekata za tri dionice.

Operativnim ciljem 3.4. Unaprjeđenje uslova za proizvodnju visokokvalitetne hrane, organskog porijekla uz održiv dohodak poljoprivrednika nastoje se obezbijediti uslovi za poljoprivrednu proizvodnju i ribarstvo kroz različite mjere podrške usmjerene na povećanje produktivnosti, povećanje kapaciteta za preradu i olakšanom pristupu finansiranja investicija, što bi trebalo da utiče na povećanje broja poljoprivrednih gazdinstava.

Indikatori za operativni cilj 3.4. Unaprjeđenje uslova za proizvodnju visokokvalitetne hrane, organskog porijekla uz održiv dohodak poljoprivrednika (Održivi rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj poljoprivrednih gazdinstava upisan u registar (MPŠV)	Sjeverni region: 9.634 Središnji region: 6.352 Primorski region: 1.947	Povećanje za 5%	Povećanje za 10%

U okviru operativnog cilja 3.4. Unaprjeđenje uslova za proizvodnju visokokvalitetne hrane, organskog porijekla uz održiv dohodak poljoprivrednika zabilježen je porast broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u sva tri regiona. Prema preliminarnim rezultatima Popisa poljoprivrede u 2024. godini ukupna broj poljoprivrednih gazdinstava u Crnoj Gori iznosio je 26.711, što je oko 27% više u odnosu na 2023. kada je broj gazdinstava iznosio 20.508. Najveći broj poljoprivrednih gazdinstava je u Bijelom Polju (3,93 hiljade), a najmanje u Tivtu. Rezultati su ostvareni zahvaljujući uspješnoj implementaciji podrške za: stvaranje uslova za održivi dohodak poljoprivrednih gazdinstava i povećanje otpornosti poljoprivrednog sektora; jačanje konkurentnosti poljoprivrede i ruralnih područja kroz podsticanje investicija u fizički kapital na poljoprivrednim gazdinstvima; jačanje konkurentnosti sektora privrednog ribolova na moru i Skadarskom jezeru i sektora akvakulture kroz podsticanje investicija u fizički kapital; stvaranje uslova za održivi dohodak i povećanje otpornosti uzgajališta i unaprjeđenje uslova za proizvodnju visokokvalitetne i sigurne hrane, organskog porijekla na održiv način. Pomenutim programima obezbijeđena je podrška poljoprivrednim proizvođačima i ribarima uz iznosu od 40.456.512 eura, od čega je realizovano u Sjevernom regionu 21.638.651eura, u Središnjem 17.145.778eura i u Primorskom 1.672.082eura.

Operativnim ciljem 3.5. Zaštita životne sredine, razvoj energetike, unaprjeđenje energetske efikasnosti, adaptacija i mitigacija efekata klimatskih promjena nastoji se unaprijediti stanje svih segmenata životne sredine i ublažiti efekte klimatskih promjena kroz izgradnju infrastrukture za otpadne vode, revitalizaciju i modernizaciju elektrana, primjenu mjera energetske efikasnosti, sanaciju ekoloških crnih tačaka, razvoj zaštićenih područja i dr.

Indikatori za operativni cilj 3.5. Zaštita životne sredine, razvoj energetike, unaprjeđenje energetske efikasnosti, adaptacija i mitigacija efekata klimatskih promjena (Održivi rast)

Indikator učinka	Početna vrijednost 2022.	Ciljna vrijednost 2025.	Ciljna vrijednost 2027.
Broj uspostavljenih sistema i izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i proširenja primarne i sekundarne kanalizacione mreže (MEPPU)	Sjeverni region: 9 Središnji region: n/a Primorski region: n/a	Sjeverni region: 15 Središnji region: 6 Primorski region: 6	Sjeverni region: 16 Središnji region: 7 Primorski region: 7
Procenat smanjenja zagađenosti vazduha (mjereno PM2.5; MEPPU, JLS)	Sjeverni region: relevantno mjerenje u Bijelom Polju i Pljevljima gdje su srednje godišnje koncentracije u 2021. godini bile 37µg/m3 odnosno 32µg/m3 Središnji region: relevantno mjerenje u Podgorici i Nikšiću gdje su srednje godišnje koncentracije u 2021. godine bile 22µg/m3 u Podgorici i 23µg/m3 u Nikšiću Primorski region: relevantno mjerenje u Baru gdje je 2021. godine srednja godišnja koncentracija bila 11µg/m3	Sjeverni region: treba biti određena Središnji region: treba biti određena Primorski region: 1,3 puta iznad dozvoljenog limita	Sjeverni region: treba biti određena Središnji region: treba biti određena Primorski region: na nivou dozvoljenog limita
Broj dodatno revitaliziranih i modernizovanih elektrana, koje pozitivno utiču na smanjenje emisije CO2 (MKI)	Sjeverni region: 2	Sjeverni region: 3	Sjeverni region: 3
Broj nesaniranih ekoloških crnih tačaka (MEPPU, JLS)	Primorski region: 1	Primorski region: 0	Primorski region: 0

U okviru operativnog cilja 3.5. Zaštita životne sredine, razvoj energetike, unaprjeđenje energetske efikasnosti, adaptacija i mitigacija efekata klimatskih promjena, kada je u pitanju kvalitet vazduha, tokom 2022. godine, mjerenje suspendovanih čestica PM2,5 realizovano je na pet stacionarnih mjernih stanica. Zbog problema u radu uzorkivača na mjernim mjestima u Pljevljima, Bijelom Polju i Nikšiću, realizovan je veoma mali procenat mjerenja, tako da se podaci sa ovih mjernih mjesta ne mogu smatrati validnim za ocjenu srednje godišnje koncentracije. Na stacionarnim stanicama u Podgorici, srednja godišnja koncentracija suspendovanih čestica PM2,5 je bila jednaka sa propisanom graničnom vrijednošću koja iznosi 20 µg/m3, dok je na mjernoj

stanici u Baru bila ispod propisane granične vrijednosti i iznosila je 10 µg/m³⁵. Prema Informacijama o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2023. i 2024. godinu, bilježi se poboljšanje kvaliteta vazduha u Sjevernom i Središnjem regionu, dok je u Primorskom regionu održan veći nivo kvaliteta vazduha. Veoma važan faktor koji dominantno generiše stanje kvaliteta vazduha su meteorološki parametri, koji su tokom 2023. godine uslovili smanjenu potrebu za korišćenje čvrstih goriva za grijanje prostorija, što je dopinijelo kumulativno efektu poboljšanja kvaliteta vazduha. Da bi se ovaj trend nastavio, neophodno je da se intenziviraju sve planirane mjere kao i da se u planiranom roku završe građevinsko-tehnički radovi na toplifikaciji Pljevalja, što bi bio najveći doprinos smanjenju emisija zagađujućih materija u urbanom dijelu pljevaljske kotline.

U dijelu energetske infrastrukture u 2024. godini nastavljeno je sa realizacijom aktivnosti na rekonstrukciji i modernizaciji TE Pljevlja, HE Piva Faza II, HE Perućica i dvije mHE "Rijeka Crnojevića" i "Podgor", kao i na rekonstrukciji postojećih i izgradnji novih trafostanica i dalekovoda. Takođe, realizovana je podrška domaćinstvima i privredi u sklopu projekata Solar 3000+ i 500 + (ukupne instalisane snage 35 MW), u okviru kojih su montirani fotonaponski sistemi/solarne elektrane na oko 6.000 objekata. Ukupna ulaganja u elektro-energetsku infrastrukturu u 2024. godini iznose 95.723.417 eura, od čega u Sjevernom regionu 14.741.936 eura, u Središnjem 9.956.254 eura, Primorskom 15.546.000 eura, dok dio u iznosu od 55.479.277 eura nije moguće podijeliti po regionima.

Kada je riječ o zaštiti prirode, realizovane su aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje upravljanja zaštićenim područjima putem pripremljenih Studija revizije za nacionalne parkove Skaradsko jezero i Durmitor, kao i proglašenjem dva nova zaštićena područja: spomenik prirode „Sopot“ i spomenik prirode „Dražin vrt“. Takođe, mapirano je 16% kopnene teritorije. U toku 2024. godine, rađeno je na izgradnji, rekonstrukciji i sanaciji sistema za upravljanje otpadnim vodama, pri čemu je uloženo ukupno 6.361.955 eura, od čega u Sjevernom regionu 187.551 eura, Središnjem 5.213.603 eura i u Primorskom 960.799 eura. Takođe, unaprijeđena je i razvijana infrastruktura u oblasti vodosnabdijevanja u urbanom i ruralnom području, pri čemu je za tu namjenu ukupno uloženo 6.025.337 eura, od čega u Sjevernom regionu 983.229 eura, Središnjem 572.108 eura i u Primorskom 4.470.000 eura. U cilju unaprjeđenja infrastrukture za upravljanje otpadom uložena su sredstva u iznosu od 3.673.732 eura, od čega u Sjevernom regionu 438.383 eura, Središnjem 3.036.795 eura i u Primorskom 50.000 eura. Na lokalnom nivou rađeno je na regulaciji korita rijeka u cilju zaštite od štetnog dejstva vode, unapređenju energetske efikasnosti u javnom sektoru, kao i izgradnji ostale komunalne infrastrukture za zaštitu životne sredine.

⁵ Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2022. godinu, Agencija za zaštitu životne sredine, Podgorica, 2023.

II TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE

STRATEŠKI CILJ 1								
JAČANJE FUNKCIONALNOSTI JLS KROZ SISTEMSKO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM								
Operativni cilj 1.1. Jačanje funkcionalnosti JLS i fiskalnih pozicija manje razvijenih opština							Pametan rast	
Indikator učinka		Početna vrijednost 2022.		Ciljna vrijednost 2025.			Ciljna vrijednost 2027	
Broj JLS koje su korisnice sredstava Egalizacionog fonda (MF)		Sjeverni region: 13 Središnji region: 3 Primorski region: 1		Sjeverni region: 11 Središnji region: 2 Primorski region: 0			Sjeverni region: 10 Središnji region: 1 Primorski region: 0	
Broj poslova u kojima je uspostavljena međuopštinska saradnja (MJU, ZO)		Sjeverni region: 20 Središnji region: n/a Primorski region: 10		Sjeverni region: 8 Središnji region: 5 Primorski region: 11			Sjeverni region: 9 Središnji region: 6 Primorski region: 12	
Broj novih projekata JLS finansiranih iz EU fondova (MF, ZO)		Sjeverni region: 7 Središnji region: 10 Primorski region: n/a		Sjeverni region: 8 Središnji region: 12 Primorski region: 10			Sjeverni region: 10 Središnji region: 15 Primorski region: 12	
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 1.1.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka ⁶	Datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja ⁷	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
1.1.1. Unaprjeđenje metodologije izračunavanja indeksa razvijenosti JLS	Izmjene Pravilnika o metodologiji izračunavanja indeksa razvijenosti JLS Početna vrijednost 2022: U primjeni postojeći Pravilnik Ciljna vrijednost 2023: Usvojene izmjene Pravilnika o metodologiji izračunavanja indeksa razvijenosti JLS Ostvarena vrijednost za 2023: Izvršena uporedna analiza	Vodeća institucija: MIRN	IIQ 2024	IIIQ 2024	/	/	Aktivnost nije realizovana u 2024. godini. Noformirani resor u čijoj je nadležnosti politika regionalnog razvoja odlučio se prvobitno za izradu novog Zakona o regionalnom razvoju, nakon čega će u 2025. godini biti	Svi region.

⁶ Za infrastrukturne projekte posebno u oblasti saobraćaja, turizma, energetike, širokopojsnog pristupa internetu, projekata u oblasti obrazovanja i kulture, kao i kreditnih linija za rast konkurentnosti privrede i podsticanje inovacija, koji se sprovode u kontinuitetu, datum početka naveden je shodno započetim aktivnostima u prethodnom periodu i definisanim rokovima u projektnoj dokumentaciji koja je na raspolaganju.

⁷ Izvor finansiranja: Nacionalni budžet, Javni sektor (sredstva JLS, javnih institucija, uključujući privredna društva u većinskom državnom vlasništvu), IPA, Donatori, Privatni sektor.

	obračuna indeksa razvijenosti JLS sa zemljama regiona; napravljene konsultacije sa MF Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Aktivnost nije realizovana						izrađena i podzakonska akta	
1.1.2. Izmjene i dopune Zakona o regionalnom razvoju i razmatranje mogućnosti za definisanje dodatnih kriterijuma za podsticaje za finansiranje razvojnih projekata dvije ili više opština	Indikator rezultata: Definisani precizni kriterijumi podsticaja međuopštinske saradnje Početna vrijednost 2022: Nijesu definisani kriterijumi Ciljna vrijednost 2023: Izmijenjen Zakon o regionalnom razvoju i razmotrena mogućnost definisanja dodatnih kriterijuma za podsticaje za finansiranje razvojnih projekata dvije ili više opština Ostvarena vrijednost za 2023: Započete aktivnosti na izmjenama i dopunama Zakona; analiziran zakonski okvir u zemljama regiona, započeto ažuriranje izmjena i dopuna predmetnog Zakona pripremljene 2021. godina Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Nije usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o regionalnom razvoju	Vodeća institucija: MIRN	IIIQ 2024	IVQ 2024	/	/	MIRN se opredijelio za značajnija unapređenja Zakona o regionalnom razvoju, stoga se odustalo od izmjena i dopuna koja je pripremio prethodno nadležni resor. U I kvartalu 2025. godine rađeno je na Nacrtu, zatim na Predlogu zakona, koji je sada u finalnoj fazi izrade. Usvajanje novog Zakona PRV 2025 planirano je za I kvartal, međutim obaveza nije realizovana u roku. U planu je finalizovanje procedure u kratkom roku.	Svi regioni.

1.1.3. Izmjene zakonske regulative u cilju decentralizacije upravljanja <i>(predlog nove aktivnosti)</i>	Indikator rezultata: Unaprjeđenje pravnog okvira za decentralizaciju upravljanja lokalnih samouprava Ostvarena vrijednost za 2024: Predlog Zakona o lokalnoj samoupravi dostavljen Sekretarijatu za zakonodavstvo na mišljenje	Vodeća institucija: MJU	I Q 2024	IV Q 2024	/	U okviru redovnih aktivnosti resora.		Svi regioni.
1.1.4. Priprema i realizacija projekata JLS finansiranih iz EU fondova	Indikator rezultata: Broj projekata koji se finansiraju iz EU fondova Početna vrijednost 2022: 5 projekata JLS iz IPA fondova Ciljna vrijednost 2023: Pripremljeno najmanje 7 projekata JLS iz IPA fondova Ostvarena vrijednost za 2023: Pripremljena 43 projekata JLS iz IPA fondova Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: 46 projekata (na 1 projektu partner direktno Zajednica opština, na ostalih 45 jedinice lokalne samouprave)	Vodeća institucija: ZO Ključni partner: JLS	I Q 2024	IV Q 2024	/	U okviru redovnih aktivnosti resora.	Nastaviti sa pružanjem podrške JLS od strane ZO u pripremi projektnih predloga	Svi regioni.

Operativni cilj 1.2. Unaprjeđenje mehanizma koordinacije u sprovođenju politike regionalnog razvoja								Inkluzivni rast
Indikator učinka			Početna vrijednost 2022.		Ciljna vrijednost 2025.			Ciljna vrijednost 2027.
Broj sjednica Partnerskog savjeta za regionalni razvoj (MERT)			n/a		8 (kumulativno)			12
Broj mišljenja resora nadležnog za regionalni razvoj na strateška dokumenta, predloge zakona i podzakonskih akata relevantnih za regionalni razvoj (MERT)			15		18 (kumulativno)			20
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 1.2.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
1.2.1. Usklađivanje i komplementarnost strateških planova razvoja JLS sa Strategijom regionalnog razvoja	Indikator rezultata: Broj donešenih strateških planova razvoja JLS Početna vrijednost 2022: 17 SPR JLS Ciljna vrijednost 2023: Usvojeni SPR JLS u preostalim 8 opština Ostvarena vrijednost za 2023: Donešen 1 SPR JLS, dok je izrada SPR u ostalim JLS u različitim fazama Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Usvojena 6 SPR JLS (Mojkovac, Žabljak, Plav, Cetinje, Tivat, Kolašin)	Vodeća institucija: MIRN Ključni partner: JLS	IQ 2024	IVQ 2024	7.000€	UNDP	Nastavaka konstituirane podrške izrade Strateških planova razvoja JLS	Svi regioni.
1.2.2. Unaprjeđenje institucionalnog okvira za upravljanje politikom regionalnog razvoja	Indikator rezultata: Broj održanih sjednica Partnerskog savjeta za regionalni razvoj	Vodeća institucija: MIRN	IQ 2024	IVQ 2024	2.000€	UNDP	Reorganizacija državne uprave zahtjevaće donošenje nove Odluke o	Svi regioni.

	Početna vrijednost 2022: U toku 2022. godine nije bilo održanih sjednica PS/Na snazi je aktuelni Zakon o regionalnom razvoju Ciljna vrijednost 2023: Izmjene Odluke o Partnerskom Savjetu za regionalni razvoj/Sprovedena analiza opravdanosti osnivanja Agencije za regionalni razvoj Ostvarena vrijednost za 2023: Održana jedna - konstitutivna sjednica Partnerskog savjeta za regionalni razvoj; krajem 2023. godine. Usvojena nova Odluka o osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Održana 1 sjednica Partnerskog savjeta za regionalni razvoj.						osnivanju Partnerskog savjeta za regionalni razvoj, što je u planu odmah po usvajanju novog Zakona o regionalnom razvoju	
STRATEŠKI CILJ 2								
OSTVARENJE ODRŽIVOG EKONOMSKOG RAZVOJA REGIONA KROZ JAČANJE LJUDSKIH POTENCIJALA I PODSTICANJE ZAPOSŁJAVANJA RADI POBOLJŠANJA KVALITETA ŽIVOTA								
Operativni cilj 2.1. Unaprjeđenje ljudskog kapitala kroz poboljšanje kvaliteta obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite								Inkluzivni rast
Indikator učinka			Početna vrijednost 2022.		Ciljna vrijednost 2025.			Ciljna vrijednost 2027.
Indeks ljudskog kapitala za Crnu Goru, rang (Svjetska banka)			Za zemlju u cjelini: 0.63 (2020.)		0.64			0.65
Kvalitet obrazovanja, PISA test rang (MP)			Sva tri regiona: 52. (2018.)		Sva tri regiona: 50.			Sva tri regiona: 48.
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 2.1.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
2.1.1. Izgradnja i rekonstrukcija dječijih vrtića	Indikator rezultata: Procenat realizacije izgradnje novih/rekonstruisanih postojećih	Vodeća institucija: MPNI	IIIQ 2023	IIIQ 2026	2.145.000€ (Sjeverni region 45.000€	Nacionalni budžet		Svi region.

	vrtića/jačanje svijesti o značaju ranog razvoja i obuhvata djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: <u>Sjeverni region</u> - vrtić u Beranama, izrađeno idejno rješenje, do kraja godine završen glavni projekat realizovane aktivnosti na podizanju svijesti o upisu djece u predškolsko obrazovanje/ obezbijeden kontinuitet profesionalnog razvoja nastavnika/ca; <u>Središnji region</u> - vrtić u "City kvartu", Podgorica, raspisan konkurs za izradu idejnog rješenja i tender za izradu glavnog projekta; <u>Primorski region:</u> -vrtić u Baru, završena tenderska procedura za izradu glavnog projekta, tender za izbor izvođača radova; -Vrtić u Ulcinju - završena tenderska procedura za izradu glavnog projekta, tender za izbor izvođača radova; -Vrtić "Naša Radost" na Savini - završen i pušten u rad; -Vrtić u naselju Dubovica, Budva - završen konkurs za izradu idejnog rješenja; - Osnovna škola i vrtić u Radovićima - Tivat, kao i drugi prateći objekti - početak radova, odabran izvođač Ostvarena vrijednost 2023:	Ključni partner: UzKP			Središnji region 80.000€ Primorski region 2.020.000€)			
--	--	----------------------------------	--	--	---	--	--	--

<u>Sjeverni region:</u> Izrađeno idejno rješenje za vrtić u Beranama, u toku planiranje tenderske procedure za izradu glavnog projekta <u>Središnji regiona:</u> Nije realizovano <u>Primorski region:</u> Izrađen projekat i revizija za vrtić u Baru; Izrađen projekat za vrtić u Ulcinju; Izgrađen vrtić "Naša Radost" na Savini; Vrtić u Budvini nije realizovan; Započeti radovi na izgradnji osnovne škole i vrtića u Radovićima Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:							
Sjeverni region: Vrtić u Beranama, izrađeno idejno rješenje, završen Glavni projekat		/	IVQ 2024	45.000€	CEB		
Središnji region: Vrtić u City kvartu – potpisan ugovor za izradu Idejnog rješenja i Glavnog projekta		IVQ 2024	IIQ 2025	50.000€	CEB		
Vrtić u Momišićima – dobijeni UT uslovi, u toku priprema projektnog zadatka za izradu Idejnog rješenja i Glavnog projekta rekonstrukcije i dogradnje objekta		IQ 2024	IIQ 2026	/	EIB		
Vrtić na Zabjelu – potpisan ugovor za izradu idejnog rješenja		IQ 2024	IIIQ 2026	30.000€	EIB		

	i Glavnog projekta rekonstrukcije i nadogradnje objekta							
	Primorski region: Vrtić u Kotoru - u toku priprema projektnog zadatka kao dio tenderske procedure za izradu glavnog projekta		IQ 2024	IIQ 2026	20.000€	EIB		
	Vrtić u naselju Dubovica, Budva – nisu riješeni imovinsko pravni odnosi za parcelu planiranu za izgradnju objekta		IVQ 2023	/	/	Nacionalni budžet		
	Vrtiću u Baru – završen Glavni projekat		IIIQ 2023	IIQ 2026	1.500.000€	CEB		
	Vrtić u Ulcinju – završen Glavni projekat i u toku je revizija, očekuje se izbor izvođača radova u trećem kvartalu 2025. godine		IIIQ 2023	IIIQ 2026	500.000€	CEB		
2.1.2. Izgradnja i rekonstrukcija škola	Indikator rezultata: Procenat realizacije izgradnje i rekonstrukcija škola Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: <u>Središnji region</u> - Druga Gimnazija u Podgorici, završena projektna dokumentacija (6.902,00 €); Osnovna škola u „City kvartu“ Podgorica - završena projektna dokumentacija (6.902,00 €); Osnovna škola na Zabjelu u Podgorici - pripremljena dokumentacija 6.902,00 €; Osnovna škola u Karabuškom polju, Tuzi - završena procedura i procjene u vezi sa otkupom dijela zemljišta predviđenog za izgradnju škole koje je u	Vodeća institucija: MPNI Ključni partner: UzKP	IQ 2023	IVQ 2027	7.821.624,23€ (Sjeverni region 1.956.624,23€ Središnji region 5.665.000€ Primorski region 200.000€)	Nacionalni budžet 7.775.930,24€ (Sjeverni region 1.910.930,24€ Središnji region 5.665.000€ Primorski region 200.000€) Budžet opštine (Sjeverni region) 45.693,99€		Svi region

	privatnom vlasništvu 6.902,00 €; OŠ „Vladimir Nazor“ Masline, Podgorica - završena projektna dokumentacija, raspisani tenderi za izvođenje radova i nadzor, započeta izgradnja (6.900,00 €) Ostvarena vrijednost 2023: <u>Središnji region:</u> U toku raspisivanje konkursa za izradu idejnog rješenja (70.000); Završen konkurs za izradu idejnog rješenja (70.000); Podnijet zahtjev za formiranje komisije za procjene zemljišta; U toku priprema projektnog zadatka za izradu glavnog projekta; Početak radova, odabran izvođač 6.669.900; Adaptacija 9 srednjih stručnih škola - završena projektna dokumentacija, raspisani tenderi za izvođenje radova i nadzor Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:							
	Sjeverni region Adaptacija 5 srednjih stručnih škola: Berane (JU Srednja stručna škola "Berane" i JU Srednja stručna škola "Vukadin Vuladinović" Berane), Bijelo Polje (JU Srednja elektro-ekonimska		IIIQ 2024	IVQ 2025	1.910.930,24€	EIB		

škola Bijelo Polje), Rožaje (JU Srednja stručna škola "Rožaje" Rožaje) i Plav (JU Srednja mješovita škola "Bečo Bašić" Plav)								
Uređenje školskih objekata na gradskom i seoskom području	Opština Žabljak	IVQ 2024	IVQ 2024	45.639,99€	Budžet opštine			
Središnji region JU Srednja stručna škola "Cetinje" Cetinje iznos 450.000€ i JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje "Sergije Stanić" Podgorica iznos 500.000€		IIIQ 2024	IVQ 2025	950.000€	EIB			
Druga Gimnazija u Podgorici – napisan projektni zadatak		IIQ 2024	IVQ 2027	/	EIB			
Osnovna škola u City kvartu Podgorica – završen konkurs za izradu idejnog rješenja, IV kvartal 2024. potpisan ugovor za izradu Glavnog projekta i odabran revident		IQ 2023	IIQ 2027	150.000€	EIB			
Osnovna škola na Zabjelu u Podgorici – odabrana nova lokacija za izgradnju škole, dobijeni UT uslovi i započeta priprema prijemnog zadatka		IIIQ 2024	IVQ 2026	/	EIB			
Osnovna škola u Karabuškom polju, Tuzi - završena procedura i procjene u vezi sa otkupom dijela zemljišta predviđenog za izgradnju škole koje je u privatnom vlasništvu; Izrađeno idejno rešenje i dobijena saglasnost; započeta priprema tenderske dokumentacije za izradu Glavnog projekta		IQ 2023	IVQ 2024	65.000€	EIB			
OŠ „Vladimir Nazor“ Masline, Podgorica – radovi na objektu u završnoj fazi		/	IIQ 2025	4.500.000€	EIB			
Primorski region		IIIQ 2024	IVQ 2025	200.000€	EIB			

	JU Srednja stručna škola Bar iznos 0€ i JU Srednja mješovita škola "Danilo Kiš" Budva iznos 200.000€							
2.1.3. Mapiranje školske infrastrukture u Crnoj Gori	Indikator rezultata: Procenat realizacije mapirane školske infrastrukture u Crnoj Gori Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: Započete aktivnosti na mapiranju školske infrastrukture Ostvarena vrijednost 2023: U toku je priprema metodologije mapiranja prvih 40 objekata školske infrastrukture Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Nije realizovana aktivnost	Vodeća institucija: MPNI Ključni partner: UzKP						
2.1.4. Podsticanje izučavanja STEM ⁸ programa (programa prirodnih nauka) u osnovnim, srednjim školama i na fakultetima, sa akcentom na veće učešće žena na STEM studijskim programima	Indikator rezultata: Broj obrazovnih ustanova koje podstiču STEM Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: Realizovane planirane promotivne i druge aktivnosti za 2023. godinu na razradi STEM programa u školama Ostvarena vrijednost 2023: Aktivnosti su u cjelosti realizovane, a sprovode se u svim	Vodeća institucija: MPNI	IQ 2024	IVQ 2024	/	U okviru redovnih aktivnosti		Središnji/Primorski region.

⁸ STEM - „science, technology, engineering and math“ (nauka, tehnologija, inženjering i matematika).

	osnovnim školama (163), srednjim školama (50) i tri ustanove visokog obrazovanja Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Aktivnosti su u cjelosti realizovane, a sprovode se u svim osnovnim školama (163), srednjim školama (50) i tri ustanove visokog obrazovanja							
2.1.5. Analiza priznavanja neformalnog i informalnog učenja kao podrške cjeloživotnom učenju	Indikator rezultata: Sprovedena analiza propisa i drugih dokumenata i njihove primjene Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: Pripremljene preporuke za donosiocima odluka za unaprjeđenje propisa i dokumenata koji uređuju oblast priznavanja neformalnog i informalnog učenja Ostvarena vrijednost 2023: Analiza je u finalnom stadijumu izrade Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Pripremljena Analiza i preporuke za donosiocima odluka za unaprjeđenje propisa i dokumenata koji uređuju oblast	Vodeća institucija: MPNI	IQ 2024	IVQ 2024	/	U okviru redovnih aktivnosti		Svi regioni.

	priznavanja neformalnog i informalnog učenja							
2.1.6. Realizovanje obuka u skladu sa katalozima stručnog usavršavanja nastavnika/ca ZzŠ i CSO	Indikator rezultata: Organizovane obuke po akreditovanim programima stručnog usavršavanja nastavnika/ca sa posebnim akcentom na programima za primjenu savremenih metoda nastave i učenja i digitalne pismenosti Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: 4.032 nastavnika/ca Ostvarena vrijednost 2023: Zavod za školstvo je realizovao programe stručnog usavršavanja za primjenu savremenih metoda nastave učenja. Cjelokupan iznos planiranih sredstava je realizovan, dok je broj obučanih nastavnika/ca manji od planiranog (298) Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Zavod za školstvo je realizovao programe stručnog usavršavanja za primjenu savremenih metoda nastave učenja u vidu 157 obuka. Broj nastavnika/ca obučanih iznosi 2517	Vodeća institucija: MPNI Ključni partneri: ZzŠ, CSO	IQ 2024	IVQ 2024	90.574,57€	Nacionalni budžet		Svi regioni.

2.1.7. Unaprjeđenje zdravstvene zaštite i jačanje infrastrukture	Indikator rezultata: Procenat realizacije izgradnje/rekonstrukcije infrastrukture u cilju unaprjeđenja zdravstvene zaštite Početna vrijednost 2022: <u>Sjeverni region</u> - Završena projektna dokumentacija, raspisani tenderi za izvođenje radova i nadzor; <u>Središnji region:</u> Klinika za mentalno zdravlje 1.728.000 €, Izgradnja centra za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti sa Operativnim centrom za vanredne situacije i unaprjeđenjem IT sistema u oblasti prikupljanja i upravljanja podacima u kriznim situacijama (PHEOC) 214.449,12 €; <u>Primorski region:</u> Završena projektna dokumentacija, raspisani tenderi za izvođenje radova i nadzor Ciljna vrijednost 2023: rekonstrukcija, adaptacija i opremanje mikrobioloških laboratorija; <u>Sjeverni region</u> -Rekonstrukcija zgrade za neurologiju i infektivno odjeljenje bolnice Berane; -Izgradnja objekta za potrebe proširenja RO službe bolnice Berane <u>Središnji region:</u>	Vodeća institucija: MZ Ključni partner: UzKP	IIIQ 2022	IVQ 2025	4.859.359,39€ (od toga Svi regioni: 970.199,98€ Sjeverni region: 563.548,75€ Središnji region: 2.168.610,66€ Primorski region: 1.157.000€)	Nacionalni budžet 4.168.054,09€ (Svi regioni 890.000€ Sjeverni region 563.548,75€ Središnji region 1.557.505,34€ Primorski region 1.157.000€) , IPA 691.305,30€ (Svi regioni 80.199,98€ Središnji region 611.105,32€)		Svi regioni.
--	--	--	-----------	----------	---	--	--	--------------

	-Izgradnja klinike za mentalno zdravlje, -Izgradnja novog objekta za potrebe Klinike za infektivne bolesti i klinike za dermatovenologiju Kliničkog centra Crne Gore, -Izgradnja Centra za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti sa Operativnim centrom za vanredne situacije i unaprjeđenjem IT sistema u oblasti prikupljanja i upravljanja podacima u kriznim situacijama (PHEOC); <u>Primorski region:</u> -Rekonstrukcija specijalne bolnice u Risnu, -Dogradnja Doma zdravlja u Ulcinju Ostvarena vrijednost 2023: Adaptirano 7 mikrobioloških laboratorija. U toku su završni radovi na 2 preostale. Isporuca i instalacija opreme završena u svim laboratorijama. <u>Sjeverni region:</u> Radovi su u završnoj fazi <u>Središnji regiona:</u> Izgradnja Klinike za mentalno zdravlje je u toku, određeni izazovi postoje zbog usklađivanja sa potrebama krajnjeg korisnika; Na klinici za infektivne bolesti i klinici za dermatoveneologiju izvođenje radova se odvija planiranom dinamikom; Izgradnja Centra za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti je u finalnoj fazi.						
--	---	--	--	--	--	--	--

<u>Primorski region:</u> Specijalna bolnica u Risnu - u toku su dodatna projektovanja kako bi se nastavila realizacija projekta, zbog otkrivenih problema koji se odnose na seizmološku bezbjednost objekta; Dogradnja Doma zdravlja u Ulcinju - toku su dodatna projektovanja kako bi se započela realizacija projekta, zbog izmještanja instalacija prilikom započinjanja radova, kao i zbog dopune projekta u segmentima koji nijesu obuhvaćeni Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP							
Ostvarena vrijednost 2024: Adaptirane i opremljene 2 mikrobiološke ambulante		IQ 2024	IIQ 2024	80.199,98€	IPA		
Adaptacija jedinice ZHMPG CG (započeti radovi) <u>Sjeverni region:</u> Berane, Bijelo Polje <u>Središnji region:</u> Nikšić <u>Primorski region:</u> Bar, Budva,		IIIQ 2024	IQ 2025	445.000 €	Nacionalni budžet		
Adaptacija stomatoloških ambulanti u osnovnim i srednjim školama (započeti radovi) <u>Sjeverni region:</u> Berane, Mojkovac, Pljevlja, Plav, Rožaje, Bijelo Polje, Andrijevica, Petnjica, Žabljak, Kolašin, Šavnik i Plužine		IVQ 2024	IVQ 2025	445.000 €	Nacionalni budžet		

<u>Središnja region</u> Podgorica, Danilovgrad, Nikšić, Cetinje <u>Primorski region</u> Ulcinj, Bar, Kotor, Budva, Herceg Novi, Tivat							
Sjeverni region Rekonstruisana zgrada za neurologiju i infektivno odjeljenje bolnice Berane		IIQ 2023	IVQ 2024	465.648, 75 €	Nacionalni budzet		
Izgrađen objekat za potrebe proširenja RO službe bolnice Berane		IIQ 2023	IQ 2025	97.900 €	Nacionalni budzet		
Raspisan tender za izbor izvođača po principu projektuj i izgradi OB PV Potpisan Ugovor sa izabranim izvodjačem (izrada i revizija glavnog projekta)		IIQ 2024	IVQ 2024				
Središnji region: Izgrađena klinika za mentalno zdravlje		IIQ 2023	IIIQ 2024	1.246.000€	Nacionalni budzet		
Izgrađen objekat za potrebe Klinike za infektivne bolesti i klinike za dermatovenologiju KCCG		IIIQ 2022	IVQ 2024	607.967,82€	IPA		
Izgrađen Centar za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti sa Operativnim centrom za vanredne situacije i unaprjeđenjem IT sistema u oblasti prikupljanja i upravljanja podacima u kriznim situacijama (PHEOC)		IIIQ 2023	IVQ 2024	3.137,50€	IPA		

	Izgradnja Centra PET CT sa klinikom za hematologiju, Podgorica – rad na projektnoj dokumentaciji		IVQ 2024	IVQ 2024	267.005,34 €	Nacionalni budzet		
	Dom zdravlja u City kvartu, Podgorica – raspisan tender za izbor projektanta		IVQ 2024	IVQ 2024	44.500 €	Nacionalni budzet		
	Primorski region: Rekonstrukcija specijalne bolnice u Risnu		IIQ 2024	IIIQ 2025	534.000 €	Nacionalni budzet		
	Adaptacija Dom zdravlja Budva		IIQ 2024	IVQ 2025	178.000€	Nacionalni budzet		
	Dogradnja Doma zdravlja u Ulcinju		IIIQ 2024	IIQ 2025	445.000€	Nacionalni budzet		
2.1.8. Izgradnja i unaprijeđenje stanja infrastrukture za sport i rekreaciju	Indikator rezultata: Izgrađeni/rekonstruisani sportski i rekreativni objekti Početna vrijednost: 2023: / - Urađeni su Predmjeri i predračuni radova za 4 igrališta u Beranama -Urađen glavni projekat Izgradnje sportske sale u Plužinama Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:	Vodeća institucija:	IIIQ 2023	IIIQ 2025	Ukupno 1.988.328,17€ (od toga Sjeverni region 1.714.150,22€ Središnji region 274.177,95€)	Nacionalni budžet 643.982,62€ (Sjeverni region) Budžet opštine 1.344.345,55€ (Sjeverni region 1.070.167,6€, Središnji region 274.177,95€)		Sjeverni i Središnji region
	<u>Sjeverni region</u>							
	Radovi na popravci krova na Sportskom centru Ada – Pljevlja	Opština Pljevlja	IQ 2024	IVQ 2024	43.078,64€	Budzet Opštine		
	Rekonstrukcija atletske staze na stadionu - “Nikoljac” sa Nadzorom za radove- Bijelo Polje	Opština Bijelo Polje	IIIQ 2024	IIIQ 2025	255.917,83€	Budzet Opštine		
	Adaptacija sportskog terena i pratećih sadržaja u sportskoj hali “Nikoljac” – Bijelo Polje	Opština Bijelo Polje	IIQ 2024	IIIQ 2024	69.938,00 €	Budzet Opštine		

	Izgradnja trim staze na Obrovu - prva faza – Bijelo Polje	Opština Bijelo Polje	IIIQ 2024	IIIQ 2025	54.220,10 €	Budžet Opštine		
	Adaptacija sportskih i dječijih igrališta i parkova - Berane	Opština Berane	IQ 2024	IVQ 2024	43.469,39€	Budžet Opštine		
	Izgradnja eko-smart parka	Opština Žabljak	IIIQ 2023	IIQ 2024	172.417,62€	Nacionalni budžet 143.982,62€, Budžet opštine 28.435,00 €)		
	Izgradnja klizališta	Opština Žabljak	IVQ 2024	IVQ 2024	99.105,05€	Budžet opštine		
	Uređenje sportskih terena na ravnom Žabljaku	Opština Žabljak	IIQ 2024	IIIQ 2024	186.790,00 €	Budžet opštine		
	Adaptirano 5 sportskih i dječijih igrališta i parkova	Opština Berane	IQ 2024	IVQ 2024	43.469,39€	Budžet Opštine		
	Izgradnja pješačkih staza	Opština Rožaje	IQ 2024	IVQ 2024	(149.972,36€)	Sredstva prikazana u aktivnost 3.1.10 – ekonomskodržavljanst.		
	Izgradnja sportske hale	Opština Plužine	IQ 2024	IVQ 2024	500.000€	Nacionalni budžet		
	Parterno uređenje prostora oko gradske plaže	Opština Plužine	IQ 2024	IVQ 2024	198.500€	Budžet Opštine		
	Izgradnja sportske sale- (završena I faza - projektna dokumentacija)	Opština Mojkovac	IQ 2024	IVQ 2024	9.559€	Budžet Opštine		
	Izgradnjabacališta na Sportsko rekreativnoj zoni (kugla, disk)	Opština Mojkovac	IQ 2024	IIQ 2024	9.680€	Budžet Opštine		
	Rekonstrisana sportska infrastruktura	Opština Plav	IQ 2024	IVQ 2024	28.005,20€	Budžet Opštine		
	<u>Središnji region</u> Uređenje i adaptacija terena (kod škole i kod zgrade Solidarnosti)	Opština Cetinje	IQ 2024	IVQ 2024	95.636,70€	Budžet Opštine		
	Rekonstrukcija igralista u Berislavcima – rekonstruisano igralište	Opština Zeta	IQ 2024	IVQ 2024	108.826€	Budžet Opštine		
	Izgradnja parka u naselju Pažići	Opština Danilovgrad	IQ 2024	IVQ 2024	69.715,25€	Budžet Opštine		
Operativni cilj 2.2. Povećanje stope zaposlenosti i smanjenje neformalne zaposlenosti								Inkluzivni rast
Indikator učinka			Početna vrijednost 2022.		Ciljna vrijednost 2025.		Ciljna vrijednost 2027.	

Stopa nezaposlenosti, % (Monstat, ARS)			Sjeverni region: 32,9 Središnji region: 11,1 (2021.) Primorski region: 5,1 (2021.)		Sjeverni region: 31 Središnji region: 9,5 Primorski region: 4,9		Sjeverni region: 29 Središnji region: 8 Primorski region: 4,5	
Stopa zaposlenosti, % (Monstat, ARS)			Sjeverni region: 32 Središnji region: 40,8 (2021.) Primorski region: 40,8 (2021.)		Sjeverni region: 33 Središnji region: 42 Primorski region: 42		Sjeverni region: 34 Središnji region: 44 Primorski region: 45	
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 2.2.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
2.2.1. Realizacija programa aktivne politike zapošljavanja i lokalnih strategija zapošljavanja (predlog – brisanje dijela "i lokalnih strategija zapošljavanja")	Indikator aktivnosti: Realizacija programa osposobljavanja, obrazovanja i podsticanja samozapošljavanja nezaposlenih lica/Implementacija lokalnih strategija zapošljavanja Početna vrijednost 2022: Realizovani programi podrške zapošljavanju za 1.028 nezaposlena lica (66,73% žena) Ciljna vrijednost 2023: 4 mil. €/Realizovani programi podrške zapošljavanju za 1.804 nezaposlena lica (Sjeverni 997 lica; Središnji 650 lica; Primorski region 157 lica)/povećanje učešća žena za 5% Ostvarena vrijednost 2023: Opredijeljena sredstva u iznosu od 3.380.596,28€ za realizaciju programa podrške zapošljavanju za 1.703 nezaposlena lica, od kojih 1.110 nezaposlenih žena (65,2%) <u>Sjeverni region:</u>	Vodeća institucija: ZZZCG, MRZS Ključni partneri: JLS, ZO	I Q 2024	IV Q 2024	Ukupno 3.266.908,02€ (od toga Sjeverni region 2.319.141,91€ Središnji region 738.815,68€ Primorski region 168.950,43€)	Nacionalni budžet (Budžet ZZZCG)		Svi region.

	Opredijeljena sredstva u iznosu od 2.486.476,03€ za realizaciju programa podrške zapošljavanju 1.143 lica, od kojih 681 nezaposlena žena (59,6%) <u>Središnji region:</u> Opredijeljena sredstva u iznosu od 759.791,07€ za realizaciju programa podrške zapošljavanju 411 lica, od kojih 303 nezaposlene žene (73,7%) <u>Primorski region:</u> Opredijeljena sredstva u iznosu od 134.329,18€ za realizaciju programa podrške zapošljavanju 149 lica, od kojih 126 nezaposlenih žena (84,6%) Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP							
	Ostvarena vrijednost 2024: realizacija programa podrške zapošljavanju za 1.235 nezaposlena lica, od kojih 747 nezaposlenih žena (60,48%)				3.226.908,02€			
	<u>Sjeverni region:</u> realizaciju programa podrške zapošljavanju 823 lica, od čega je 563 žena				2.319.141,91€			
	<u>Središnji region:</u> realizaciju programa podrške zapošljavanju 353 lica, od čega je 163 žena				738.815,68€			
	<u>Primorski region:</u> realizaciju programa podrške zapošljavanju 59 lica, od čega je 21 žena				168.950,43€			

2.2.2. Izmjena pravnog okvira za registraciju radnika i pojednostavljivanje procedura za registracije stranaca za privremeni boravak i rad (predlog izmjene aktivnosti, ranije glasila <i>Priprema Programa suzbijanja sive ekonomije</i>)	Indikator rezultata: Definisane mjere i aktivnosti za smanjenje nivoa neformalne ekonomije Početna vrijednost 2022: Formirana radna grupa za izradu Programa suzbijanja sive ekonomije Ciljna vrijednost 2023: Izrađen Program suzbijanja sive ekonomije na nivou Crne Gore Ostvarena vrijednost 2023: Izrađen Program za suzbijanje neformalne ekonomije u Crnoj Gori 2024-2028. Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Nije realizovana aktivnost	Vodeća institucija: MF Ključni partneri: MRZS, UP i druge nadležne institucije	IQ 2024	IIQ 2024	/	U okviru redovnih aktivnosti.		Svi regioni.
2.2.3. Povećanje mogućnosti za zapošljavanje mladih	Indikator rezultata: Pripremljen plan za zapošljavanje mladih Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: Donošenje Plana implementacije "Garancije za mlade" u Crnoj Gori; Sprovođenje aktivnosti na uspostavljanju digitalizovanog sistema razmjene podataka u ZZCG radi jačanja kapaciteta za pružanje usluga; Realizovane planirane aktivnosti na	Vodeća institucija: MRZS Ključni partner: MPNI, ZZCG	IQ 2024	IV Q 2024	/	U okviru redovnih aktivnosti.		Svi regioni.

	povećanju kapaciteta i broja licenciranih ustanova za veću zapošljivost odraslih Ostvarena vrijednost 2023: Pripremljena radna verzija Plana implementacije "Garancije za mlade" Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Usvojen nacionalni Plan implementacije Garancije za mlade.⁹							
2.2.4. Revidiranje socijalne politike u cilju većeg podsticanja radno sposobnog stanovništva na zaposlenje	Indikator rezultata: Unaprijeđena socijalna politika u cilju podsticanja zapošljavanja Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: Izmijenjen Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti; Pripremljena analiza troškova finansijskog plana reforme sistema socijalne i dječije zaštite Ostvarena vrijednost 2023: Izmjene Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti nisu donešene Ciljna vrijednost 2024:	Vodeća institucija: MSSD						

⁹ U julu 2024. je usvojen *nacionalni Plan implementacije Garancije za mlade*, kojim su definisane obaveze, aktivnosti, finansijska sredstva i dinamika ispunjavanja zadataka svih institucija uključenih u realizaciju programa Garancije za mlade. Program osigurava da mladi do 29 godina dñbiju kvalitetnu ponudu za zapošljavanje ili nastavak obrazovanja, pripravništvo ili obuku u roku od 4 mjeseca nakon završetka obrazovanja ili gubitka posla. Tokom 2025. godine Pilot projekti će biti realizovani u opštinama Bijelo Polje, Nikšić i Ulcinj. U ova tri grada su realizovane promotivne kampanje, kako bi se mladima, poslodavcima i lokalnoj zajednici približile koristi od realizacije ovog programa.

	Nije usvojen AP							
	Ostvarena vrijednost 2024: Nije realizovana aktivnost jer nisu izvršene izmjene Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti.							
2.2.5. Unapređenje regulatornog okvira za nestandardne oblike radnog angažovanja (frilenseri, influencersi, online prodaja, njega starih, čuvanje djece); (predlog nove aktivnosti)	Indikator rezultata: Unaprijeđen regulatorni okvir za nestandardne oblike radnog angažovanja /Broj registrovanih zaposlenih u okviru nestandardnih oblika radnog angažovanja Ostvarena vrijednost 2024: Započeta izrada Zakona I planira se donošenje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu, rok za donošenje II kvartal 2025. godine	Vodeća institucija: MRZS, MSSD Ključni partner: MER	III Q 2024	IV Q 2024	/	/		Svi regioni.
2.2.6. Unapređenje pravnog okvira u cilju veće zapošljivosti lica sa invaliditetom (predlog nove aktivnosti)	Indikator rezultata: Broj novozaposlenih lica sa invaliditetom / Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom Ostvarena vrijednost 2024: Nije realizovana izmjena Zakona. ¹⁰ Broj zaposlenih lica sa invaliditetom je 4.550, a broj poslodavaca koji ostvaruje pravo	Vodeća institucija: MRZS	IV Q 2024	IV Q 2024	/	/		Svi regioni.

¹⁰ Radna grupa za izradu predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom obrazovana je Rješenjem br. 01-011/24-2091/1 od 27. decembra 2024. godine.
Rok IV kvartal 2025. godine

	na subvenciju po osnovu zapošljavanja lica sa invaliditetom je 2.919							
Operativni cilj 2.3. Povećanje efikasnosti i učinkovitosti populacione politike								
Indikator učinka			Početna vrijednost 2022.		Ciljna vrijednost 2025.		Ciljna vrijednost 2027.	
Učešće mlađih od 15 godina u ukupnom stanovništvu (% , ARS, Monstat)			Sjeverni region: 19,4 Središnji region: 18,7 Primorski region: 16,8		Sjeverni region: 19,6 Središnji region: 19 Primorski region: 17,1		Sjeverni region: 19,8 Središnji region: 19,2 Primorski region: 17,4	
% zaposlenih starosti 15-24 godine u Crnoj Gori (ARS, Monstat)			9,4		10		11,3	
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 2.3.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
2.3.1. Pripremne aktivnosti za izradu posebne analize postojećeg stanja i ciljeva populacione politika	Indikator rezultata: Formiran radni tim za izradu analize Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost u 2023: Otpočete aktivnosti na pripremi analize Ostvarena vrijednost 2023: Nije realizovana aktivnost Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Nije realizovana aktivnost	MSSD, Savjet za demografiju			/	/	Formirati Savjet za demografiju kako bi se nastavilo sa planiranim aktivnostima (reorganizacijom Vlade iz avgusta 2024. ukinut ranije formiran Savjet za demografiju).	
STRATEŠKI CILJ 3								
POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONA ZASNOVANO NA UNAPRIJEDENJU INFRASTRUKTURE, POBOLJŠANJU POSLOVNOG AMBIJENTA I RAZVOJ PRIORITETNIH SEKTORA I SEKTORA SA POTENCIJALOM RASTA								
Operativni cilj 3.1. Povećanje regionalne konkurentnosti								Pametna rast
Indikator učinka			Početna vrijednost 2022.		Ciljna vrijednost 2025.		Ciljna vrijednost 2027.	

Jaz u indeksu konkurentnosti najkonkurentnije i najmanje konkurentne JLS u Crnoj Gori (MERT)			Sjeverni region: 6 Središnji region: 2 (2017.) Primorski region: n/a		Sjeverni region: 5,5 Središnji region: 1,7 Primorski region: treba biti određena		Sjeverni region: 4,0 Središnji region: 1,5 Primorski region: treba biti određena	
Broj parafiskalnih nameta u opštinama regiona, prosječno po opštini (MF, MERT, ZO, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost)			Sjeverni region: 57 Središnji region: 60 Primorski region: 58 (2021.)		Sjeverni region: 50 Središnji region: 55 Primorski region: 55		Sjeverni region: 45 Središnji region: 50 Primorski region: 50	
Broj biznis centara i centara za saradnju naučno-istraživačke zajednice sa prioritetnim privrednim sektorima (MNTR, MERT)			Sjeverni region: 3 Središnji region: 1 Primorski region: 2		Sjeverni region: 5 Središnji region: 2 Primorski region: 3		Sjeverni region: 7 Središnji region: 3 Primorski region: 4	
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.1.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
3.1.1. Smanjenje broja parafiskaliteta na centralnom i lokalnom nivou	Indikator rezultata: Izmijenjena regulativa za smanjenje regulatornih barijera/Broj parafiskaliteta Početna vrijednost 2022: Sjeverni region - 57, Središnji region - 60, Primorski region - 58 (2021.) Ciljna vrijednost 2023: Donešene min. 3 opštinske odluke kojima se smanjuje broj taksi i naknada na lokalnom nivou/Izmjene i dopune zakonodavnog okvira za oblast privrednih društava i njihovu registraciju Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Prosječno 13 propisa u kojima je definisan iznos nameta (prosječno 809 nameta) <u>Središnji regiona:</u> Prosječno 12 propisa u kojima je definisan	Vodeća institucija: MER, MF, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost Ključni partneri: MF, JLS, ZO	IQ 2024	IVQ 2024	/	/	Unapređenje teksta zakona u skladu sa preporukama EK. Nakon toga slijedi prikupljanje mišljenja od strane relevantnih institucija i upućivanje dalje prema skupštinskim odborima i njegovo konačno usvajanje.	Svi region.

	iznos nameta (prosječno 711 nameta) <u>Primorski region:</u> Prosječno 15 propisa u kojima je definisan iznos nameta (prosječno 842 nameta) Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Nije izrađena Analiza mogućih izmjena zakonskih rješenja za smanjenje fiskaliteta, parafiskaliteta, pojednostavljenje poreske administracije uz dalje usklađivanje sa pravnom tekovinom EU Pripremljen Predlog novog Zakona o privrednim društvima i upućen EK na mišljenje. <u>Sjeverni region:</u> Prosječno 14 propisa u kojima je definisan iznos nameta (prosječno 814 nameta) <u>Središnji regiona:</u> Prosječno 13 propisa u kojima je definisan iznos nameta (prosječno 844 nameta) <u>Primorski region:</u> Prosječno 15 propisa u kojima je definisan iznos nameta (prosječno 843 nameta)							
3.1.2. Razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup	Indikator rezultata: Ostvaren bolji pristup internetu/Usvojena Strategija za razvoj 5G mobilnih	Vodeća institucija: MER	I Q 2024	IV Q 2024	78.998.997,36 €			Svi regioni.

internetu i povećanje broja korisnika	komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023-2027 Početna vrijednost 2022: Sjeverni 73,2%; Središnji 81,3%; Primorski region 89,9% zastupljenost interneta u domaćinstvima i 71,2% preduzeća imaju pristup mrežama nove generacije sa brzinama većim od 30Mbps (2022.)¹¹/Sprovedene pripreme aktivnosti na kreiranju novog strateškog okvira u oblasti mobilnih komunikacionih mreža Ciljna vrijednost 2023: Sjeverni 75%; Središnji 83%; Primorski region 91% zastupljenost interneta u domaćinstvima i 73% preduzeća imaju pristup mrežama nove generacije sa brzinama većim od 30Mbps/Usvojena Strategija uvođenja 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori Ostvarena vrijednost 2023: Usvojena Strategija za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023-2027. Pokrivenost domaćinstava na nivou Crne Gore je 82.02 %	Ključni partneri: Privatni investitori					Privatni sektor ¹²		
---------------------------------------	--	--	--	--	--	--	-------------------------------	--	--

¹¹ <https://www.monstat.org/uploads/files/ICT/2022/Saop%C5%A1tenje%202022%20Domacinstva.pdf>; <https://www.monstat.org/uploads/files/ICT/2022ent/Saop%C5%A1tenje%202022%20Preduzeca.pdf>

¹² 46.908.605€ Mtel, 16.509.502€ Crnogorski telekom, 12.378.104€ One Crna Gora, 3.202.766,36€ Telemach Crna Gora)

	Internet sa brzinama većim od 30Mbps koristi 78% preduzeća <u>Sjeverni region</u> Domaćinstva: 56,13% <u>Središnji region:</u> Domaćinstva: 92,76% <u>Primorski region:</u> Domaćinstva: 90,21% Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Pokrivenost domaćinstava na nivou Crne Gore je 84,50 % Širokopojsnim pristupom internetu je pokriveno 85,25% domaćinstava (brzine veće od 2Mbps). Internet sa brzinama većim od 30Mbps koristi 82,02% preduzeća <u>Sjeverni region</u> Domaćinstva: 56,13% <u>Središnji region:</u> Domaćinstva: 92,76% <u>Primorski region:</u> Domaćinstva: 90,21%							
3.1.3. Razvoj Grant šema za inovativne projekte u	Indikator rezultata 1: Broj prijavljenih inovacionih projekata u oblastima pametne	Vodeća institucija: MPNI, MER	I Q 2024	IV Q 2024	24.000,00 eur ¹⁴ (Središnji region)	IPA – Godišnji akcijski program za 2020. godinu	Nastavak kontinuiranog praćenja napretka	Indikator 2: Svi regioni

¹⁴ Odlaganje početka implementacije, kao i odobrenje vremenske ekstenzije za dva projekta, uslovilo je pomjeranje krajnjeg roka za implementaciju, kao i dinamiku isplate finalnih rata.

oblastima specijalizacije	pametne	specijalizacije koji se realizuju u JLS finansiranih iz EU fondova Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: 35 prijavljenih inovacionih projekata u oblastima pametne specijalizacije Ostvarena vrijednost 2023: 77 prijavljenih inovacionih projekata u oblastima pametne specijalizacije Ostvarena vrijednost 2024: Nema novih ugovorenih projekata Indikator rezultata 2: Broj odobrenih S3 inovacionih projekata Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: Odobreno najmanje 2 grantova za inovativne projekte iz Sjevernog regiona; 6 novih inovacionih projekata iz Središnjeg regiona, Odobreno najmanje 2 grantova za inovativne projekte iz Primorskog regiona Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Odobren 1 grant za kompaniju <u>Središnji region:</u> 6 odobrenih grantova za kompanije <u>Primorski region:</u>	Ključni partner: MF/CFCU, JLS					realizacije projekata i plan plaćanja u saradnji sa Ugovornim tijelom (CFCU).	
------------------------------	---------	---	----------------------------------	--	--	--	--	---	--

	0 odobrenih grantova za kompaniju Ostvarena vrijednost 2024: <u>Sjeverni region:</u> Odobren 1 grant za kompaniju <u>Središnji region:</u> 6¹³ odobrenih grantova za kompanije <u>Primorski region:</u> 0 odobrenih grantova za kompaniju Indikator rezultata 3: Broj preduzeća u većinskom vlasništvu žena Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: Najmanje 20% preduzeća u vlasništvu žena od ukupnog broja ugovorenih projekata Ostvarena vrijednost 2023: Od 8 ugovorenih projekata 1 preduzeće je u većinskom vlasništvu žena, što predstavlja 12,5% Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: 2 od 7 preduzeća je u većinskom vlasništvu žena, što predstavlja 28,6%							
--	--	--	--	--	--	--	--	--

¹³ Jedan ugovor raskinut u maju 2024. u iznosu od 120.000.00 eura usljed nemogućnosti ugovarača da dostavi bankarsku garanciju)

3.1.4. Podrška ranoj fazi startapova	Indikator rezultata: Broj novih startap projekata Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: 10 startap projekata (2 Sjeverni region, 6 Središnji region, 2 Primorski region) Ostvarena vrijednost 2023: 14 startap projekata Sjeverni region: 1 Središnji region: 13 Primorski region: 0 Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: 12 financiranih projekata Središnji region: 12	Vodeća institucija: Fond za inovacije CG Ključni partner: MPNI	II Q 2024	IVQ 2024	495.742,95€ ¹⁵ (od čega Sjeverni region: 33.260,80€ Središnji region: 462.482,15€)	Nacionalni budžet (Fond za inovacije)	Nastaviti pružanje podrške startapovima i inovativnim preduzećima kroz svoje programe, omogućavajući im pristup resursima i financiranju neophodnom za rast i razvoj.	Svi regioni.
3.1.5. Podrška inovativnim preduzećima	Indikator rezultata: Broj podržanih inovativnih preduzeća Početna vrijednost 2022: Sjeverni region: 11 Središnji region: 3 Primorski region: 3 Ukupno za sva 3 regiona: 17 Ciljna vrijednost 2023:	Vodeća institucija: Fond za inovacije Ključni partner: MPNI	II Q 2024	IV Q 2024	930.279,86€ ¹⁶ (Središnji region)	Nacionalni budžet (Fond za inovacije)	Nastaviti pružanje podrške inovativnim preduzećima kroz svoje programe, omogućavajući im pristup resursima i financiranju neophodnom za rast i razvoj.	Središnji region.

¹⁵ Ugovoreni projekti iz 2023. uglavnom su isplaćeni u 2024. godini. Iznos od 460.762,95€ isplaćen je u 2024. na osnovu ugovora potpisanih u 2024. godini.

¹⁶ Utrošena sredstva ugovorena za 2023. i 2024. godinu, od čega je za projekte iz 2024. godine isplaćeno 48.009,65€ (sve za Središnji region).

	Sjeverni region: 5 Središnji region: 17 Primorski region: 5 Ukupno za sva tri regiona: 27 Ostvarena vrijednost 2023: Sjeverni region: 2 Središnji region: 18 Primorski region: 1 Ukupno: 21 Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Sjeverni region: 0 Središnji region: 17 Primorski region: 0 Ukupno: 17							
3.1.6. Dalje unaprjeđenje institucionalne infrastrukture za razvoj preduzetništva i inovacija mladih, žena i socijalnog preduzetništva (inkubatori, biznis centri, klubovi preduzeća)	Indikator rezultata 1: Realizovane aktivnosti na poboljšanju infrastrukture Početna vrijednost 2022: radovi na rekonstrukciji i adaptaciji objekta za smještaj Naučno-tehnološkog parka Crne Gore (NTP CG) u toku i finalizovana projektna dokumentacija za Dom digitalne revolucije Ciljna vrijednost 2023: Realizovano unaprjeđenje (adaptacija i rekonstrukcija prostora) infrastrukture - Naučno-tehnološki park u Podgorici i Dom digitalne revolucije u Nikšiću Ostvarena vrijednost 2023:	Vodeća institucija: MPNI Ključni partner: MER, JLS, UzKP, NTP CG, IPC "Tehnopolis" Nikšić	IQ 2024	IVQ 2024	5.189.447,60€ (Središnji region)	Nacionalni budžet		Središnji region.

	U toku su radovi na unaprjeđenju infrastrukture - NTP u Podgorici. U toku su radovi na adaptaciji i rekonstrukcija dijela prostora Doma revolucije za potrebe DDR Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:							
	Završeni radovi na NTP-u u Podgorici				4.565.893,51€	Nacionalni budžet		
	U toku su radovi na adaptaciji i rekonstrukcija dijela prostora Doma revolucije za potrebe DDR, završeno 60% radova				623.554,09€	Nacionalni budžet		
3.1.7. Kreditne linije IRFCG za rast konkurentnosti privrede	Indikator rezultata: Vrijednost realizovanih kreditnih linija (na nivou regiona, učešće žena) Početna vrijednost 2022: Sjever 11,3 mil €; Središnji 153 mil €; Primorski 20,6 mil € Ciljna vrijednost 2023: Sjever 10,5 mil € - 7% (žene 1,1% odnosno 1,65 mil €); Središnji 115,5 mil € - 77% (žene 4,4% odnosno 6,6 mil €); Primorski 24 mil € - 16% (žene 2,1% odnosno 3,15 mil €). Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> 92 kredita (23 žene); 9,4 mil € - 5% (žene 1% odnosno 1,6 mil €) <u>Središnji region:</u> 302 kredita (98 žene);	Vodeća institucija: RBCG	IQ 2024	IVQ 2024	186.127.530,69€ (Sjeverni region 18.236.612,25€ Središnji region 134.948.796,15€ Primorski region 32.942.122,29€)	Javni sektor (IRF)		Svi region.

	143 mil € - 76% (žene 11% odnosno 19,3 mil €) <u>Primorski region:</u> 65 kredita (11 žene); 35,9 mil € - 19% (žene 1,6 mil € odnosno 1%) Ukupno: 459 kredita (132 žene); 188,2 mil € Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP							
	Ostvarena vrijednost 2024: <u>Sjeverni region:</u> 137 kredita -10% (žene 1% odnosno 22 kredita - 1,522,696.59 €)				18,236,612.25 €			
	<u>Središnji region:</u> 233 kredita - 73% (žene 11% odnosno 86 kredita - 11,816,482.20 €)				134,948,796.15 €			
	<u>Primorski region:</u> 44 kredita - 17% (žene 11 kredita -1,201,000.00 € odnosno 1%)				32,942,122.29 €			
3.1.8. Program za unaprjeđenje konkurentnosti privrede za 2024. godinu (nabavka opreme velike/male vrijednosti, digitalizacija, cirkularna ekonomija, internacionalizacija, marketing, žene i mladi u biznisu, za početnike u biznisu)	Indikator rezultata: Vrijednost realizovanih ulaganja/Broj projekata (na nivou regiona, učešće žena) Početna vrijednost 2022: Ukupno 2.024.739,88 €/325 projekata, i to: Sjeverni region 363.663,18 €/42 projekata (od toga žene 11 projekata/138.696,04 €); Središnji region 1.303.750,37 €/230 projekata (od toga žene 89 projekata/286.013,11 €); Primorski region 357.326,33 €/53 projekata (od toga žene 18 projekata/93.418,16 €).	Vodeća institucija: MER	II Q 2024	IV Q 2024	2.646.826,10€ (od toga Sjeverni region: 1.060.867,35€ Središnji region: 1.488.652,05€ Primorski region: 97.306,70€)	Nacionalni budžet		Svi regioni.

	Ciljna vrijednost 2023: Povećanje vrijednosti realizovanih ulaganja/projekata i učešća žena, za min 10%, na nivou regiona. Ostvarena vrijednost 2023: 2.385.897,86 € /332 projekata (od toga žene 144 projekata/ 849.610,34 €), i to: Sjeverni region: 450.788,62 € / 48 projekata (od toga žene 16 projekata/105.939,33 €); Središnji region: 1.558.439,28 € /247 projekata (od toga žene 113 projekata/ 547.682,21 €); Primorski region: 376.669,96 € / 37 projekata (od toga žene 15 projekata/195.988,80€). Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP							
	Ostvarena vrijednost 2024: Ukupno 2.646.826,10€ / 94 projekata (od toga žene 38 projekata u iznosu 756.445,11€). Sjeverni region: 1.060.867,35€ / 26 projekata (od toga žene 11 projekata u iznosu 409.809,83€), Središnji region:							

	1.488.652,05€ / 61 projekat (od toga žene 25 projekata u iznosu 343.835,28€), Primorski region: 97.306,70€ / 7 projekata (od toga žene 2 projekta u iznosu 2.800€),							
3.1.9. Program za razvoj i promociju zanatstva za 2024. godinu	Indikator rezultata: Vrijednost realizovanih ulaganja/Broj projekata (na nivou regiona, učešće žena) Početna vrijednost 2022: Ukupno 145.317,31 €/22 projekta, i to: Sjeverni region 41.612,71 €/7 projekata (od toga žene 1 projekat/590,24 €); Središnji region 71.720,58 €/9 projekata (od toga žene 4 projekta/27.058,41 € kao i 1 projekat u iznosu od 10.000 €, u vlasništvu M/Ž po 50%); Primorski region 31.984,02 €/6 projekata (od toga žene 2 projekta/7.495,65 €). Ciljna vrijednost 2023: Povećanje vrijednosti realizovanih ulaganja/projekata, za min 10% na nivou regiona (učešće žena na nivou Programa min 20%). Ostvarena vrijednost 2023: Ukupno: 156.881,28 €/24 prijava (od toga žene i mlađi od 35 godina 13) <u>Sjeverni region:</u> 91.999,25 €/15 prijava (od toga žene i mlađi od 35 godina 9);	Vodeća institucija: MER	II Q 2024	IV Q 2024	200.000,00 € (od toga Sjeverni region: 52.037,40€ Središnji region: 133.660,90 € Primorski region: 14.301,70€)	Nacionalni budžet	Poželjno je nastaviti sa sprovođenjem Programa uz povećanje iznosa sredstva za isti, imajući u vidu ogromno interesovanje zanatlije.	Svi region.

	<u>Središnji region:</u> 47.124,30 €/ 6 prijava (od toga žene i mlađi od 35 godina 2); <u>Primorski region:</u> 17.757,73 €/3 prijave (od toga žene i mlađi od 35 godina 2) Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP							
	Ostvarena vrijednost 2024: <u>Ukupno:</u> 200.000,00€/23 prijave (od toga žene i mlađi od 35 godina 13)				200.000€			
	<u>Sjeverni region:</u> 52.037,40€/ 6 prijava (od toga žene i mlađi od 35 godina 2)				52.037,40€			
	<u>Središnji region:</u> 133.660,90 € / 15 prijava (od toga žene i mlađi od 35 godina 8)				133.660,90 €			
	<u>Primorski region:</u> 14.301,70 € / 2 prijave (od toga žene i mlađi od 35 godina 1)				14.301,70 €			
3.1.10. Priprema i realizacija kapitalnih projekata iz sredstava prihodovanih iz Programa ekonomskog državljanstva	Indikator rezultata: Broj podržanih projekata/Iznos dodijeljene podrške opštinama sjevernog regiona Početna vrijednost 2022: n/a (početak aktivnosti je planiran za 2023. godinu)	Vodeća institucija: UzKP, MF	IQ 2024	IVQ 2024	5.131.920,59€ (Sjeverni region)	Nacionalni budžet		Sjeverni region.

	Ciljna vrijednost 2023: 13 mil. € Ostvarena vrijednost 2023: Dodijeljena sredstva opštinama sjevernog regiona (Bijelo Polje, Berane, Andrijevica, Rožaje, Šavnik, Plav, Gusinje, Mojkovac, Kolašin i Petnjica, kao i Pljevlja, Žabljak i Plužine) su iznosila 13 mil. €, dok je utrošeno svega 2.898.220,27 € Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Realizovani projekti u 9 opština ukupne vrijednosti 5.131.920,59€ (Bijelo Polje, Berane, Andrijevica, Rožaje, Šavnik, Plav, Gusinje, Kolašin, Petnjica)							
3.1.11. Program za podsticanje direktnih investicija u turizmu i ugostiteljstvu za 2023. godinu - Programska linija za nabavku opremu velike vrijednosti za hotel i sličan smještaj	Indikator rezultata: Vrijednost realizovanih ulaganja/Broj projekata (na nivou regiona, učešće žena) Početna vrijednost 2022: n/a Program se prvi put uvodi 2023. godine Ciljna vrijednost 2023: 1.5 mil. € (Sjeverni region 500.000 €, Središnji region 200.000 € i Primorski region 800.000 €) Ostvarena vrijednost 2023: Ukupno 1.471.430, 00 € Sjeverni region: 78.110,00 €	Vodeća institucija: MT						

	Središnji region: 673.803,00 € Primorski region: 719.517,00€ Neće se nastaviti sa realizacijom programa							
3.1.12 Unapređenje i razvoj lokalne tržišne infrastrukture	Indikator rezultata: Izgrađen otkupni centar poljoprivrednih proizvoda Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP	Vodeća institucija:	IVQ 2023	IIIQ 2026	747.174,39€ od čega Sjeverni region 697.853,76€, Središnji region 49.320,63€)	Nacionalni budžet (Sjeverni region) 580.894€ Budžet opštine (Sjeverni region) 17.543,96€ IPA 148.736,43€ (Sjeverni region 99.415,80€ Središnji region 49.320,63€)		
	Ostvarena vrijednost 2024: <u>Sjeverni region:</u> Uspostavljanje suvenirnice, izrada suvenira starim zanatima i korišćenjem tradicionalnih materijala	Opština Žabljak	IVQ 2023	IVQ 2024	116.959,76€	IPA 99.415,80€, Budžet Opštine 17.543,96€		
	Rekonstrukcija i adaptacija tržišnice u Plavu I faza	Opština Plav	IQ 2024	IVQ 2024	580.894€	Nacionalni budžet		
	<u>Središnji region:</u> Rekonstrukcija gradske pijace Tuzi - Izrada projektne dokumentacije; raspisivanje tendera za projekat rekonstrukcije; izbor najpovoljnijeg ponuđača	Opština Tuzi	IVQ 2024	IIIQ 2026	Nisu realizovana sredstva u 2024.			
	Kreativne industrije za zapošljavanje bez granica –	Opština Danilovgrad	IQ 2022	IIIQ 2024	49.320,63€	IPA		

	osnovani resursni centri za razvoj kreativnih industrija							
Operativni cilj 3.2. Razvoj prioritetnih sektora i sektora sa potencijalom rasta sa fokusom na diverzifikaciju turističkog proizvoda, prerađivačku industriju i valorizaciju kulturne baštine								Pametan rast
Indikator učinka			Početna vrijednost 2022.		Ciljna vrijednost 2025.		Ciljna vrijednost 2027.	
Broj smještajnih kapaciteta u hotelima i sl. objektima sa 4* i 5* (Monstat, MERT)			Sjeverni region: 874 Središnji region: 1.791 (2019.) Primorski region: 2.335 (2019)		Sjeverni region: 3.000 Središnji region: 3.400 Primorski region: 4.000		Sjeverni region: 3.100 Središnji region: 4.000 Primorski region: 5.000	
Broj registrovanih smještajnih kapaciteta u privatnom smještaju (Monstat, MERT)			Sjeverni region: 1.749 Središnji region: n/a Primorski region: 157.781 (2019.)		Sjeverni region: 1.970 Središnji region: treba biti određena Primorski region: 164.000		Sjeverni region: 2.100 Središnji region: treba biti određena Primorski region: 171.000	
Broj noćenja turista (u svim vidovima smještaja - u kolektivnom i individualnom smještaju; Monstat, MERT)			Sjeverni region: 303.752 (2022.) Središnji region: 463.035 (2022.) Primorski region: 11.662.000 (2022.)		Sjeverni region: povećanje 3-5% Središnji region: povećanje 3-5% Primorski region: povećanje 3-5%		Sjeverni region: povećanje 3-5% Središnji region: povećanje 3-5% Primorski region: povećanje 3-5%	
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.2.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
3.2.1. Razvoj novih ekološki prihvatljivih i tehnologija energetske efikasnosti u ugostiteljskim objektima (Predlog izmjene aktivnosti koja je ranije glasila - Razvoj „zelenih“ smještajnih kapaciteta)	Indikator rezultata: Broj realizovanih projekata za sufinansiranje novih ekološki prihvatljivih i tehnologija energetske efikasnosti u ugostiteljskim objektima/Broj „zelenih“ ugostiteljskih objekata Početna vrijednost 2022: 15 Ciljna vrijednost 2023: 18 Ostvarena vrijednost 2023: Realizovano 14 projekata	Vodeća institucija: MT Ključni partner: Eko fond, Min energetike i rudarstva Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	II Q 2024	IV Q 2024	2.204.999,71 € (od toga Sjeverni region: 200.000€ Središnji region: 605.660 € Primorski region: 1.399.339,71€)	IPA III (Direktna budžetska podrška)	Nastaviti sa implementacijom Programa za podsticanje energetske efikasnosti u objektima koji pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu i seoskom domaćinstvu.	Svi region.

	Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Implementiran je Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji.¹⁷ 15 hotela je zadovoljilo kriterijume definisane javnim pozivom I odobreno im je ukupno 2.204.999,71€ (sa uključenim PDV).							
	Sjeverni: 200.000,00€, 1 hotel				200.000,00€			
	Središnji: 605.660,00€, 4 hotela				605.660,00€			
	Primorski: 1.399.339,71€, 10 hotela				1.399.339,71€			
3.2.2. Razvoj ski-centara za zimski turizam i valorizacija Đalovića pećine	Indikator rezultata: Procenat realizacije projekta unaprjeđenja infrastrukture ski-centara i valorizacija Đalovića pećine Početna vrijednost 2022: 10.954.766 € investirano u 2022. godini (ukupna dosadašnja ulaganja, uključujući 2022. godinu iznose 105.281.172 €) Ciljna vrijednost 2023: Realizovana aktivnost planirana u 2023. na - Izgradnji hidrotehničke infrastrukture za potrebe Ski centra Kolašin 1600 i Kolašin 1450 sa osnježavanjem;	Vodeća institucija: MT Ključni partner: UzKP, SCG, JLS	IQ 2024	IVQ 2024	17.184.073,60€ (Sjeverni region)	Nacionalni budžet	Intenziviranje aktivnosti	Sjeverni region.

¹⁷ U toku je Implementacija Programa za podsticanje energetske efikasnosti u objektima koji pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu i seoskom domaćinstvu, čiji je budžet 500.000 eura (Javni poziv je u toku, krajem novembra je otvoren, a biće zatvoren sa utroškom sredstava, tokom 2024. godine nisu dodijeljena sredstva po ovom osnovu).

- Povezivanju Ski centara na lokalitetima "Žarski" i "Cmiljača"; - Nastavak izgradnje Ski centra „Kolašin 1600“ i garaže za potrebe skijališta - Nastavak izgradnje Ski centra na lokalitetu "Hajla", Rožaje; - Nastavak izgradnje Ski centra "Žarski"; - Nastavak izgradnje Ski centra „Cmiljača“; - Nastavak izgradnje ski centra na Durmitoru; - Ski centar na lokalitetu Berane; - Nastavak aktivnosti na valorizaciji Đalovića pećine Ostvarena vrijednost 2023: Nastavak aktivnosti na svim lokacijama Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP							
Ostvarena vrijednost 2024: -Izgradnja hidrotehničke infrastrukture za potrebe Ski centra Kolašin 1600 i Kolašin 1450 sa osnježavanjem;				4.142.341,70 €			
Povezivanju Ski centara na lokalitetima „Žarski“ i „Cmiljača“				nije bilo utroška			
Nastavak izgradnje Ski centra „Kolašin 1600“ i garaže za potrebe skijališta				4.832.611,84 €			
Nastavak izgradnje Ski centra na lokalitetu „Hajla“, Rožaje				6.044.702,00 €			

	Nastavak izgradnje Ski centra „Žarski“				246.815,77 €			
	Nastavak izgradnje Ski centra „Cmiljača“				57.980,56 €			
	Nastavak izgradnje ski centra na Durmitoru				354.772,00 €			
	Nastavak aktivnosti na valorizaciji Đalovića pećine				1.504.849,73 €			
3.2.3. Unaprjeđenje turističke i prateće infrastrukture	Indikator rezultata: Procenat izgrađene/rekonstruisane turističke infrastrukture Početna vrijednost 2022: Raspisane javne nabavke u toku 2022. Godine Ciljna vrijednost 2023: Unaprijeđena turistička infrastruktura/Realizovane aktivnosti na izgradnji pristupnog puta za žičaru Kotor-Lovćen, Izgrađen parking sa komunalnim opremanjem za potrebe žičare Kotor-Lovćen Ostvarena vrijednost 2023: Unaprijeđena infrastruktura - Izgradnja pristupnog puta za žičaru Kotor-Lovćen, Izgrađen parking sa komunalnim opremanjem za potrebe žičare Kotor-Lovćen Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:	Vodeća institucija: MT Ključni partner: UzKP	I Q 2024	II Q 2024	347.063,08 €	Kapitalni budžet	/	Primorski region.
	Unaprijeđena turistička infrastruktura				84.458.000 €	Kapitalni budžet		

	Završene aktivnosti na izgradnji pristupnog puta za žičaru Kotor-Lovćen, Izgrađen parking sa komunalnim opremanjem za potrebe žičare Kotor-Lovćen. Objekti predati na upotrebu.				262.605,08 €	Kapitalni budžet		
3.2.4. Unaprjeđenje finansijske podrške kroz subvenciju dijela kamate na kredite IRFCG za povećanje kvaliteta ponude	Indikator rezultata: Broj podržanih projekata/Iznos dodijeljene podrške Početna vrijednost 2022: n/a (početak realizacije podrške je planiran za 2023. godinu) Ciljna vrijednost 2023: 100.000,00 €/Podržano 8 projekata (Sjeverni 5, Središnji 1 i Primorski region 2), i to za: unaprjeđenje turističke infrastrukture i vanpansionske ponude, izgradnju novih hotelskih kapaciteta, ugostiteljstvo Ostvarena vrijednost 2023: Aktivnost nije realizovana jer se odustalo od nje I preusmjerena su sredstva na drugu aktivnost. Neće se nastaviti sa realizacijom programa	Vodeća institucija: MT						
3.2.5. Unaprjeđenje kvaliteta i diverzifikacija turističkog proizvoda kroz realizaciju Programa podsticajnih mjera u turizmu i drugih programa	Indikator rezultata: Poboljšan kvalitet i raznovrsnost turističke ponude regiona/Iznos utrošenih sredstava za podršku realizaciji manifestacija i projekata	Vodeća institucija: MT Ključni partner: TO, JLS	IIIQ 2024	IVQ 2024	515.784,76 (od toga Aktivnosti koje su se odnosile na cijelu Crnu Goru: 11.000€;	515.784,76€ Nacionalni budžet		Svi regioni.

	Početna vrijednost 2022: ukupno 172.000,00 € (30 projekata i 36 manifestacija/32.500,00 € Primorski, 67.200,00 € Središnji, 72.300,00 Sjevni region) Ciljna vrijednost 2023: 400.000,00 € (Povećanje vrijednosti realizovanih ulaganja/broja projekata, i to Sjevni region za oko 30%, Središnji region za oko 10% i Primorski region za oko 20%. Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjevni region:</u> Ukupno 197.280,00 € (28 projekata i 18 manifestacija). Povećanje ulaganja 173%. <u>Središnji region:</u> Ukupno 93.000,00 € (17 manifestacija). Povećanje ulaganja 38%. <u>Primorski region:</u> Ukupno 83.000,00 € (14 manifestacija). Povećanje ulaganja 155%. Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP				Sjevni region: 188.782,76€ Središnji region: 155.891,83€ Primorski region: 160.110,17€)			
	Ostvarena vrijednost 2024: Mjera IA- Podrška organizovanju manifestacija Podržano ukupno 25 podnosioca zahtjeva u ukupnom iznosu od 63.787,48€. Od 25 podnosilaca zahtjeva koji su dobili sredstva, 10 je žena odnosno 40%;				63.787,48€			
	Sjevni region – 10 zahtjeva				30.087,00€			
	Središnji region – 10 zahtjeva				25.334.83€			
	Primorski region – 5 zahtjeva				8.365.65€			

	Mjera IB - Oblast podrške za manifestacije 30 podnosilaca zahtjeva su dobila sredstva u ukupnom iznosu od 150.503,18 €. Od 30 podnosilaca zahtjeva kojima su dodijeljena sredstva, 7 podnosilaca zahtjeva su žene, a Procentualno učešće žena je 23,3%.				150.503,18			
	Sjeverni region – 5 zahtjeva				16.820,02€			
	Središnji region – 10 zahtjeva				59.038,00€			
	Primorski region – 15 zahtjeva				74.644.52€			
	Mjera II - Unaprijeđenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u ruralnom turizmu. Utrošeno 100.000€ 32 seoska domaćinstva su dobila sredstva, od čega se 5 vode na žene odnosno 15%				100.000,00€			
	Sjeverni region 27 domaćinstava				83.470,00 €			
	Središnji region 5 domaćinstava				16.530,00€			
	Mjera III - Razvoj održivih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u kulturnom, sportsko-rekreativnom i avanturističkom turizmu Utrošeno 94.305.10e Ukupno podržano 18 projekata, od čega 5 žena, odnosno 28%				94.305,10€			
	Sjeverni region: 13 projekata				58.405,10€			
	Središnji region: 4 projekta				24.900€			
	Primorski region: 1 projekat				11.000€			
	Podrška za razvoj MICE turizma i Podrška za unapređenje organizovanih avionskih dolazaka				107.189€			

	putem zajedničke marketing kampanje sa turoperatorima ¹⁸ .							
	Aktivnosti koje su se odnosile na cijelu Crnu Goru:				11.000€			
	Središnji region				30.089,00 €			
	Primorski region				66.100,00 €			
3.2.6. Implementacija programskih aktivnosti za modernizaciju proizvodnih procesa i energetske efikasnost u industriji	Indikator rezultata: Broj preduzeća podržanih kroz grantove/vrijednost ukupne podrške kroz grantove Ostvarena vrijednost 2022: 13 preduzeća iz sektora prerađivačke industrije u okviru Programa za razvoj prerađivačke industrije za 2022. - isplaćeno 805.897,88 €. U okviru Programa za razvoj prerađivačke industrije (dodijeljeno ženama vlasnicama 2 preduzeća u iznosu od 140.633,96 €). Ciljna vrijednost 2023: Implementacija Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji za 2023. godinu - 10 preduzeća iz sektora prerađivačke industrije za uvođenje mjera EE i inovacija, 20% za preduzeća u vlasništvu žena.	Vodeće institucije: MER/MPNI/ME Ključni partneri: Fond za inovacije Crne Gore	I Q 2024	IV Q 2024	1.377.140,02€ ukupno²⁰ (od toga operativni troškovi: 87.660,40€; Sjeverni region: 366.228,80€; Središnji region: 923.250,82€)	Nacionalni budžet 1.000.000€ IPA III 377.140,02€		Sjeverni i Središnji region

¹⁸ Podrška za razvoj MICE turizma (uključila je četiri oblasti) u okviru koje je podržano 14 prijava/projekata i Podrška za unapređenje organizovanih avionskih dolazaka putem zajedničke marketing kampanje sa turoperatorima, u okviru koje su podržane dvije kampanje. Od gore navedenih 16 podržanih aktivnosti/projekata u 2024. godini je realizovano 12, dok će preostale biti realizovane u 2025. godini.

²⁰ Realizovana sredstva pored grant podrške uključuju i operativne troškove

	Ostvarena vrijednost 2023: Javni poziv za realizaciju Programa EE za period 2023/2024 je trajao od 22.09. do 31.10.2023. godine. Ukupno je podnešeno 15 prijava privrednih subjekata iz sektora prerađivačke industrije, od čega je 9 prijava pozitivno ocijenjeno u prvom krugu evaluacije i za koje je planirana izrada studija izvodljivost Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024¹⁹: 7 preduzeća							
					Operativni troškovi 87.660,40€			
	Sjeverni region: 2 preduzeća				366.228,80 €			
	Središnji region: 5 preduzeća. U vlasništvu žena 2 preduzeća 365.431,81 €.				923.250,82€			
3.2.7. Unaprjeđenje konkurentnosti poljoprivrede i ruralnih područja kroz podsticanje i razmjenu znanja, inovacija i	Indikator rezultata: Obezbijeđena podrška za jačanje konkurentnosti proizvođača hrane/Broj podržanih projekata Početna vrijednost 2022: 438.838,05 €	Vodeća institucija: MPŠV	IQ 2024	IVQ 2024	207.909,70€ (od toga Sjeverni region: 129.178,70€ Središnji region: 62.731€	Nacionalni budžet		Svi regioni.

¹⁹ Sredstva za realizaciju Programa EE za 2024. godinu u iznosu od 2,3 mil€ su prenijeta Fondu za inovacije po zaključcima Vlade CG, a ista će biti ugovorena i dodijeljena u 2025/2026 godini. U 2025. godini je u planu monitoring realizacije odobrenih 7 projekata. Takođe, planirana je evaluacija projektnih prijava iz Programa EE za 2024., ugovaranje i dodjela bespovratnih sredstva od strane Fonda za inovacije koji implementira program. U 2024. godini je usvojen novi Program EE za 2024. godinu i raspisan Javni poziv u vrijednosti od 2,3 mil€. Planirana je podrška za 10 privrednih subjekata iz sektora prerađivačke industrije.

povezivanje sa drugim sektorima ²¹	Ciljna vrijednost 2023: 840.000 € (Sjeverni 350.000 €; Središnji 250.000 €; Primorski region 240.000 €) Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> 245.144,71€; 113 projekata <u>Središnji region:</u> 149.737,86 €; 44 projekta <u>Primorski region:</u> 95.407,78 €; 5 projekata Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:				Primorski region: 16.000€)			
	Sjeverni region: 47 projekata, u iznosu 129.178,70€				129.178,70€			
	Središnji region: 10 projekata, u iznosu 62.731€				62.731€			
	Primorski region: 2 projekta, u iznosu 16.000 €				16.000 €			
3.2.8. Rekonstrukcija i adaptacija postojećih objekata kulture	Indikator rezultata: Broj rekonstruisanih/adaptiranih objekata kulture u skladu sa planom Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023:	Vodeća institucija: MKM Ključni partner: UzKP	IQ 2024	IVQ 2024	142.400€ (od toga Središnji region 8.900€ Primorski region 133.500€)	Kapitalni budžet		Središnji i Primorski region.

²¹ Aktivnost obuhvata sljedeće mjere ruralnog razvoja iz Agrobudžeta za 2023. godinu: 2.1.7. Podrška aktivnostima kooperativa, udruženja i organizacija proizvođača, 2.1.13. Podrška investicijama u prerađu na gazdinstvima, 2.1.14. Podrška uvođenju inovacija u sektor poljoprivrede, 2.3.1. Podrška investicijama u adaptaciju planinskih katuna. NAPOMENA: Prilikom pripreme Agrobudžeta za tekuću godinu moguća su određena odstupanja u definiciji i obuhvatu novih mjera, u odnosu na mjere koje su realizovane u okviru prethodnih Agrobudžeta. Detaljniji podaci o realizaciji aktivnosti u nadležnosti MPŠV dostupni su u okviru godišnjeg Izvještaja o radu i stanju u upravnim oblastima MPŠV i organa uprave, u okviru kojeg je moguć različit prikaz realizacije pojedinačnih mjera. Dodatno, od strane jednog aplikanta moguće je dostavljanje prijave za više mjera

	Sjeverni region - izvedeni radovi i unaprijeđeno stanje za 3 objekta - kulturna dobra; Središnji - izvedeni radovi i unaprijeđeno stanje za 5 objekata - kulturnih dobara; Primorski - izvedeni radovi i unaprijeđeno stanje za 3 objekata - kulturnih dobara Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Urađeni konzervatorski projekti, sprovedena arheološka istraživanja i radovi na 3 kulturna dobra <u>Središnji region:</u> Urađeni konzervatorski projekti i konzervatorski radovi i sprovedena planirana faza arheoloških istraživanja na 4 kulturna dobra <u>Primorski region:</u> Završeni konzervatorski projekti i sprovedeni konzervatorski radovi na 3 kulturna dobra. Projekat sanacije Bedema starog grada u Ulcinju nije realizovan Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP						
	<u>Ostvarena vrijednost 2024:</u>				142.400€		
	<u>Središnji region:</u> U toku je priprema projektnog zadatka za izradu glavnog projekta Muzej savremene				8.900€	Kapitalni budžet	

	umjetnosti i Kuća Arhitekture u Podgorici;							
	<u>Primorski region:</u> Izrađen projekat za rekonstrukciju Palate Drago u Kotoru, izdvojena sredstva za izvođenje radova				133.500,00€	Kapitalni budžet	Uprava za kapitalne projekteće raspisati tender u I kvartalu 2025. godine	
3.2.9. Realizacija programa finansijske podrške za razvoj kulture	Indikator rezultata: Pripremljen i realizovan Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara Početna vrijednost 2022: Podržano 155 projekata u ukupnom iznosu od 613.905 € (sufinansiranje programa i projekata iz oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva u 2022.) Ciljna vrijednost 2023: Usvojen novi srednjoročni Program razvoja kulture; Sufinansirano najmanje 10 projekata od značaja za podsticaj kreativnih industrija Ostvarena vrijednost 2023: Usvojen Nacionalni program razvoja kulture Crne Gore za period od 2023. do 2027. Realizovana su 42 od 45 programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturne baštine projekta. Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP	Vodeća institucija: MKM	IQ 2024	IVQ 2024	798.000,00 €	Nacionalni budžet		Svi regioni.

	Ostvarena vrijednost 2024: Realizovana 52 projekata iz Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godinu, i to za:				798.000,00 €	Nacionalni budžet		
	Arheološka i konzervatorska istraživanja - 14 projekata				192.000,00 €	Nacionalni budžet		
	Izradu konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera 29 projekata				516.000,00€	Nacionalni budžet		
	Prezentaciju i popularizaciju kulturne baštine 9 projekata u ukupnom iznosu od 90.000,00€				90.000,00€	Nacionalni budžet		
3.2.10. Analiza stanja razvijenosti postojećih klastera i klaster inicijativa (predlog za brisanje aktivnosti)	Indikator rezultata: Kreirana Analiza stanja Polazna vrijednost 2022: Program za razvoj klastera je inkorporiran u Operativni program za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024. godine. Ciljna vrijednost 2023: Sprovedena nova Analiza stanja razvijenosti postojećih klastera i klaster inicijativa Ostvarena vrijednost 2023: Izrađena Analiza stanja razvijenosti postojećih klastera i klaster inicijativa	Vodeća institucija: MER/UNDP						Svi regioni.

	Nije planiran nastavak aktivnosti u segmentu klasterske politike							
3.2.11. Održavanje info dana za podizanje svijesti JLS o mogućnostima otpočinjanja procedure razvoja brenda grada i/ili regiona	Indikator rezultata: Broj održanih info dana Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: Održana najmanje 2 info dana Ostvarena vrijednost 2023: Nije realizovana aktivnost Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Nerealizovana aktivnost.	Vodeća institucija: MER	/	/	/	/	Intenzivirati aktivnosti na izboru vizuelnog identiteta, kako bi se omogućila implementacija aktivnosti predviđenih godišnjim akcionim planovima Strategije za razvoj nacionalnog brenda.	
3.2.12. Sprovođenje mjera i aktivnosti na uređenju i mapiranju planinskih staza u okviru Nacionalne mreže planinskih staza (predlog nove aktivnosti)	Indikator rezultata Broj markiranih planinarskih staza Ostvarena vrijednost 2024: Nisu realizovane aktivnosti. ²²	Vodeća institucija: MT Ključni partner: Planinarski savez CG						

²²Aktivnosti Planinarskog saveza Crne Gore nisu realizovane, te Ministarstvo turizma nije izvršilo uplatu sredstava Planinarskom savezu Crne Gore zbog neispunjavanja obaveza iz prethodnog perioda.

3.2.13. Unapređenje kvaliteta destinacije kroz uvođenje marke kvaliteta za subjekte koji posluju u oblasti turizma i ugostiteljstva i povezanih djelatnosti (predlog nove aktivnosti)	Indikator rezultata: Broj subjekata koji su nosioci marke kvaliteta. Ostvarena vrijednost 2024: 28 ²³	Vodeća institucija: NTO CG Ključni partner: MT, Privredna komora Crne Gore, Feel IQM d.o.o.	IVQ 2024	IVQ 2024	75.000,00€	Nacionalni budžet (NTO CG)	Nastaviti sa realizacijom projekta.	Svi regioni
3.2.14. Izgradnja i uređenje javnih površina (trgovi, šetališta, sl.)	Indikator rezultata: Izgradnja i uređenje javnih površina (trgovi, šetališta, sl.) Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP		IIIQ 2023	IVQ 2024	3.389.002,57€ (od čega cijela Crna Gora 253.146,84€ Sjevni region 119.685,46€ Središnji region 1.319.843,59€ Primorski region 1.696.326,68€)	Nacionalni budžet – 1.416.507,20 € (Svi regioni 253.146,84€ Sjevni region 119.685,46€ Središnji region 46.118,20€ Primorski region 997.556,70€) Budžet opštine – 1.972.495,37 € (Središnji region 1.273.725,39€, Primorski region 698.769,98€)		Središnji i primorski region
	<u>Ostvarena vrijednost 2024:</u> Uredene zelene površine		IQ 2024	IVQ 2024	253.146,84€	Nacionalni budžet – Eko fond		
	Sjevni region Unaprjeđenje turističke i komunalne infrastrukture u NP Durmitor		IQ 2024	IVQ 2024	119.685,46€	Nacionalni budžet – Eko fond		

²³Oznaka "Montenegro Quality" dodjeljuje se u tri nivoa: zlatna, srebrna i bronzana. Svaka od ovih oznaka predstavlja nagradu za postignuti visok nivo kvaliteta, a odražava i posvećenost stalnom unapređenju turističke ponude Crne Gore.

	<u>Središnji region</u> Uređenje javnih površina (sanacija i uređenje zelenih površina)	Vodeća institucija: Opština Nikšić	IQ 2024	IVQ 2024	57.969,75€	Nacionalni budžet – Eko fond – 46.118,2€ Budžet opštine 11.851,35€		
	Izgradnja trga i parka kod gimnazije 25. Maj – izgrađen trg i uređen park	Vodeća institucija: Opština Tuzi	IQ 2024	IVQ 2024	914.628,24€	Budžet opštine		
	Održavanje pješačkih zona u gradskom jezgru	Vodeća institucija: Opština Cetinje	IQ 2024	IVQ 2024	347.245,80€	Budžet opštine		
	<u>Primorski region</u> Rekonstrukcija obalne zone u Sutormu – faza II – izvođenje i uređenje trga	Vodeća institucija: Opština Bar	IIIQ 2023	IVQ 2024	1.197.556,70€	200.000€ Budžet opštine, 997.556,70€ Nacionalni budžet		
	Radovi na sanaciji i adaptaciji trotoara i šetališnih staza u Krašićima – 1000 metara uređenog šetališta	Vodeća institucija: Opština Tivat	IQ 2024	IVQ 2024	252.774,48 €	Budžet opštine		
	Radovi na uređenju šetališta Belani II faza	Vodeća institucija: Opština Tivat	IQ 2024	IVQ 2024	245.995,50 €	Budžet opštine		
3.2.15	Unapređenje kulturne ponude kroz izgradnju i unapređenje stanja kulturnih objekata	Indikator rezultata: Izgrađeni/rekonstruisani kulturni objekti Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP	IVQ 2023	IVQ 2025	814.222,38€ (Središnji region 65.222,38€, Primorski region 749.000€)	Budžet opštine		Središnji i Primorski region

	<u>Središnji region</u> Adaptacija objekta na Ljetnjoj pozornici	Prijestonica Cetinje	IQ 2024	IVQ 2024	65.222,38€	Budžet opštine		
	<u>Primorski region</u> Rekonstrukcija palate Visković IV faza	Opština Kotor	IVQ 2023	IVQ 2024	101.000€	Budžet opštine		
	Investicioni radovi na gradskim bedemima	Opština Kotor	IQ 2024	IVQ 2025	386.000€	Budžet opštine		
	Izvođenje radova na rekonstrukciji Bastiona riva – stare ljetnje pozornice	Opština Kotor	IQ 2024	IIQ 2025	262.000€	Budžet opštine		
Operativni cilj 3.3. Unaprjeđenje saobraćajne infrastrukture								
Indikator učinka			Početna vrijednost 2022.		Ciljna vrijednost 2025.			Održivi rast Ciljna vrijednost 2027.
Vrijednost investicija u izgradnju i održavanje saobraćajne infrastrukture (u mil. €, MKI)			Sjeverni region: 96 Središnji region: 90 Primorski region: n/a		Sjeverni region: 150 Središnji region: 130 Primorski region: 130			Sjeverni region: 210 Središnji region: 150 Primorski region: 160
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.3.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
3.3.1. Rekonstrukcija postojeće i izgradnja nove lokalne i regionalne infrastrukture u drumskom saobraćaju	Indikator rezultata: Procenat realizacije projekata rekonstrukcije postojećih i izgrađenih novih puteva/saniranih klizišta i kosina	Vodeća institucija: MSA, JLS	IQ 2023	IVQ 2027	107.892.034,71€ (od čega Sjeverni region: 62.314.151,01€ Središnji region: 36.754.472,53€	90.482.571,94€ Nacionalni budžet (Sjeverni region: 56.439.691,21€ Središnji region: 29.479.610€ Primorski region: 4.563.270,73€)		Svi region.

	Početna vrijednost 2022: 87.266.320,20 € investirano, završeno 10 projekata Ciljna vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> - Rekonstrukcija puta Berane - Kolašin, dionica Lubnice - Jezerina; -Rekonstrukcija puta Pljevlja -Metaljka; I-faza -Rekonstrukcija I rehabilitacija puta M-8 Pljevlja-Mihajlovica; -Rekonstrukcija regionalnog puta Mateševo-Kolašin; -Obilaznica Rožaje, II faza; -Rekonstrukcija raskrsnice na ulazu u Plav na regionalnom putu Berane – Grnčar; -Sanacija klizišta, mostova i kosina na sjeveru <u>Središnji region:</u> -Rekonstrukcija puta Dinoša - Cijevna Zatrijebačka; -Rekonstrukcija puta Cetinje - Čevo - Nikšić, - dionica Cetinje - Čevo; -Rekonstrukcija puta Nikšić - Vilusi, dionica Nikšić-Kuside i Nikšić - Jasenovo Polje; -Izgradnja dionice Čekanje - Čevo, veza puta" CT - Čevo," CT - Njeguši; -Rekonstrukcija puta Tuzi - Mataguži; -Rekonstrukcija magistralnog puta Virpazar-Golubovci; -Rekonstrukcija magistralnog puta Podgorica – Nikšić, dionica cetinjski semafori - Komanski Most;				Primorski region: 8.823.411,17€) 17.409.462,77€ Budžet opštine (Sjeverni region: 5.874.459,80€ Središnji region: 7.274.862,53€ Primorski region: 4.260.140,44€)		
--	--	--	--	--	---	--	--

	-Rekonstrukcija puta Podgorica - Tuzi, dionica od kružnog toka Plantaže do stočne pijace; -Rekonstrukcija regionalnog puta Cetinje-Njeguši, dionica od supermarketa "Voli" do Bajičke crkve, II faza Bajička ulica; -Izgradnja zapadne obilaznice Podgorica; <u>Primorski region:</u> -Rekonstrukcija magistralnog puta M-2 Tivat-Jaz, izgradnja buleva; -Rekonstrukcija magistralnog puta M-1 Kamenovo-Petrovac-Bar; -Rekonstrukcija regionalnog puta Bar - Kamenički most – Krute; -Sanacija klizišta Bukovik 2 na magistralnom putu Petrovac-Podgorica Ostvarena vrijednost 2023: Djelimično realizovani projekti Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:							
	<u>Sjeverni region:</u> Rekonstrukcija puta Berane - Kolašin, dionica Lubnice – Jezerina	MSA	IIQ 2017	IQ 2024	4.817.199,96 € - kredit 5.149.288,56 € - budžet	EBRD/Nacionalni budžet		
	Rekonstrukcija raskrsnice na ulazu u Plav na regionalnom putu Berane – Grnčar	MSA	IIQ 2024	IVQ 2024	298.840,83	Nacionalni budžet		

Rekonstrukcija magistralnog puta Rožaje-Špiljani sa sanacijom tunela i mostova	MSA	III Q 2020	II Q 2024	11.988.826,71	EBRD/ Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija magistralnog puta Rožaje-Špiljani sa sanacijom tunela i mostova, dionica Rožaje-most "Zeleni"	MSA	IV Q 2024	II Q 2025	99.910,88	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija mag. puta Lepenac-Ribarevina-Poda-Berane	MSA	III Q 2023	III Q 2025	15.025.341,78-kredit	EIB/ Nacionalni budžet		
Izgradnja puta Vrulja – Mijakovići – preostali radovi	MSA	IV Q 2024	IV Q 2025	2.537.656,05	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija magistralnog puta M-2 Dobrakovo - Bijelo Polje	MSA	IV Q 2024	IV Q 2025	0,00	EIB		
Sanacija klizišta "Gojakovići" na R-10 km 38+900	MSA	II Q 2023	II Q 2024	110.495,36	Nacionalni budžet		
Sanacija klizišta Donje Luge na regionalnom putu Berane-Andrijevića-Murino km 22+400	MSA	IV Q 2023	II Q 2024	125.772,07	Nacionalni budžet		
Sanacija klizišta "Dobrakovo" na M-2, dionica Dobrakovo-Barski Most	MSA	I Q 2024	IV Q 2025	3.339.292,38	Nacionalni budžet		
Sanacija klizišta „Jabuka“ na regionalnom putu Murino – Bjeluha	MSA	I Q 2024	III Q 2024	132.052,27	Nacionalni budžet		
Sanacije kritične tačke Sokolovina na regionalnom putu Đurđevica Tara - Mojkovac	MSA	III Q 2023	IV Q 2025	3.243.023,40	Nacionalni budžet		
Adaptacija regionalnog puta R 19, Mateševo-Andrijevića, prevoj Trešnjevnik	MSA	III Q 2024	II Q 2025	245.553,51	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija regionalnog puta R-13 Mateševo – Kolašin	MSA	II Q 2023	I Q 2024	906.000,00	Nacionalni budžet		
Sanacija klizišta na regionalnom putu R-13 Mateševo – Kolašin	MSA	II Q 2023	I Q 2024	246.790,90	Nacionalni budžet		
Izgradnja rasvjete u tunelu "Ključ, na regionalnom putu R 13 Mateševo - Kolašin	MSA	III Q 2024	II Q 2025	182.707,85	Nacionalni budžet		
Investiciono presvlačenje magistralnih i regionalnih puteva – sekcije Berane i Pljevlja	MSA	I Q 2024	III Q 2024	1.930.808,37	Nacionalni budžet		

Rekonstrukcija saobraćajnice Petnjica - Bioča	MSA	IV Q 2024	III Q 2026	1.134.112,63	Nacionalni budžet		
Rehabilitacija kolovoza na regionalnom putu R-10 dionica Tomaševo - Pavino Polje	MSA	II Q 2024	II Q 2024	1.193.204,88	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija Ulice Velimira Jakića i izgradnja kružnog toka sa pripadajućom infrastrukturom - Pljevlja	Opština Pljevlja	II Q 2024	IV Q 2025	626.000,00	Budžet opštine		
Adaptacija putnog pravca u MZ Đuliće	Opština Andrijevica	II Q 2024	II Q 2024	120.000€	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija gradskih ulica – 90% završen projekat	Opština Petnjica	II Q 2024	IV Q 2024	(400.000€)	Realizovana sredstva navedena u aktivnost 3.1.10 – ekonomsko državljanstvo		
Modernizacija lokalnih puteva na teritoriji opštine Petnjica	Opština Petnjica	IV Q 2024	IV Q 2024	350.000€	Nacionalni budžet 150.000€ Budžet opštine 200.000€		
Izrada glavnog projekta Lagatore –Savin bor granica sa Srbijom	Opština Petnjica	II Q 2024	IV Q 2024	(98.000€)	Realizovana sredstva navedena u aktivnost 3.1.10 – ekonomsko državljanstvo		
Rekonstrukcija gradskih ulica (Ulica Svetog Save, Crnogorske ulice i spajanje sa Ulicom 21.maja, Glavne gradske saobraćajnice od obilaznice kroz centar do hotela Enigma, puta Macanska Polja-Uljara-Pitomine, putnih pravaca na seoskom području)	Opština Žabljak	I Q 2023	IV Q 2024	2.241.567,65€	(Nacionalni budžet 1.393.182,24€ Budžet opštine 848.385,41€)		
Nastavak radova na rekonstrukciji lokalnog puta Gubavač – Bistrica	Opština Bijelo Polje	II Q 2024	IV Q 2024	850.000€	Nacionalni budžet		
Rekonstruisani putevi asfaltnim zatorom u mjesnim zajednicama	Opština Bijelo Polje	III Q 2024	IV Q 2024	824.919€	Budžet opštine		
Unapređenje lokalne saobraćajne infrastrukture -	Opština Berane	I Q 2024	IV Q 2024	200.000€	Budžet opštine		

Asfaltirano 5,2 km lokalnih puteva u Beranama							
Izrada glavnog revidovanog projekta za izgradnju kružnog toka kod marketa Voli, izrada glavnog revidovanog projekta za izgradnju kružnog toka Pečka petlja I modernizacija i adaptacija lokalnih i nekategorisanih putnih pravaca	Opština Rožaje	II Q 2024	I Q 2025	(7.869,84€)	Realizovana sredstva navedena u aktivnost 3.1.10 – ekonomsko državljanstvo		
Modernizacija i adaptacija lokalnih i nekategorisanih putnih pravaca na teritoriji opštine Rožaje	Opština Rožaje	I Q 2024	IV Q 2024	295.219,60 €	Budžet opštine		
Adaptacija putnih pravaca u mjesnim zajednicama Bukovica, Bogaje i Koljeno	Opština Rožaje	I Q 2024	IV Q 2024	119.848,08 €	Nacionalni budžet		
Modernizacija lokalnih putnih pravaca: Hurije-Donja Lovnica, Izbjegličko naselje, Čatovske livade, Naselje Baza - prema kućama Dedeića i Mukovića, Duga	Opština Rožaje	II Q 2024	II Q 2024	199.782,50	Nacionalni budžet		
Sanacija lokalnih nekategorisanih putnih pravaca oštećenih uslijed elementarnih nepogoda	Opština Rožaje	II Q 2024	II Q 2024	44.996,87 €	Budžet opštine		
Sanacija gradskih saobraćajnica i asfaltiranje lokalnih puteva – adaptirani lokalni putevi	Opština Mojkovac	III Q 2024	IV Q 2024	1.204.573,00 €	Budžet opštine		
Izgradnja mostova Polja- naselje Lijevak, Štitarica - naselje Baltići, Lepenac – izgrađen most	Opština Mojkovac	III Q 2024	IV Q 2024	9.585,62€	Budžet opštine		
Asfaltiranje lokalnih i nekategorisanih puteva u selima Mratinje, Gornji Unač, Crkvičko Polje, Kneževići, Nikovići, Jerinići ukupne dužine cca 7,5 km	Opština Plužine	III Q 2024	IV Q 2024	656.300,00€	Budžet opštine		

Rekonstrukcija ulice Baja Pivljanina od hangara do uključenja na fazu I kružne saobraćajnice	Opština Plužine	III Q 2024	IV Q 2024	355.200,00€	Budžet opštine		
Izgradnja i rekonstrukcija lokalne putne mreže	Opština Plav	I Q 2024	IV Q 2024	609.280,30€	Budžet opštine		
Rekonstrukcija glavne gradske saobraćajnice i uređenje zelenih površina	Opština Plav	I Q 2024	IV Q 2024	900.000€	Nacionalni budžet		
Središnji region: Rekonstrukcija regionalnog puta Cetinje-Njeguši, dionica od supermarketa "Voli" do Bajičke crkve, II faza Bajička ulica	MSA	VI Q 2023	IIQ 2024	1.201.754,83	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija puta Cetinje-Čevo-Nikšić, dionica Cetinje - Čevo	MSA	III Q 2020	IV Q 2024	4.280.538,84	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija regionalnog puta R-27 Dinoša – Cijevna Zatrijebačka, sa izgradnjom dodatnih potporno-obložnih zidova	MSA	II Q 2023	I Q 2024	121.318,23	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija puta Nikšić-Vilusi, dionica Nikšić-Kuside	MSA	II Q 2023	IV Q 2024	3.720.012,68	Nacionalni budžet		
Izgradnja dionice Čekanje-Čevo, veza puta Cetinje-Čevo, Ct-Njeguši	MSA	III Q 2023	IIQ 2024	1.560.876,72	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija magistralnog puta M-3, dionica Zaborje - Jasenovo polje	MSA	IV Q 2024	II Q 2026	3.497.386,29	Nacionalni budžet		
Izgradnja zapadne obilaznice Podgorice	MSA	IV Q 2024	III Q 2026	0,00	Nacionalni budžet /Glavni grad		
Rekonstrukcija regionalnog puta Ostros - Vladimir	MSA	IV Q 2024	IV Q 2027	64.506,12	Nacionalni budžet		
Izrada glavnog projekta i izgradnja puta petlja "Veruša" – Lopate	MSA	II Q 2024	II Q 2025	2.876.436,28	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija magistralnog puta Plužine-Nikšić-Danilovgrad, dionica Jasenovo polje-Vidrovan	MSA	IV Q 2023	IIQ 2024	3.338.215,14	Nacionalni budžet		

Adaptacija Vuksanlekaj - Dušići i Vuksanlekaj – Hoti	MSA	III Q 2024	IVQ 2025	535.909,00	Nacionalni budžet		
Izgradnja bulevara Vojisavljevića sa mostom i kružnim tokom Cetinje-Nikšić, I faza	MSA	IV Q 2024	II Q 2026	912.776,54	Nacionalni budžet		
Investiciono presvlačenje magistralnih i regionalnih puteva – sekcije Podgorica i Nikšić	MSA	III Q 2024	III Q 2024	1.900.405,13	Nacionalni budžet		
Investiciono presvlačenje asfalta na magistralnim putevima Petrovac-Podgorica, Podgorica – Ribarevine i Podgorica – Božaj	MSA	III Q 2024	III Q 2024	925.676,48	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija ulice Pavla Rovinskog – završena rekonstrukcija	Prijestonica Cetinje	I Q 2024	IVQ 2024	536.267,76€	Budžet prijestonice		
Rekonstrukcija ulice IV Proleterska – završena rekonstrukcija	Prijestonica Cetinje	I Q 2024	IVQ 2024	389.817,97€	Budžet prijestonice		
Rekonstrukcija dijela Vučedolske ulice (višegodišnji projekat)– završena rekonstrukcija	Prijestonica Cetinje	I Q 2024	IVQ 2024	2.964.350,85€	Budžet prijestonice		
Rekonstrukcija Hercegovačke ulice – završena rekonstrukcija	Prijestonica Cetinje	I Q 2024	IVQ 2024	271.959,533€	Budžet prijestonice		
Rekonstrukcija lokalnog puta L-5 Kuta – Pusta strana – Zagrad – izrađena tehnička dokumentacija	Opština Nikšić	I Q 2023	IVQ 2024	10.661,20 €	Budžet opštine		
Rekonstrukcija lokalnog puta L-1 Rubeža – Mjolje Polje – Morakovo, dionica od mosta na Krstovačama do MK Mjolje Polje (faza: izrada tehničke dokumentacije)	Opština Nikšić	I Q 2022	IVQ 2024	71.571,00 €	Budžet opštine		
Rekonstrukcija lokalnog puta L-6 Zagrad – Trešnjica – Konjsko – Lukavica – završena dionica u dužini od 500 m	Opština Nikšić	I Q 2023	IVQ 2024	45.883,20 €	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija (sanacija) puteva na seoskom području	Opština Nikšić	I Q 2024	IVQ 2024	199.173,26 €	Budžet opštine		

Modernizaciji puteva na prigradskom području	Opština Nikšić	I Q 2024	IVQ 2025	287.290,60 €	Budžet opštine		
Sanacija dijela Ulice Voja Deretića	Opština Nikšić	I Q 2023	IVQ 2024	215.665,06	Budžet opštine		
Rekonstrukcija Krupačke ulice (Jezerski put) - I faza završena	Opština Nikšić	I Q 2024	IVQ 2025	74.359,10 €	Budžet opštine		
Investiciono održavanje objekata niskogradnje	Opština Nikšić	I Q 2024	IVQ 2025	143.580,16 €	Budžet opštine		
Rekonstrukcija saobraćajnice Tuzi – Hoti (od raskrsnice u Tuzima do mosta na rijeci Rujeli)	Opština Tuzi	IQ 2024	IVQ 2024	22.009,90€	Budžet Opštine		
Rekonstrukcija saobraćajnice Mataguži – Tuzi, dionica Trešnjica-Tuzi km 4+587.00 – km 9+476.85	Opština Tuzi	IQ 2024	IVQ 2024	48.823,50€	Budžet Opštine		
Rekonstrukcija dijela puta Podgorica-Tuzi, od mosta na cijevni do skretanja za Šipčanik	Opština Tuzi	IQ 2024	IVQ 2024	5.783,80€	Budžet Opštine		
Rekonstrukcija Ržaničkog mosta na rijeci cijevni, na trasi regionalnog puta Podgorica-Tuzi	Opština Tuzi	IQ 2024	IVQ 2024	8.954,00€	Budžet Opštine		
Rekonstrukcija raskrsnice Božaj – Golubovci u Tuzima u zahvatu Pup – a Pg	Opština Tuzi	IQ 2024	IVQ 2024	7.502,00€	Budžet Opštine		
Rekonstrukcija dijela puta Tuzi – Božaj, od poljoprivredne apoteke do skretanja za sukuruć u dužini od cca 1700m	Opština Tuzi	IQ 2024	IVQ 2024	11.979,00€	Budžet Opštine		
Rekonstrukcija puta od gimnazije do lokalnog puta Dušići – Vuksanljekaj u dužini od cca (2200m)	Opština Tuzi	IQ 2024	IVQ 2024	12.219,79€	Budžet Opštine		
Rekonstrukcija puta pored Plantaža Dušići – Vuksanljekaj u dužini od (1700 m)	Opština Tuzi	IQ 2024	IVQ 2024	9.401,70€	Budžet Opštine		
Radovi na rekonstrukciji puta Kopito Petrovića - rasadnik Lakić	Opština Danilovgrad	IQ 2024	IVQ 2024	18.192,92€	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija puta Pažići - Spuž - Stoglav	Opština Danilovgrad	IQ 2024	IVQ 2025	3.536.190,15 €	Nacionalni budžet		

Sanacija dionice puta između Donjeg i Gornjeg Manastira - II faza	Opština Danilovgrad	IQ 2024	IVQ 2024	130.244,40€	Nacionalni budžet		
Asfaltiranje puteva na teritoriji opštine	Opština Danilovgrad	IQ 2024	IVQ 2024	129.311,01€	Budžet Opštine		
Radovi na adaptaciji lokalne putne infrastrukture	Opština Danilovgrad	IQ 2024	IVQ 2024	296.946,69€	Nacionalni budžet		
Sanacija puta prema Studenom I faza	Opština Danilovgrad	IQ 2024	IVQ 2024	483.185,28€	Nacionalni budžet		
Sanacija makadamskog puta u umjestu Viš	Opština Danilovgrad	IQ 2024	IVQ 2024	33.155,08€	Nacionalni budžet		
Obnavljanje putnih pravaca	Opština Zeta	IQ 2024	IVQ 2024	1.854.181,34€	Budžet Opštine		
Primorski region: Rekonstrukcija magistralnog puta M-2 Tivat-Jaz, izgradnja bulevara	MSA	I Q 2024	I Q 2026	0,00	EBRD/ Nacionalni budžet		
Sanacija klizišta Bukovik 2 na magistralnom putu Petrovac - Podgorica	MSA	II Q 2023	IIQ 2024	428.606,34	Nacionalni budžet		
Investiciono presvlačenje magistralnih i regionalnih puteva – sekcija Kotor	MSA	II Q 2024	II Q 2024	967.879,52	Nacionalni budžet		
Investiciono presvlačenje magistralnih puteva M 1 Debeli brijeg – Kotor i M 8 Lipci – Grahovo – Vilusi	MSA	III Q 2024	III Q 2024	301.161,49	Nacionalni budžet		
Rekonstrukcija regionalnog puta Bar - Kamenički most - Krute	Opština Bar, MSA	IV Q 2024.	II Q 2026	3.685.399,63€	Nacionalni budžet 1.477.223,38€ Budžet opštine 2.208.176,25€		
Izgradnja lokalne zaobilaznice Sutorina - Zelenika	Opština Herceg Novi	I Q 2023	IV Q 2027	53.400€	Nacionalni budžet		
Izgradnja lokalne saobraćajnice na Luštici	Opština Herceg Novi	I Q 2023	IV Q 2026	445.000€	Budžet opštine		
Radovi na izgradnji saobraćajnice u zahvatu DUP-a Donja Lastva (dio ulice 1 , dio ulice 5, dio ulice 4) I faza - 50% realizacije	Opština Tivat	I Q 2024	IV Q 2024	606.539,70 €	Budžet opštine		

	Izgradnja saobraćajnice I faza Mažina po DUP-u Mažina (Mažina - Markuševina ispod distribucije) – 20% realizacije	Opština Tivat	I Q 2024	IV Q 2024	107.950,80 €	Budžet opštine		
	Izgradnja saobraćajnice S-6 po DUP-u Župa Češljar – 50% realizacije	Opština Tivat	I Q 2024	IV Q 2024	422.604 €	Budžet opštine		
	Izgradnja saobraćajnice Pod Kuk I faza – 70% realizacije	Opština Tivat	I Q 2024	IV Q 2024	272.033,33 €	Budžet opštine		
	Radovi na izgradnji saobraćajnice S-22 po DUP-u Gornji Kalimanj - 50% realizacije	Opština Tivat	I Q 2024	IV Q 2024	197.836,36 €	Budžet opštine		
	Izgradnja autobuske stanice	Opština Herceg Novi	I Q 2024	II Q 2025	1.335.000€	Nacionalni budžet		
3.3.2. Rekonstrukcija i modernizacija željezničke infrastrukture	Indikator rezultata: Unaprijeđena infrastruktura u željezničkom saobraćaju Početna vrijednost 2022: Početak sanacije 8 tunela na barskoj pruzi i početak radova na adaptaciji stanične zgrade u Bijelom Polju. Početak izrade tehničke dokumentacije za generalni remont dionice pruge Golubovci - Bar, idejnih projekata za zamjenu uređaja i opreme za napajanje barske pruge električnom energijom i prilagoditi studije za prugu Podgorica - dr.gr.sa Albanijom Ciljna vrijednost 2023: Završena sanacija 8 tunela na barskoj pruzi i završeni radovi. Završetak izrade tehničke dokumentacije za generalni remont dionice pruge Golubovci - Bar, idejnih projekata za zamjenu uređaja i	Vodeća institucija: MSA Ključni partner: ŽICG	IQ 2021	III Q 2025	2.299.212,41€	IPA 913.616,34€ Donatori 1.395.596,07€		Svi regioni.

	opreme za napajanje barske pruge električnom energijom i fizibiliti studije za prugu Podgorica - dr.gr.sa Albanijom.²⁴ Ostvarena vrijednost 2023: Završena je sanacija 4 tunela (LOT1), dok je ostvarena fizička realizacija na preostala 4 tunela (LOT2) 40%; Završeni radovi na adaptaciji stanične zgrade Bijelo Polje; Golubovci-Bar – realizacija u toku; Fizibiliti studija Podgorica – dr.gr.sa Albanijom – završeno; Tokom 2023. g je nastavljena izrada tehničke dokumentacije za remont 3 dionice (Trebešica-Lutovo, Bioče-Podgorica i Podgorica-Golubovci Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:							
	U toku je izvođenje glavnih radova u tunelima T-210 i T-211 i pripremni radovi u tunelu T-242 ²⁵		IQ 2024	IIIQ 2025	1.283.126,07 eura	EIB + WBIF (20+20)		
	Golubovci-Bar – završen Glavni projekat, u toku je izrada		IQ 2024	IIQ 2025	112.470 EUR	WBIF		

²⁴ U 2023. godini, iz WBIF, planiran je završetak sanacije 4 tunela u središnjem dijelu i nastavak sanacije na 4 tunela takođe u središnjem dijelu za koje predstoji odabir izvođača, s obzirom da je prethodni ugovor raskinut. Nadalje, očekuje se završetak rekonstrukcije i adaptacija stanične zgrade Bijelo Polje, iz sredstava IPA. Iz WBIF, tehnička dokumentacija će biti finalizovana za generalni remont dionice pruge Golubovci-Bar. Za cijelu Barsku prugu će se uraditi idejni projekti za zamjenu uređaja i opreme za napajanje pruge električnom energijom, kao i završetak prifizibiliti studija za prugu Podgorica - dr. gr. sa Albanijom.

²⁵ U februaru 2024. godine potpisan je Ugovor o radovima u iznosu od 3,391,196.09 eura za nastavak izvođenja radova na 3 tunela (210, 211 i 242). U toku je izvođenje glavnih radova u tunelima T-210 i T-211 i pripremni radovi u tunelu T-242, a u narednom periodu se očekuje i početak glavnih radova;

	Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, koja je neophodna za prelazak u narednu fazu implementacije projekta;							
	Izrada tehničke dokumentacije za remont 3 dionice (Trebešica-Lutovo, Bioče-Podgorica i Podgorica-Golubovci) – izrađeni su Glavni projekti za sve tri dionice, a u narednom periodu se očekuje potpisivanje ugovora sa kompanijom koja će vršiti reviziju dostavljenih Glavnih projekata;		IQ 2021	IIQ 2025	903.616,34 eura	IPA		
	Izrada tehničke dokumentacije za projekat: R2 željeznička interkonekcija, Podgorica – Granica sa Albanijom, faza 2: Glavni projekat, ESIA i Tenderski dosije		IIQ 2024	IIQ 2025	/			
Operativni cilj 3.4. Unaprjeđenje uslova za proizvodnju visokokvalitetne hrane, organskog porijekla uz održiv dohodak poljoprivrednika								Održivi rast
Indikator učinka			Početna vrijednost 2022.		Ciljna vrijednost 2025.			Ciljna vrijednost 2027.
Broj poljoprivrednih gazdinstava upisan u registar (MPŠV)			Sjeverni region: 9.634 Središnji region: 6.352 Primorski region: 1.947		Povećanje za 5%			Povećanje za 10%
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.4.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
3.4.1. Stvaranje uslova za održivi dohodak poljoprivrednih gazdinstava i povećanje	Indikator rezultata: Iznos subvencija za podršku dohotku poljoprivrednika Početna vrijednost 2022: 14.082.485,73 € Ciljna vrijednost 2023:	Vodeća institucija: MPŠV	IQ 2024	IVQ 2024	20.492.504,84€ (od čega Sjeverni region: 11.897.982,74€ Središnji region: 7.696.789,34€	Nacionalni budžet		Svi region.

otpornosti poljoprivrednog sektora ²⁶	18.112.050,20 € (Sjeverni 15 mil. €; Središnji 3 mil. €; Primorski region 112.050,20 €)				Primorski region: 897.732,76€)			
	Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> 9.179.947,51 € <u>Središnji region:</u> 6.328.997,46 € <u>Primorski region:</u> 700.918,59 € Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:							
	Sjeverni region: 15.125 subvencija, u iznosu 11.897.982,74€				11.897.982,74€			
	Središnji region: 6.178 subvencija, u iznosu 7.696.789,34€				7.696.789,34€			
	Primorski region: 1.321 subvencija, u iznosu 897.732,76€				897.732,76€			
3.4.2. Jačanje konkurentnosti poljoprivrede i ruralnih područja kroz podsticanje investicija u fizički kapital na poljoprivrednim gazdinstvima ²⁷	Indikator rezultata: Iznos dodijeljene podrške za modernizaciju poljoprivrede i ruralnih područja Početna vrijednost 2022: 4.354.214,58 €	Vodeća institucija: MPŠV	IQ 2024	IVQ 2024	18.456.691,84€ (od čega Sjeverni region: 9.139.512,19€ Središnji region: 9.008.549,45€	Nacionalni budžet		Svi regioni.

²⁶ Aktivnost obuhvata sljedeće mjere tržišno-cjenovne politike iz Agrobudžeta za 2023. godinu: 1.1.1. Direktna plaćanja u stočarskoj proizvodnji, 1.1.2. Podrška razvoju tržišne proizvodnje mlijeka, 1.1.3. Podrška preradi mlijeka na gazdinstvu, 1.1.4. Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji, 1.1.5. Direktna plaćanja za mladog poljoprivrednika, 1.1.6. Proizvodno vezana plaćanja u biljnoj proizvodnji, 1.2.1. Program unaprjeđivanja pčelarstva, 1.2.2. Program besplatne distribucije voća, povrća, mlijeka i mlječnih proizvoda u školama, 1.2.3. Mjere posebne podrške za vino.

²⁷ Aktivnost obuhvata sljedeće mjere ruralnog razvoja iz Agrobudžeta za 2023. godinu: 2.1.2. IPARD II program, 2.1.3. Podrška investicijama u primarnoj biljnoj proizvodnji, 2.1.4. Podrška zasnivanju i održavanju matičnih zasada određenih voćnih vrsta, 2.1.5. Podrška dostizanja standarda dobrobiti životinja u stočarstvu, 2.1.6. Podrška unaprjeđenju kvaliteta sirovog mlijeka, 2.1.8. Podrška nabavci priplodnih grla u čistoj rasi, 2.1.9. Podrška za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje, 2.1.10. Podrška investicijama za izgradnju bunara i bistijerni, 2.1.11. Podrška pokretanju i razvoju poslovanja mladih poljoprivrednika, 2.1.12. Podrška jačanju otkupne mreže mlijeka.

	Ciljna vrijednost 2023: 8.164.166,70 € (Sjeverni 5 mil. €; Središnji 2 mil. €; Primorski region 1.164.166,70 €) Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> 4.227.152,95 € <u>Središnji region:</u> 12.592.949,65 € <u>Primorski region:</u> 471.016,11 € Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:				Primorski region: 308.630,20€			
	Sjeverni region: 605 subvencija, u iznosu 9.139.512,19€				9.139.512,19€			
	Središnji region: 853 subvencija , u iznosu 9.008.549,45€				9.008.549,45€			
	Primorski region: 108 subvencija, u iznosu 308.630,20€				308.630,20€			
3.4.3. Jačanje konkurentnosti sektora privrednog ribolova na moru i Skadarskom jezeru i sektora akvakulture kroz podsticanje investicija u fizički kapital ²⁸	Indikator rezultata: Iznos finansijske podrške/Broj podržanih ribara/uzgajivača Početna vrijednost 2022: 361.200 € Ciljna vrijednost 2023: 499.000 €; Realizovane aktivnosti održivog upravljanja i očuvanja resursa	Vodeća institucija: MPŠV	IQ 2024	IVQ 2024	564.662,79€ (od čega Sjeverni region: 4.479,71€ Središnji region: 121.614,08€ Primorski region: 438.569 €)	Nacionalni budžet		Svi regioni.

²⁸ Aktivnost obuhvata sljedeće mjere iz Agrobudžeta za 2023. godinu: 5.1.1. Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa; 5.1.2. Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov pelagičnih resursa; 5.1.3. Modernizacija profesionalne ribolovne flote u malom privrednom ribolovu; 6.1.2. Unaprjeđenje privrednog ribolova na Skadarskom jezeru; 5.2.1. Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture; 6.2.1 Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture.

	ribe i drugih morskih organizama, shodno planu za 2023. Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> 30.000,00 €; 1 ribar/uzgajivač <u>Središnji region:</u> 80.000,00 €; 43 ribara/uzgajivača <u>Primorski region:</u> 385.000,00 €; 73 ribara/uzgajivača Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:							
	Sjeverni region: 2 subvencije, u iznosu 4.479,71€				4.479,71€			
	Središnji region: 58 subvencija, u iznosu 121.614,08€				121.614,08€			
	Primorski region: 117 subvencija, u iznosu 438.569€				438.569€			
3.4.4. Stvaranje uslova za održivi dohodak i povećanje otpornosti uzgajališta akvakulture/marikulture ²⁹	Indikator rezultata: Iznos subvencija za podršku dohotku uzgajivača Početna vrijednost 2022: 65.939 € Ciljna vrijednost 2023: 135.000 € Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> 54.000,00 €	Vodeća institucija: MPŠV	IQ 2024	IVQ 2024	54.133,50€ (od čega Sjeverni region: 10.905,50€ Središnji region: 37.284,50€ Primorski region: 5.943,50 €)	Nacionalni budžet		Svi regioni.

²⁹ Aktivnost obuhvata sljedeće mjere iz Agrobudžeta za 2023. godinu: 5.2.2. Direktna plaćanja u marikulturi-uzgoj školjaka; 6.2.2. Direktna plaćanja u akvakulturi.

	<u>Središnji region:</u> 20.000,00 € <u>Primorski region:</u> 60.000,00 € Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:							
	Sjeverni region: 3 subvencije, u iznosu 10.905,50€				10.905,50€			
	Središnji region: 6 subvencija, u iznosu 37.284,50€				37.284,50€			
	Primorski region: 1 subvencija, u iznosu 5.943,50€				5.943,50€			
3.4.5. Unaprjeđenje uslova za proizvodnju visokokvalitetne i sigurne hrane, organskog porijekla na održiv način ³⁰	Indikator rezultata: Iznos dodijeljene podrške/Broj podržanih proizvođača Početna vrijednost 2022: 617.613,38 € Ciljna vrijednost 2023: 800.000,00 € Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> 453.572,48 € 388 proizvođača <u>Središnji region:</u> 194.988,43 € 83 proizvođača <u>Primorski region:</u> 23.556,39 € 14 proizvođača	Vodeća institucija: MPŠV	IQ 2024	IVQ 2024	888.519,48 € (od čega Sjeverni region: 585.771,29€ Središnji region: 281.541,38€ Primorski region: 21.206,81 €)	Nacionalni budžet		Svi regioni.

³⁰ Aktivnost obuhvata sljedeće mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima i podrške opštim servisima u poljoprivredi iz Agrobudžeta za 2023. godinu: 2.2.1. Očuvanje autohtonih genetičkih resursa u poljoprivredi, 2.2.2. Podrška organskoj proizvodnji, 3.5. Politika kvaliteta – šeme kvaliteta, 3.7. Uvođenje standarda kvaliteta i bezbjednosti hrane.

	Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP							
	Ostvarena vrijednost 2024:							
	Sjeverni region: 455 subvencija, u iznosu 585.771,29€				585.771,29€			
	Središnji region: 101 subvencija, u iznosu 281.541,38€				281.541,38€			
	Primorski region: 14 subvencija, u iznosu 21.206,81€				21.206,81€			
Operativni cilj 3.5. Zaštita životne sredine, razvoj energetike, unaprjeđenje energetske efikasnosti, adaptacija i mitigacija efekata klimatskih promjena								Održivi rast
Indikator učinka		Početna vrijednost 2022.			Ciljna vrijednost 2025.			Ciljna vrijednost 2027.
Broj uspostavljenih sistema i izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i proširenja primarne i sekundarne kanalizacione mreže (MEPPU)		Sjeverni region: 9 Središnji region: n/a Primorski region: n/a			Sjeverni region: 15 Središnji region: 6 Primorski region: 6			Sjeverni region: 16 Središnji region: 7 Primorski region: 7
Procenat smanjenja zagađenosti vazduha (mjereno PM2.5; MEPPU, JLS)		Sjeverni region: relevantno mjerenje u Bijelom Polju i Pljevljima gdje su srednje godišnje koncentracije u 2021. godini bile 37µg/m3 odnosno 32µg/m3 Središnji region: relevantno mjerenje u Podgorici i Nikšiću gdje su srednje godišnje koncentracije u 2021. godine bile 22µg/m3 u Podgorici i 23µg/m3 u Nikšiću Primorski region: relevantno mjerenje u Baru gdje je 2021. godine srednja godišnja			Sjeverni region: treba biti određena Središnji region: treba biti određena Primorski region: 1.3 puta iznad dozvoljenog limita			Sjeverni region: treba biti određena Središnji region: treba biti određena Primorski region: na nivou dozvoljenog limita

			koncentracija bila 11µg/m3					
Broj dodatno revitaliziranih i modernizovanih elektrana, koje pozitivno utiču na smanjenje emisije CO2 (MKI)			Sjeverni region: 2		Sjeverni region: 3			Sjeverni region: 3
Broj nesaniranih ekoloških crnih tačaka (MEPPU, JLS)			Primorski region: 1		Primorski region: 0			Primorski region: 0
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.5.	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja	Relevantnost za region
3.5.1. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih trafostanica i dalekovoda u nadležnosti CEDIS-a ³¹	Indikator rezultata: Broj rekonstruisanih/adaptiranih postojećih trafostanica (TS) i dalekovoda (DV)/Broj novih izgrađenih TS i DV Početna vrijednost 2022: 16,315,194.00 € Ciljna vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Planirana izgradnja 14 TS; Planirana rekonstrukcija/adaptacija 14 TS; Planirana izgradnja 27 DV; Planirana rekonstrukcija/adaptacija 4 DV; <u>Središnji region:</u> Planirana izgradnja 30 TS; Planirana rekonstrukcija/adaptacija 29 TS; Planirana izgradnja 13 DV;	Vodeća institucija: MEN Ključni partner: CEDIS	IQ 2024	IVQ 2024	22.479.227€ ³²	CEDIS- sopstvena sredstava		Svi region.

³¹ Aktivnosti koje će biti u kontinuitetu realizovane.

³² Primarna mreža 3,372,660, Sekundarna mreža: 3,593,703€, Revitalizacija SN i NN mreže: 8,752,346€, AMR i mjerna sredstva: 3,568,104€, Ostala osnovna sredstva: 2,277,610€, Nepredviđeni projekti: 914,804€. Osim toga realizovana su još i sredstva u iznosu od 5,055,246€ za Otkup EEO i prenos priključaka i brojila u OS CEDIS.

	Planirana rekonstrukcija/adaptacija 8 DV; <u>Primorski region:</u> Planirana izgradnja 35 TS; Planirana rekonstrukcija/adaptacija 29 TS; Planirana izgradnja 14 DV; Planirana rekonstrukcija/adaptacija 5 DV. Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Završena izgradnja 6 TS; Završena rekonstrukcija/adaptacija 5 TS; Završena izgradnja 2 DV; Završena rekonstrukcija/adaptacija 2 DV; <u>Središnji region:</u> Završena izgradnja 9 TS; Završena rekonstrukcija/adaptacija 20 TS; Završena rekonstrukcija/adaptacija 3 DV; <u>Primorski region:</u> Završena izgradnja 9 TS; Završena rekonstrukcija/adaptacija 20 TS; Završena izgradnja 6 DV. Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: <u>Sjeverni region:</u> Završena izgradnja 3 TS; Završena rekonstrukcija/adaptacija 3 TS; Završena izgradnja 8 DV. <u>Središnji region:</u> Završena izgradnja 9 TS; Završena rekonstrukcija/adaptacija 33 TS; Završena izgradnja 7 DV; Završena rekonstrukcija/adaptacija 3 DV.							
--	---	--	--	--	--	--	--	--

	<u>Primorski region:</u> Završena izgradnja 8 TS; Završena rekonstrukcija/adaptacija 52 TS; Završena izgradnja 5 DV; Završena rekonstrukcija/adaptacija 2 DV. Napomena: Objekti koji su Adaptirani/rekonstruisani kroz program intenzivne revitalizacije su predmet posebnih izmještaja.							
3.5.2. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih trafostanica i dalekovoda u nadležnosti CGES³³	Indikator rezultata: Broj rekonstruisanih/adaptiranih postojećih trafostanica (TS) i dalekovoda (DV)/Broj novih izgrađenih TS i DV Početna vrijednost 2022: 11.495.000,00 € Ciljna vrijednost 2023: Dalje aktivnosti na izgradnji i rekonstrukciji objekata od kojih je najbitnija otkup električne infrastrukture za Autoput; Planiran je završetak izgradnje 3 DV i 3 TS, i rekonstrukcija 1 TS. Sjeverni region: 1 rekonstrukcija TS i izgradnja 3 nova; Središnji region: izgradnja 3 nova; Primorski region: n/a Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Završena izgradnja i otkup 1 DV i 1 TS <u>Središnji region:</u> Završena izgradnja 1 DV i 1 TS	Vodeća institucija: MEN Ključni partner: CGES	IQ 2024	IVQ 2024	22.361.000 € (od čega Sjeverni region: 4.914.000€ Središnji region: 1.901.000€ Primorski region: 15.546.000€)	Javni sektor (KfW 5.473.000 € EBRD 8.735.000€ Grant 27.000 € CGES 8.126.000 €)		Svi regioni.

³³ Aktivnosti koje će biti u kontinuitetu realizovane.

	<u>Primorski region:</u> / Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP							
	Ostvarena vrijednost 2024: <u>Sjeverni region:</u> Završena rekonstrukcija 1 DV				4.914.000€			
	<u>Središnji region:</u> Rekonstrukcija				1.901.000€			
	<u>Primorski region:</u> Završena rekonstrukcija 1 DV				15.546.000€			
3.5.3. Izgradnja novih elektrana za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije (solarna, energija vjetra)	Indikator rezultata: Izgrađene nove elektrane Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Nastavljene aktivnosti na izgradnji ostalih malih hidroelektrana na osnovu zaključenih ugovora o koncesiji, kao i aktivnosti na izgradnji hidroelektrane Komarnica <u>Središnji region:</u> Realizovane aktivnosti na projektu izgradnje vjetroelektrana - VE Gvozd, Realizovane aktivnosti na izgradnji solarne elektrane Velje Brdo; <u>Primorski region:</u> realizovane aktivnosti na izgradnji vjetroelektrane na Brajićima, solarna elektrana Briska Gora Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u>	Vodeća institucija: MEN Ključni partner: EPCG	IQ 2024	IVQ 2024	6.182.999,00€ (Središnji region)	EBRD banka		Središnji region

U 2023. godini nije završena izgradnja nijedne mHE na osnovu zaključenih ugovora o koncesiji. Vlada Crne Gore je na sjednici od 27.07.2023. izdala UTU za mHE „Otilovići“ u skladu sa članom 218a Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata. Za HE Komarnica nije pribavljena saglasnost Agencije za zaštitu životne sredine na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu. <u>Središnji region:</u> 19.06.2023. potpisan Ugovor o korporativnom zajmu u iznosu 82 mil. € za potrebe finansiranja izgradnje VE Gvozd i potrebne infrastrukture za priključenje na elektroenergetski sistem Crne Gore bez predviđenog učešća investitora, između EBRD, EPCG i projektne kompanije „Green Gvozd“ DOO. 05.12.2023. potpisan je ugovor o nabavci transformatora 33/110kV, 80MVA. U 2023. nije bilo aktivnosti oko pripreme tenderskog postupka za SE Velje brdo. <u>Primorski region:</u> Planska dokumentacija za SE Briska gora i VE Brajići nije donijeta u 2023. godini. Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: <u>Središnji region:</u>							
---	--	--	--	--	--	--	--

3. prjeđenje regulatornog ra i unaprjeđenje astrukture za upravljanje adom	Indikator rezultata: Donijet zakon o upravljanju otpadom/Unaprijeđena infrastruktura za upravljanje otpadom Početna vrijednost 2022: Sjeverni region - Utrošena sredstava u 2022. godini 15.961,9 € za tehničku dokumentaciju; Sanacija neuređenog odlagališta Plav (Projekat CMCR, Slovenija) - ukupna vrijednost 250.000 € Ciljna vrijednost 2023: Usvojen Zakon o upravljanju otpadom i usvojen Državni plan upravljanja otpadom; <u>Sjeverni region:</u> Sanacija neuređenog odlagališta Zakršnica u Mojkovcu - ukupna vrijednost projekata 3.494.487,65 €; Izrada i revizija tehničke dokumentacije i izvođenje radova na izgradnji transfer stanice i reciklažnog dvorišta sa sortirnicom u Pljevljima; Izgradnja reciklažnog dvorišta u Kolašinu - izrada i revizija projektne dokumentacije i izvođenje radova na višegodišnji projekat; Izgradnja sanitarnih deponija, transfer stanica, reciklažnih centara i dvorišta, kao i sanacija postojećih odlagališta komunalnog otpada Ostvarena vrijednost 2023: Usvojen predlog Zakona o upravljanju otpadom i	Vodeća institucija: MERS			3.673.732,51€ (cijela Crna Gora 438.383,16€ Sjeverni region 3.036.795,85€, Središnji region 148.553,50€ Primorski region 50.000€)	Nacionalni budžet 3.008.034,07€ (Svi regioni 438.383,16€ Sjeverni region 2.371.097,41€ Središnji region 148.553,50€ Primorski region 50.000€) Budžet opštine 360.000€ (Sjeverni region) IPA 55.698,44€ (Sjeverni region) Donatori 250.000€ (Sjeverni region)	Sjeverni i Središnji region.
---	---	--------------------------------	--	--	---	---	---------------------------------

upravljanje vodama	otpadnim	Početna vrijednost 2022: <u>Sjeverni region:</u> Završena izgradnja sistema za tretman komunalnih otpadnih voda u Andrijevi, sa sistemom za tretman mulja (Kapitalni budžet, Centar za međunarodnu saradnju Slovenije); Završena izgradnja sistema za tretman komunalnih otpadnih voda u Petnjici, sa sistemom za tretman mulja (Kapitalni budžet, Centar za međunarodnu saradnju Slovenije); Raspisan je tender za unaprjeđenje stanja postrojenja za tretman otpadnih voda u Pljevljima (EIB Banka); <u>Središnji region:</u> Nastavljene su aktivnosti na izgradnji kolektorskog sistema u Podgorici (WBIF Fond); <u>Primorski region:</u> Završena je kanalizaciona pumpna stanica Volujica u Baru (KSW Banka); Otpočete aktivnosti (raspisan tender) za izgradnju kolektorskog sistema za Risan i Perast (WBIF Fond); Nastavljene aktivnosti na izgradnji kanalizacionog sistema u Ulcinju (EIB Banka) Ciljna vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Nastavak aktivnosti na izgradnji PPOV-a u Bijelom Polju; <u>Središnji region:</u> Nastavak aktivnosti na izgradnji PPOV-a u Podgorici;	Ključni partner: JLS, Privatni investitori, UzKP			187.551,56€ Središnji region: 5.213.603,81€ Primorski region: 960.799,63 €)	region 4.818.328€ Primorski region 695.477,83€) Budžet opštine 660.597,61€ (Središnji region: 395.275,81€ Primorski region: 265.321,80€)		
--------------------	----------	---	--	--	--	---	---	--	--

	Ciljna vrijednost 2023: Do kraja juna t.g. završetak aktuelnog projekta Solari 3000+ i 500+ (ukupno 30MW), započete aktivnosti na pripremi i pokretanju (raspisivanju tendera) novog projekta Solari 5000+, koji predviđa ugradnju novih 70 MW. U zavisnosti od trajanja tenderskih procedura za nabavku potrebne opreme i mogućih žalbi ponuđača, biće definisan početak realizacije radova na instalaciji fotonaponskih sistema. Ostvarena vrijednost 2023: Realizovano Projekat 3000+ i 500 + ukupne instalisane snage 30 MW završen je u decembru 2023. godine. U 2023. godini su na ukupno 2380 objekata montirani fotonaponski sistemi/solarne elektrane. Započete su aktivnosti na sprovođenju i realizaciji projekta 5000 +, ukupne instalisane snage 70 MW. Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Realizacija projekta Solari 5000+, planirana je ugradnja solarnih elektrana na oko 6000 objekata, ukupne snage 35 MW.							
3.5.6. Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija sistema za	Indikator rezultata: broj izgrađenih/ rekonstruisanih/ saniranih sistema za upravljanje otpadnim vodama	Vodeća institucija: MERS	IQ 2019	IVQ 2024	6.361.955€ (od čega Sjeverni region:	Nacionalni budžet 5.701.357,39€ (Sjeverni region 187.551,56€ Središnji		Središnji i Primorski region.

	<u>Sjeverni region</u> Izgradnja kanalizacione mreže u Bijelom Polju u ukupnom iznosu od 216,450.44 €.		IIQ 2022	IVQ 2024	187.551,56 €	Kapitalni Budžet		Sjeverni region
	<u>Središnji region</u> Izgradnja kanalizacione mreža na Vranjini u ukupnom iznosu od 283,466.00 €.		IQ 2020	IVQ 2024	183.328,00€	Kapitalni Budžet		Središnji region
	Izgradnja PPOV-a i kolektorskog sistema u Podgorici		IQ 2019	IVQ 2024	4.635.000,00€	KfW BANKA		Središnji region
	Izgradnja II faze kanalizacione mreže za 4 prigradska naselja: Dragova Luka, Rubeža, Oštrovac, Čemenica	Opština Nikšić	IQ 2023	IVQ 2024	23.232,00 €	Budžet opštine		Središnji region
	Adaptaciji kanalizacionih i atmosferskih vodova u naseljima IV jul i Gips, Adaptacija kanalizacionih kolektora u naselju Đure Petrovića i u predgrađu	Opština Cetinje	IQ 2024	IVQ 2024	151.664,83 €	Budžet opštine		Središnji region
	Instalacije vodovoda atmosferske kanalizacije za ulicu Lazara Đurovića	Opština Danilovgrad	IIQ 2024	IIQ 2024	220.378,98 €	Budžet opštine		Središnji region
	<u>Primorski region</u> Završetak radova na PPOV u Herceg Novom u ukupnom iznosu od 717.694,56 €.		IIQ 2022	IVQ 2024	256.861,83 €	Kapitalni Budžet		Primorski region
	Izgradnja kaanalizacione mreže u Ulcinju u ukupnom iznosu od 4,5 miliona €		IQ 2019	IVQ 2024	438.616,00€	EIB kredit		Primorski region
	Rekonstrukcija postojećeg cjevovoda AC u Radovićima, kanalisanje fekalnih otpadnih voda i izgradnja atmosferske kanalizacije	Opština Tivat	IQ 2024	IVQ 2024	225.321,80€	Budžet opštine		Primorski region

	<u>Primorski region:</u> Nastavak aktivnosti na projektima unaprjeđenja PPOV-a u Budvi, Buljarici i Herceg Novom; Kolektorski sistem Risan-Perast Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Nerealizovano - PPOV u Bijelom Polju Realizovano - PPOV u Pljevljima - realizovana i dobijena upotrebna dozvola. <u>Središnji region</u> - PPOV i kolektor u Podgorici – realizuje se kontinuirano Izgradnja kanalizacione mreže u Vranjini – započeti radovi <u>Primorski:</u> PPOV u Herceg Novom – završni radovi Izgradnja infrastrukture za otpadne vode za Risan i Perast – realizacija u toku Izgradnja kanalizacione mreže u Ulcinju – završeno 95% radova Izgradnja infrastrukture za otpadne vode za opštinu Ulcinj Izvršena sanacija oštećenog dijela podmorskog ispusta Đerane u opštini Ulcinj (cca 0,5 mil. €) Nerealizovano - PPOV za Buljaricu i Budvu Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:						
--	---	--	--	--	--	--	--

Izgradnja vodovodne mreže na poluostrvu Luštica - realizuje se kontinuirano Realizovana izgradnja rezervoara Brajša kapaciteta 300m³, Prekidne komore Fraskanjel kapaciteta 100m³, položeno cca 3km novog cjevovoda u urbanoj i ruralnoj zoni u opštini Ulcinj (cca 1,4 mil.€) Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:							
<u>Sjeverni region</u> Izgradnja vodovoda u naselju Bistrica s izvorišta Banjice-II faza u iznosu od 748.879,859 €		IQ 2022	IV Q 2024	118.140,10 €	Kapitalni Budžet		Sjeverni region
Izgradnja vodovoda u MZ Javorova	Opština Petnjica	IQ 2024	IVQ 2024	24.000€	Budžet opštine		Sjeverni region
Rekonstrukcija vodovoda na Njegovudi	Opština Žabljak	IVQ 2023	IIQ 2024	38.042,40€	Budžet opštine		Sjeverni region
Hidrogeološka istraživanja u cilju obezbjeđivanja novih izvora voda	Opština Žabljak	IIQ 2024	IVQ 2024	67.790,25 €	Budžet opštine 52.790€ Nacionalni budžet 15.000€		Sjeverni region
Izgradnja vodovoda Lučevača	Opština Žabljak	IIQ 2024	IIIQ 2024	39.819,54 €	Budžet opštine		Sjeverni region
Zamjena azbestnih cijevi	Opština Žabljak	IIQ 2024	IIIQ 2024	272.630,42 €	Budžet opštine		Sjeverni region
Realizacija infrastrukturnih projekata preko raspoloživih programa resornog ministarstva (izgradnja seoskih vodovoda)	Opština Žabljak	IIQ 2024	IVQ 2024	99.147,40 €	Nacionalni Budžet		Sjeverni region

	Projekat instalacija kanalizacije u obuhvatu trase budućeg bulevara kroz Grbalj	Opština Kotor	IQ 2024	/	40.000 €	Budžet opštine		Primorski region
3.5.7. Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja u urbanom i ruralnom području	Indikator rezultata: Unaprijeđen sistem vodosnabdijevanja Početna vrijednost 2022: U 2022. godini u oblasti otpadnih voda utrošeno je: 4 miliona € u primorskom regionu, 1,6 miliona € sjevernom i 11 miliona € u središnjem regionu Crne Gore. Ciljna vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Rekonstrukcija vodovodnog sistema Žabljak, II faza (37.950,00 €); Nastavak na izgradnji cjevovoda za vrelo Bistrice (213.900,00 €); Izgradnja vodovoda u naselju Bistrica sa izvorišta Banjice – I faza (282.901,00 €); Vodosnabdijevanje na teritoriji opštine Pljevalja (6.900,00 €); <u>Primorski region:</u> Realizovane planirane aktivnosti za 2023. godinu na izgradnji vodovodne mreže na hercegnovskom poluostrvu Luštica (621.001,00 €) Ostvarena vrijednost 2023: <u>Sjeverni region:</u> Izgradnja vodovoda u naselju Bistrica - realizuje se kontinuirano Izgradnja postrojenja za pitku vodu Pliješ realizuje se kontinuirano <u>Primorski region:</u>	Vodeća institucija: MERS	IQ 2022	IVQ 2025	6.025.337,21€ (od čega Sjeverni region: 983.229,20€ Središnji region: 572.108,01€ Primorski region: 4.470.000 €)	Nacionalni budžet 2.743.824,96€ (Sjeverni region 442.287,50€ Središnji region 292.537,46€ Primorski region 2.000.000€) Budžet opštine 3.290.512,25€ (Sjeverni region: 540.941,70€ Središnji region: 279.570,55€ Primorski region: 2.470.000€)		Sjeverni region. Primorski region.

Radovi na izmještanju Glavnog distrib. voda i zamjena azbestno cementnog cjev. Polietilenskim cjev. 35mmu naselju Rakonje.	Opština Bijelo Polje	IIQ 2024	IVQ 2024	18.914,72 €	Budžet opštine		Sjeverni region
Izgradnja vodovoda za sela Borkovići u Dubljevići	Opština Plužine	IIQ 2024	IVQ 2024	210.000 €	Nacionalni budžet		Sjeverni region
Izgradnja vodovoda Slatina i Stupsko Polje	Opština Mojkovac	IIIQ 2024	IVQ 2024	94.744,62 €	Budžet opštine		Sjeverni region
<u>Središnji region</u> Izgradnja nove I rekonstrukcija postojeće vodovodne infrastrukture	Opština Nikšić	IQ 2024	IVQ 2024	219.824,26€	Nacionalni budžet 174.836,46€ Budžet opštine 44.987,80€		Središnji region
Rekonstrukcija vodovoda u prigradskom području	Opština Nikšić	IQ 2023	IVQ 2024	114.688,62€	Budžet opštine		Središnji region
Izgradnja i rekonstrukcija vodovodne infrastrukture - Izgradnja III faze vodosnabdijevanja -Bajicka ulica od Vučinića do kraja sa bočnim priključima (višegodišnji projekat)	Opština Cetinje	IQ 2024	IVQ 2024	117.701€	Nacionalni budžet		Središnji region
Izgradnja vodovoda u selima Gornjeg Ceklina	Opština Cetinje	IQ 2024	IVQ 2024	95.707,69€	Budžet opštine		Središnji region
Sanacija starog rezervoara za vodu Koritnik	Opština Cetinje	IQ 2024	IVQ 2024	24.186,44€	Budžet opštine		Središnji region
<u>Primorski region</u> Unapređenje vodosnabdijevanja i otpadnih voda u Ulcinju		IQ 2023	IV Q 2024	2.000.000,00 €	KfW kredit		Primorski region
Izgradnja vodovodnog sistema za sela Pobrđe, Vranovići, Lješevići i Bigova	Opština Kotor	IQ 2024	IV Q 2025	2.300.000€	Budžet opštine		Primorski region
Izrada Glavnog projekta I faze vodosnabdijevanja Donjeg Grblja	Opština Kotor	IQ 2024	/	130.000 €	Budžet opštine		Primorski region
Projekat instalacija vodovoda u obuhvatu trase budućeg bulevara kroz Grbalj	Opština Kotor	IQ 2024	/	40.000 €	Budžet opštine		Primorski region

3.5.8. Unaprjeđenje regulatornog okvira i unaprjeđenje infrastrukture za upravljanje otpadom	Indikator rezultata: Donijet zakon o upravljanju otpadom/Unaprjeđena infrastruktura za upravljanje otpadom Početna vrijednost 2022: Sjeverni region - Utrošena sredstava u 2022. godini 15.961,9 € za tehničku dokumentaciju; Sanacija neuređenog odlagališta Plav (Projekat CMC, Slovenija) - ukupna vrijednost 250.000 € Ciljna vrijednost 2023: Usvojen Zakon o upravljanju otpadom i usvojen Državni plan upravljanja otpadom; <u>Sjeverni region:</u> Sanacija neuređenog odlagališta Zakršnica u Mojkovcu - ukupna vrijednost projekata 3.494.487,65 €; Izrada i revizija tehničke dokumentacije i izvođenje radova na izgradnji transfer stanice i reciklarnog dvorista sa sortirnicom u Pljevljima; Izgradnja reciklažnog dvorišta u Kolašinu - izrada i revizija projektne dokumentacije i izvođenje radova na višegodišnjoj projekat; Izgradnja sanitarnih deponija, transfer stanica, reciklažnih centara i dvorišta, kao i sanacija postojećih odlagališta komunalnog otpada Ostvarena vrijednost 2023: Usvojen predlog Zakona o upravljanju otpadom i	Vodeća institucija: MERS Ključni partner: AZŽS, JLS, Privatni investitori	IQ 2019	IVQ 2027	3.673.732,51€ (cijela Crna Gora 438.383,16€ Sjeverni region 3.036.795,85€, Središnji region 148.553,50€ Primorski region 50.000€)	Nacionalni budžet 3.008.034,07€ (Svi regioni 438.383,16€ Sjeverni region 2.371.097,41€ Središnji region 148.553,50€ Primorski region 50.000€) Budžet opštine 360.000€ (Sjeverni region) IPA 55.698,44€ (Sjeverni region) Donatori 250.000€ (Sjeverni region)		Sjeverni i Središnji region.
--	--	---	---------	----------	---	---	--	------------------------------

	pripremljen predlog Državnog plana upravljanja otpadom. Sanacija neuređenog odlagališta Zakršnica u Mojkovcu Ponovljena izrada Glavnog projekta zbog nedostataka Nije bilo zainteresovanih na tenderu (ne postoji procijenje vrijednost investicije) Izgradnja transfer stanice u Andrijevići – radovi su stopirani zbog nedostatka Glavnog projekta Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024: Usvojen Zakon o upravljanju otpadom i usvojen Državni plan upravljanja otpadom						
	Pripremljeni i dijelom realizovani projekti zaštite, očuvanja i unaprjeđenja životne sredine posredstvom nevladinih organizacija		IQ 2019 IQ 2024	IIQ 2024 IVQ 2024	58.641€	Nacionalni budžet – Eko fond	
	Pripremljeni i dijelom realizovani projekti uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu		IQ 2024	IVQ 2024	379.742,16€	Nacionalni budžet – Eko fond	

	<u>Sjeverni region:</u> Sanirano neuređeno odlagalište Zakršnica u Mojkovcu;		III Q 2023	IV Q 2024	1.526.546,93€	Nacionalni budžet		
	Izgradnja lokalnog objekta od opšteg interesa: pejzažno uređenje zelenih površina specijalne namjene-zatvaranje i rekultivacija privremenog skladišta komunalnog i neopsanog građevinskog otpada u Bakovićima-opština Kolašin – izrađen Glavni projekat		I Q 2024	IV Q 2027	9.667,90€	Nacionalni budžet		
	Izgradnja transfer stanice u Andrijevići – završen objekat		II Q 2019	III Q 2024	648.082,58€	Nacionalni budžet		
	Izgradnja dodatne kade za komunalni otpad	Opština Žabljak	II Q 2023.	IV Q 2024.	500.000€	Opština Žabljak 250.000€ Donator CMSR 250.000€		
	BEST saradnja u upravljanju otpadom - Do održive životne sredine – nabavka prede za reciklažni centar	Opština Mojkovac	I Q 2024.	IV Q 2024.	55.698,44€	IPA II		
	Sanacija nelegalnih odlagališta otpada	Opština Mojkovac	II Q 2024.	II Q 2024.	34.000,00€	Nacionalni budžet		
	Otklanjanje divlje deponije (otpada odbačenog u životnu sredinu)	Opština Plav	I Q 2024.	IV Q 2024.	110.000€	Budžet Opštine		
	Izrađena projektna dokumentacija za realizaciju infrastrukturnih projekata iz oblasti zaštite životne sredine	Opštine: Pljevlja, Žabljak, Rožaje, Bijelo Polje	I Q 2024.	IV Q 2024.	152.800 €	Nacionalni budžet – Eko fond		

	<u>Središnji region</u> Sanacija deponije „Mislov do“ i sanacija i rekultivacija divljih deponija	Opština Nikšić	I Q 2023.	IV Q 2024.	148.553,50 €	Nacionalni budžet		
	<u>Primorski region</u> Izrađena projektna dokumentacija za realizaciju infrastrukturnih projekata iz oblasti zaštite životne sredine	Opština Tivat	I Q 2024.	IV Q 2024.	50.000 €	Nacionalni budžet – Eko fond		
3.5.9. Uspostavljanje novih zaštićenih područja i podrška upravljanju i unaprjeđenju zaštićenih područja/Mapiranje ekološke mreže	Indikator rezultata: Broj zaštićenih područja na moru/broj donijetih programa upravljanja zaštićenim područjima/Procenat mapiranja ekološke mreže/Broj revidovanih studija zaštite Nacionalnih parkova Početna vrijednost 2022: n/a Ciljna vrijednost 2023: Mapiranje ekološke mreže/Uspostavljanje novih zaštićenih područja i podrška upravljanju i unaprjeđenju zaštićenih područja/Promocija zaštite i očuvanja prirode, prirodnih resursa u obalnom području, saradnja sa NVO sektorom, međunarodna saradnja i podizanje svijesti javnosti iz oblasti ekologije i prirode Ostvarena vrijednost 2023: Donijeto 5 Planova upravljanja za nacionalne parkove (Durmitor, Biogradska gora, Lovćen, Skadarsko jezero i Prokletije) i 2 Plana upravljanja za morska	Vodeća institucija: MERS Ključni partner: AZZZS, Upravljači zaštićenih područja, Institut za biologiju mora, UzKP	II Q 2023	IV Q 2024	398.440€ (od čega Svi regioni: 343.000€ Sjeverni region: 35.680€ Središnji region: 19.760€)	Nacionalni budžet 192.000€ (svi regioni) IPA 35.000€ (svi regioni) Donatori 171.440€ (Svi regioni 116.000€ Sjeverni region 35.680€ Središnji region 19.760€)		Svi regioni.

	zaštićena područja „Katič“ i „Stari Ulcinj“ Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP Ostvarena vrijednost 2024:						
	Ostvarena vrijednost 2024: Mapirano je 16 % kopnene teritorije		III Q 2024	IV Q 2024	343.000€	IPA III (35,000 EUR), GEF 7 (116,000EUR) I državni budžet (192,000EUR)	Svi regioni
	Pripremljene Studije revizije za Nacionalne parkove: Skadarsko jezero i Durmitor. <u>Sjeverni region</u> Durmitor		II Q 2023	III Q 2024	35.680€	GEF 7	Sjeverni region
	<u>Središnji region</u> Skadarsko jezero		II Q 2023	III Q 2023	19.760€	GEF 7	Središnji region
	<u>Primorski region</u> Proglašena dva nova zaštićena područja u moru: Spomenik prirode „Sopot“ i Spomenik prirode „Dražin vrt“		I Q 2024	II Q 2024	/	/	Primorski region
3.5.10. Regulacija korita rijeka u cilju zaštite od štetnog dejstva voda	Indikator rezultata: Broj regulisanih/uređenih korita rijeka Početna vrijednost 2023:	Vodeća institucija	III Q 2023	IV Q 2025	1.987.576,90€ (od čega Sjeverni region: 1.978.864,90€ Središnji region:	Nacionalni budžet (Sjeverni region) 1.830.000€	Sjeverni i središnji region

	Uređenje korita rijeke Grnčar-rješavanje imovinsko-pravnih odnosa Regulacija korita rijeke Rujele – izrađen glavni projekat Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP				8.712€)	Budžet opštine 157.576€ (Sjeverni region: 148.864,90€ Središnji region: 8.712€)		
	Ostvarena vrijednost 2024: <u>Sjeverni region:</u> Izvođenje radova na uređenju korita rijeke Breznice	Opština Pljevlja	IIIQ 2023	IVQ 2025	99.648,15€	Budžet Opštine		
	Izvođenje radova na uređenju korita rijeke Čehotine	Opština Pljevlja	IIIQ 2023	IVQ 2024	49.216,75€	Budžet Opštine		
	Regulacija rijeke Lim u gradskoj zoni ,izgrad-nja obaloutvrda – Bijelo Polje	Opština Bijelo Polje	IIQ 2024	IVQ 2025	1.830.000,00 €	Nacionalni budžet		
	<u>Središnji region:</u> Regulacija korita rijeke Rujele, od Miljeških izvora do Vuksanlekića sa izgradnjom pješačke staze	Opština Tuzi	IVQ 2024	IVQ 2027	8.712,00€	Budžet Opštine		
3.5.11. Unapređjenje energetske efikasnosti u javnom sektoru na lokalnom nivou	Indikator rezultata: Procenat realizovanosti projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru Početna vrijednost 2023: / Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP	Vodeća institucija	IQ 2024	IVQ 2024	564.924,67€ (Središnji region)	Nacionalni budžet 95.178€ Budžet opštine 469.746,07€		Sjeverni i Središnji region
	Ostvarena vrijednost 2024: <u>Sjeverni region:</u> Izgradnja javne rasvjete u MZ.Vrševo - Petnjica	Opština Petnjica	IQ 2024	IVQ 2024	(26.512,51€)	Iznos naveden u aktivnost 3.1.10 jer je finansiran iz Programa		

						ekonomskog državljanstva		
	<u>Središnji region:</u>							
	Modernizacija javne rasvjete kroz zamjenu postojeće rasvjete sa LED svjetlosnim izvorima	Opština Nikšić	IIQ 2022	IVQ 2024	394.563,87 €	Budžet opštine		
	Izgradnja LED javne rasvjete	Opština Nikšić	IQ 2024	IVQ 2024	75.182,20€	Budžet opštine		
	Nabavka i isporuka opreme za javnu rasvjetu	Cetinje	IQ 2024	IVQ 2024	95.178,60€	Nacionalni budžet		
3.5.12. Izgradnja ostale komunalne infrastrukture za zaštitu životne sredine	Indikator rezultata: Procenat realizovanosti projekata u oblasti ostale komunalne infrastrukture. Početna vrijednost 2023: <u>Središnji region:</u> Izgradnja i opremanje Vatrogasnog doma – započeti radovi Ciljna vrijednost 2024: Nije usvojen AP	Vodeća institucija	IQ 2023	IVQ 2025	227.890,42€ (Središnji region)	Budžet opštine		Središnji region
	<u>Središnji region:</u> Izgradnja karantinskog prostora za slobodno kretanje i boravak napuštenih i izgubljenih životinja – Nikšić	Opština Nikšić	IQ 2024	IVQ 2025	108.501,30 €	Budžet opštine		
	Izgradnja i opremanje Vatrogasnog doma – Nikšić	Opština Nikšić	IQ 2023	IVQ 2025	119.389,12€	Budžet opštine		

IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA

Politika regionalnog razvoja sredinom prethodne godine je institucionalno bolje pozicionirana, formiranjem, novog resora – Ministarstva za regionalno-investicioni razvoj i saradnju sa nevladinim organizacijama. Samim tim, ovaj resor se opredijelio za značajno unapređenje zakonskog i strateškog okvira politike regionalnog razvoja. Novi Zakon o regionalnom razvoju nosi niz novina, u čijem fokusu su manje razvijene, odnosno nedovoljno razvijene lokalne samouprave. Po utvrđivanju Zakona, u planu je i revizija Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. godina. Nekoliko je ključnih razloga za reviziju Strategije:

- Institucionalno unapređenje politike regionalnog razvoja
- Utvrđivanje novog Zakona o regionalnom razvoju
- Rezultati Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2023
- Isustvo u pripremi godišnjih Akcionih planova i izvještaja o njihovoj realizaciji

Podizanjem ove politike sa nivo direkcije na nivo ministarstva, jasno je da se širi opseg mogućeg djelovanja i osnov za unapređenje koordinacije aktivnosti, što će biti jedan od prioriteta resora. Takođe, novine Zakona o regionalnom razvoju treba inkorporirati u strateški dokument. Rezultati Popisa 2023. godine potvrdili su negativne migracione trendove iz Sjevernog regiona, koji je ujedno i manje razvijeni region, što posebno treba da bude predmet analize Strategije, koja kroz dio svojih pravaca treba da da odgovor na ovakvo stanje. U ovom procesu naravno biće uzeti u obzir godišnji Izvještaji o realizaciji Strategije, za 2023. godinu i predmetni za 2024. godinu.

Pored navedenog, na osnovu analize realizacije Strategije regionalnog razvoja Crne Gore, u 2024. godini, uzimajući u obzir i specifičnost Izvještaja, s obzirom da nemamo podatke o poređenju realizacije u odnosu na plan, kao što je obrazloženo u uvodnom dijelu, u daljem procesu realizacije Strategije posebno obratiti pažnju na sljedeće:

- U narednim fazama planiranja, koordinacije, sprovođenja i izvještavanja SRR 2023-2027, potrebno je uspostaviti bolju komunikaciju i saradnju između nadležnih institucija za realizaciju politike regionalnog razvoja, tj. revidirati Radnu grupu
- U okviru Akcionog plana, neophodno je pažljivo definisati aktivnosti za sprovođenje operativnih ciljeva, postaviti adekvatne indikatore rezultata sa akcentom na regione, predvidjeti potrebna sredstva sa izvorima finansiranja, kao i rokove za njihovu realizaciju.
- U narednom periodu treba posvetiti posebnu pažnju svim djelimično realizovanim i nerealizovanim aktivnostima kako bi se postigli što bolji rezultati u daljem sprovođenju SRR 2023-2027. Pažnju treba posvetiti početnoj fazi, odnosno kvalitetnoj pripremi i projektovanju, kako bi se izbjegle naknadne intervencije i promjene koje mogu uticati na dinamiku realizacije i visinu troškova.
- Kada je pitanju izvještavanje prema indikatorima, neophodno je obezbijediti konzistentnost koristeći podatke zvaničnih proizvođača statistike. Potrebno je uložiti

dodatne napore kako bi se razvili podaci na nivou JLS koji su značajni za praćenje efekata sprovođenja politike ravnomernog regionalnog razvoja.

Pored opštih preporuka, s obzirom da je u planu revizija Strategije, u ovoj fazi nije relevantno predlagati preporuke po strateškim ciljevima, jer je za očekivati da se njihova struktura izmjenama i dopunama Strategije upravo primijeni.